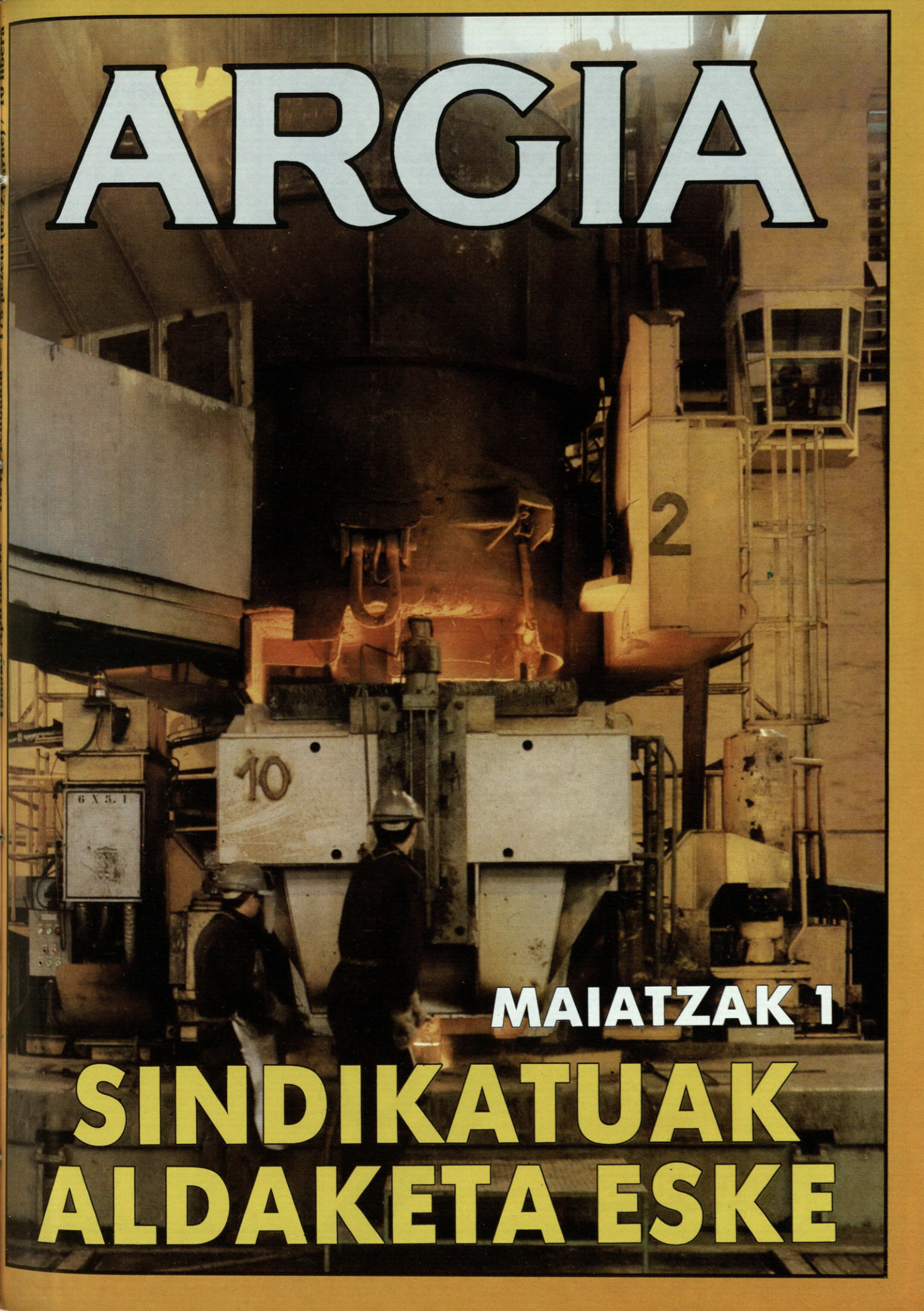

ARGIA

MAIATZAK 1

SINDIKATUAK ALDAKETA ESKE

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S.JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a. 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73—71 61 60
San Juan, 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

1.242. zenbakia

4.- Astegiroa.

POLITIKA

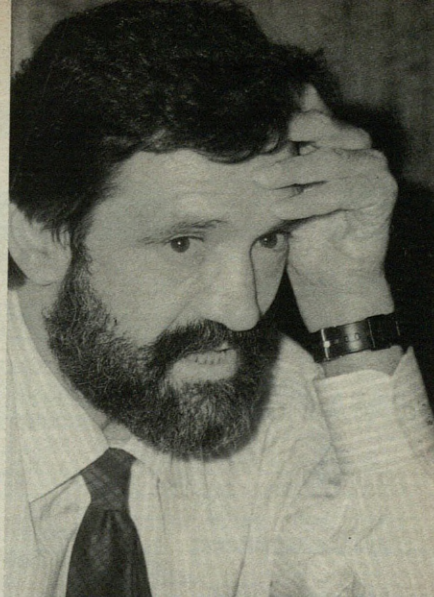
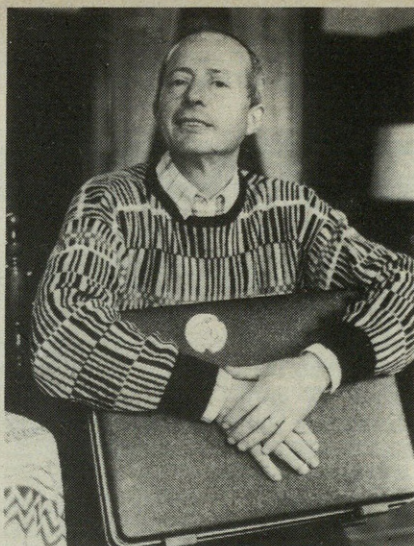
- 12.- Politika laburrak.
- 13.- García Damborenea fenomeno aztergai. **N. Arrastoa.**
- 16.- Kronika politikoa.
- 18.- Salvadortar FMLNko Carlos Rodríguez ordezkariarekin solasean. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

- 20.- Gernika gaur, 52 urte eta gero. **L. Agirre eta J. Markos.**
- 23.- Egin Irratia, uhin berri bat FMen itsasoan. **M. Arrieta.**
- 24.- Mende berriaren atariko sindikalgintza. **L. Aristi.**
- 35.- Karrantzako bailara otsoari adi. **I. Murua.**
- 38.- Txomin Peillen: «Euskaltzaindiako ordezkatzeko proportzioek euskal politikakoak isladatzen dituzte». **E. Madariaga.**
- 42.- Publizitate merkatuaren gorakada etengabea. **J. Aldai.**

KULTURA

- 45.- Kultur ataria.
- 46.- Udaberrian ez da Durangoko Azokarik izanen. Argitaletxeen eriztiak bilduz. **G. Arrese.**
- 48.- Baigorri burutu Nafarroako Bertsolari Txapelketa finala. **Zaldubi eta I. Camino.**
- 50.- «Arramele», AEKk euskaltegi berria Tolosan. **D. Zuazalde.**
- 51.- Lazkano margolariarekin berriketan. **Tx. Melendez.**
- 52.- «Txapelandi», bideo kasetak bertsogintza ariketarako. **P. Untzueta.**
- 58.- Azkena: «Hillborough-eko azken aktoa». **Xalbardin.**

ZERTAN da Euskal Herriko egungo SINDIKALISMOA? MAIATZAREN LEHENAREN atarian gaudelarik, LANGILERIAREN antolamendu talde desberdinei errepaso eskaini nahi izan diegu ARGIA honetako erreportai nagusian. Besteak beste, tartean aurkituko dituzu bai eta ere: García DAMBORENEA politiko psozialistaren igoera eta porrotaren fenomenoari buruzkoa; EGIN IRRATIA zabaltzear dagoenaren ingurukoa; PUBLIZITATEAREN alorra aztertzen duena; edo eta udaberriko DURANGOKO AZOKA burutuko ez den albisteak ARGITALETXEengan eragin duen eritziez moldaturikoa. Aste honetako elkar hizketak: TXOMIN PEILLEN euskaltzain izendatu berriarekin loturikoa; eta El Salvadorreko FMLNko ordezkari batekin izandakoa.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermife Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Aikorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonariz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elsegui, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Miellanjel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Irastorta, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Izaguirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Martin, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealda, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Urederra, Aitor Zabalgoeaskoa.

Diseinu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoak: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ekz. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Telefexa: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.500 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	430 libera.
Estatu Espainola.....	6.500 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.600 pezeta.
Airez.....	13.000 pezeta.

APIRILA
30
MAIATZA
6

maiatzaren 5ean ilberri

eguzkia: (apirilaren 30ean)
irten: 6,15
sartu: 20,09

mareak: (apirilaren 30ean)
gora: 12,38 eta 22,38
behera: 06,02 eta 18,32

LIBURUAK

JOSU LANDA

Izenburua: Heriotzaren ipurdia.

Agilea: Joakin Balentzia.

Argitaratzailea: Pamiela. Ibiltaria saila.

Berroegi urteko Iruñeko seme hau duela ez asko hasi da euskal letren saltsan murgiltzen. Batik bat han-hemenka argitaratutako artikuluen bidez eta —sorkuntza mailan— «Korrok» eta «Susa» aldizkarietako ipuin-poemak direla eta, genuen ezagun. Oraingoan liburutako urratsa eman du. Bost ipuin bilduz bidenabar.

Liburuko solapan bestelakorik saldu nahi bazaigu ere, ez dirudi heriotza bost ipuinon haria denik. Horietako batzutan heriotza ageri bada ere, zail samarra da narrazioen arteko inolako batasunik aurkitzea, ez tematikorik, ez estilistikorik.

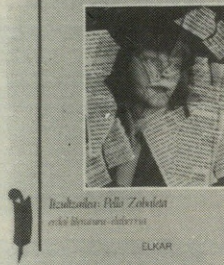
«Etxeko sutea» da gure ustez liburuko lorpenik handiena, ipuinik borobilena. Kontakizun trebea burutzen du Balentziak ipuin honekin, ipuinaren ideiarekin bat egiten du estiloak, arin eta aberatsa, betelanaren inpresioa ematen duen deus idatzi gabe. «Heriotzaren ipurdia» ere ipuin polita da, eta aurrekoan tentsio narratiboa zena oraingoan distantzia ironiko-kritikoa dugu, nahiz eta horrek ipuinari mementuko interesa kendu maiz.

Gainerako hiru ipuinei buruz («Afrika, beldur ote haiz?», «Gerrara joateko ordua» eta «Familia haundi bat») ezin laudorio handirik esan. Hitz batez esateko, ez dute liburutik argitaratuak izateko mailarik ematen. Ipuinon intentzioa ez da garbi gelditzen, halakorik baldin badute behintzat. Ez dira ipuin borobilak, ez argumentu aldetik, ezta hizkuntza narratibo aldetik ere. Lehenengo biak airean gelditzen dira, egileak oso urruti marka jarri eta gero ezin iritsiko balu bezala. Liburuko azken ipuina, «Familia haundi bat» benetako berri batean oinarrituta dago, eta omenaldi gisa balio badezake ere, ipuinari ustel irrendako saioa deritzogu.

Horrelakoetan susmatzen da gisa bateko literatur aldizkariaren funtzioa. Aldizkariak probaleku izan daitezke, exijentzia handirik gabeko lanetarako arragoa. Baina liburuak argitaratzeak beste galbaheketa suposatu behar du gaur egun euskal idazleentzat. Galbaheketa horren falta nabaritu dugu liburu honetan. Eta pena da, ipuin batzuren balioa besterenaz makalduta serratzen bait da.

KATHARINA BLUMEN OHORE GALDUA

Heinrich Böll

Izena: Katharina Blumen ohore galduta.

Agilea: Heinrich Böll.

Euskaratzailea: Pello Zabaleta.

Argitaratzailea: Elkar. Erdal literatura - elaberria saila.

Heinrich Böll gaur egungo europar idazle interesgarrienetakoa dugu. Duela lau bat urte hil zen arte, bere lanek gailurra jo zuten. Nazismoa sustraitik sufritu zuten alemaniar guztiek bezala, Böll ere kontzientzia kolektibo erne baten ispilu izan zen, iraganaldiak erne egoteko arma izateko balio balu bezala.

Lehenago ere badago idazle honen beste lan bat euskarara itzulia, «Pailazo baten aburuak», eta oraingo hau Böllen narratibagintza berran beste hura bezain adierazgarria ez bada ere, «Katharina Blumen» enak baditu «Pailazoarenak» bezala alde nabarmenak. Hasteko, heldutasuneko idazlana da, aurretik egindako esperimentazio askoren sintesia. Bestetik, idazle horren narrazio arinetakoa da. Eta azkenik, laburra da. Arrazoi guzti horiek itzultzeko orduan egin den liburu hautaketa egokia iruditzaigu.

Liburuak, bestalde, neska baten istorioaz baliatzen da prentsaren instrumentalizazioa erasotzeko. Alde horretatik ere interesgarria da liburu hau, egilearen gizar-

tearekiko ikuspegi kritikoa agertarazten laguntzen digun heinean.

Itzulpena Pello Zabaletak egin da, alemanieratik zuzenean, eta Gipuzkoako Foru Diputazioaren beka baten laguntzaz.

Aldizkariaren izena: Elhuyar. Zientzia eta teknika.

Ezaugarriak: 21. zenbakia. 1989ko martxoa. 450 pzt.

Zientziaren dibulgaziorako argitaratzen den «Elhuyar. Zientzia eta Teknika» ren ale guztiak orriotan aipatu ezin baditugu ere, komeni da aldiari behin aldizkari honen lanaz irakurlea ohartaraztea. Oraingo hau udaberriari agurra emanez datorkigu.

Oraingoak dakarren gaur zari aipagarrena hiru idazle berrien kolaborazioa da. Jorge Ochoa biologoa interes handia duen gai bati buruz mintzo da: organo-transplanteen errefusa ikuspegi immunologikotik ikutua. Joxe Etxezurietak gertutik ezagutzen du Euskal Herriko nekazaritza eta abeltzaintza-mundua, eta horregatik aldizkarietako esne-behikoei buruzko artikulua interesgarria argitaratzeari egoki eritzi diote. Manu Aizpurua da hirugarren idazle berria; Britaina aldean dabilen mediku hau laneko osasun-arazoetan da aditua.

ASTE HONETAN NABARMEN

ANTONIA ORMAETXEA

«Jakin» berria, maiztasun oparoagoa iragarritz

Aldizkariaren izena: Jakin (Finantz Sistema Euskal Herrian).

Ezaugarriak: 50. zenbakia. 1989ko lehen hiruhilabetea.

Zarata barik heldu zaigu «Jakin» aldizkaria bere azken aldi honetako berrogeitamargarren alera. Ez dute zenbaki hain borobila urrearen aipamenez edertu gura izan, ez eta halakoetan ohi den zer berezietarikorik kalera gura izan. Apal iharduteak ekarri ohi ditu iraunkoratasun eta irmotasun sendoenak.

Agintzen diguten berrikuntza, horregatio, sarrera hitzetan, hurrengo esatean. «Euskal kulturaren maila eta eskakizun berriei erantzun ahal izateko, jauzi bat egin behar dugu aldizkarian. Hasi, alderdi kuantitatiboetik hasiko gara orain, alderdi kualitatiboak astiroago lantzeko asmoz. Berehalako aldaketa nagusia aldizkariaren maiztasunarena da: lautik seira pasatzen gara aurrean bertan».

Iraunkortasuna eta sendotasuna aipatu dudala, zarata barik dihardu Torrealdik ere, bere urteroko liburugurintzarekiko balantzea kuadratu guran. Ez dakit nik inork jaramonik egiten ote dien bizkaitarrak igorri ohi dituen s.o.s. eta bestela-

ko zuhurrei. Inoizkoren batean kontutan hartzekoak izan badira beraren eritziak, oraingo honetan dira, bada, hurrengo lerroetan laburtzen saiatuko naizenez.

Ia zortzirehun liburu argitaratu ziren iazkoan gurean. Ez da makala, hamarkadaren hasierako urtean egin zena eta beste egitea gero. Hala ere, baikortasunerako aldarria datekeen hori zehatzago aztertu beharra dugu. Jatorriz euskaraz sortu diren liburuek ez dute ehuneko berrogeitamarra betetzen. Areago, lau sailek betetzen dute hiruko bi. Areagoko are horren areena, kanpoko argitaletxeak gurean lehorreratu dira (desenbarkoa ala zer besterik egonda ez dakit). Ez dira bisitarien zerrenda luzea luzeagotzearen etorri, ezta inondik ere, dagoeneko loretan den zuhaizti emankorrean euren kimua landatzera baino. Metaforarik gabe esanda, irakaskuntza eta gaztetxoentzako literaturek osatzen duten eremura —baratzera, hobe esanda—, horrax eitorri zaizkigu, hots, oraingoz errentagarria den bakarerra.

Ez da moralkerietan ez eta garbikerietan hastearen diodala guzti hau, agintariak otsoari hortzak igar-

tzen ote dizkioten galdetzearren baino. Gure eskue-tan hitza eta kalea baino beste ezer gutxi gehiago dugunok, guk geuk ere, ondo aztertu behar dugu oraingoan Torrealdairen azken lan hau.

Jakina, ez da hau aleko gai nagusia, «Finantz sistema Euskal herrian» izenekoak baino. Nik neuk, hala eta guztiz ere interesgarriago deritzot besteari, lerro-tan garatu beharreko zereginak ematen didan askatasun zabalaren barruan. Tarte-an, hirugarren lan bat ere badakar, «Eguna» egunkariaren azterketa, Joseba Agirreazkuenagak eginda. Arras argigarria urteotan darabilgun eztabaidaren erdian pikuta non dagoen behin betirako zehaztu dezagun. Azken gerratean 'euskal egunkaria' agertu zelarik, zera galdetzen du Josebak: hain egoera larrian, 1937an, euskal egunkaria burutzeko eta egunero ateratzeko gai izan ondoren, azken hamar urteotan bitartekoak errezagoak eta oparoagoak izanik, oraingo euskaldunok kaskarragoak izango ote garen. Euskaldunok ala gure buruzagiak, auskalo. Hala baledi, pikutara eurak eta pikutara euskara.

kontatzen zaiguna egileak gertutik bizitako esperientzietan oinarrituta dagoela. Baina bestetik, momentu dramatikoan ere deskribitzeko darion tonu inozoak urruntasun arraroa eragiten du, pertsonaien barruko prozesuak transmititzen guztiz asmatuko ez balu bezala. Hori kenduta, narrazioa oso freskoa da, arina baina aldi berean sare konplexuduna.

Liburu honek halaber beste auzi bat plazaratzen du. Erderaz idatzi baina euskaraz argitaratzea alegia. Guerra Garridok duela gutxi probokatzearen gauza bera egin bazuen ere, argi eta garbi dago oraingo hau ez dela inondik ere kasu bera. Izan daiteke euskaraz argitaratzea errazago delako, edo bestela norbere euskarari buruzko kontsiderazioak horretara eramán

duelako. Edozein modutan, liburu hau jatorriz euskaraz idatzia balitz ofiziozko nobela gustagarritzat jo beharko genuke, baina espainoletik itzulia izakia nekez lortu dezake euskarazko literatura-barruan parekatzerik. Ez dago homologatzerik. Halere, eskertzekoa da Perez-en jestoa, enblematikoa izan baliteke ere.

BUSTURIA ANAIK

txinparta saila

ELKAR

Jakin beharko zenukete, azkenik, badagoela modu bat hilabetekari hau puntu-puntu eta merkeago jasotzeko modu bat. Urtean 4.500 pezeta ordainduz, eta Donostiako 42.99.45 telefonora deituz, ez duzue kioskoak eta liburutegiak nahasten ibili beharrik. «Elhuyar»ekoek lasaitu ederra hartuko dute.

Izena: Busturia anaiak.

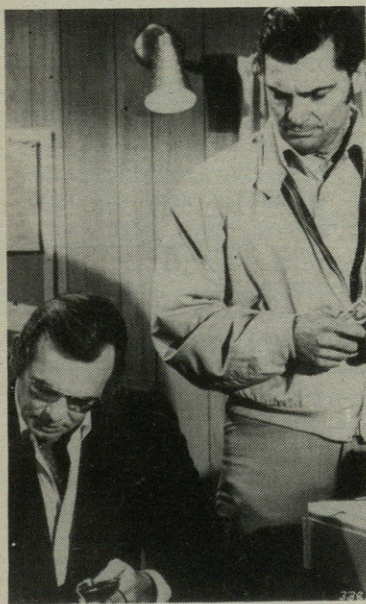
Egilea: Gorka Perez de Viñaspre.

Euskaratzailea: Josu Zabaleta.

Argitaratzailea: Elkar. Txinparta saila.

Gorka Perez de Viñaspre Donostiako zinegotzia den Joxemari Perez-en izengotia da. Egilea euskara ikasitakoa bada ere, oraingo nobela hau espainolez idatzitakoa da jatorriz, argitaratua izateko Josu Zabaleta ostera euskaratua. Bertan base-ri-jatorriko hiru anaien nobelak kontatzen zaizkigu. Hiru bizitza desberdin horiek elkarrekin topo egitea hainbat problematika ikutzeko baliatzen du egileak. Kanpoko gertakariak darabiltzate bai pertsonaiak bai berorien erabakiak, eta historia pertsonalek arazo sozialak agertarazteko eszenarioa eskaintzen dute.

Inpresio kontraesanguratsua sortzen du liburua. Alde batetik, nahikoa garbi antzematen da liburuan

Larunbatean, «Willie ere gogoan hartu». Willie Boy gazte indiarra Californiara itzultzen da bere emaztegaia, Lola, berreskuratzeko asmoz. horretarako gizon bat hil eta ihes egitera behartuta dago.

Willie Boy, Robert Redford-ekin

Aste honetarako mota guztietako pelikulak ditugu ETBn, dagoeneko ohiturik gauden bezala. Asteazkenean primerako antzezleekin, amodioa eta trajikotasuna lotzen dituen filma ohietariko bat dugu. Igandean, Elvis Presley abeslari ona eta aktore tamalgarriaren filma bat eta azkenik larunbatean, Abraham Polanskyren pelikula eder bat, indio bat delarik protagonista.

Asteazkenean pena gehiegirik merezi ez duen pelikula bat dugu, «*Butterfield 8*». Gloria, haurtzarotik traumatizaturik dagoen emakumea da eta maitasuna gezur handi bat besterik ez dela uste du. Liggett Weston ezagutzen du eta izenak dioen bezala, berarekin harreman suhar eta gogorak, zoriona eta mina ekarriko dio. Antzezleak: Elizabeth Taylor, Laurence Harver eta Eddie Fisher. Zuzendaria: Daniel Mann.

Larunbatean, «*Willie ere gogoan hartu*». Willie Boy gazte indiarra Californiara itzultzen da bere emaztegaia, Lola, berreskuratzeko asmoz. horretarako gizon bat hil eta ihes egitera behartuta dago. Christopher Cooper da bikoteari jarraitu eta harrapatzeaz arduratuko dena. Zuzendaria: Abraham Polansky. Antzezleak: Robert Redford, Katharine Ross eta Robert Blake.

Igandean, «*Viva Las Vegas*», pelikula edo antzekoa. Lucky Jacson gazte gonazaleak, neska liluragarri bat ezagutzen du. Bere izena jakin ondoren, Lucky Las Vegasera abiatzen da neskaren bila. Zuzendaria: Georges Sidney. Antzezleak: Elvis Presley, Ann-Margaret eta Cesare Danova. Eta Elvis Presley.

Karrantzako Lobbyak

Karmelo Somoza zuzentzen duen 'Ezbaian' saioan, pasada den ostegunean zenbait gauza interesgarri ikusi ahal izan genuen. 'Euskadi-Akitania' izenburupean, Karmelo Somoza lau pertsona eraman zituen platora. Bata, Locatelli Rinaldo jauna, Europako Kontseiluko kidea eta lehenbizikoz interesgarria zirudien pertsonaia. Bi ekonomilari, Karmelo Busturia, enpresa aholkularia, eta Karmelo Urdangarin Correo eta Diario Vasco ko ekonomi kronistalaria. Karmelo Somoza eraman zuen azken gonbidatua, Ramuntxo Kanblong genuen, Akitaniako ekoizpen kooperatiben zuzendaria.

Hasera batetik eta Somoza eraman zituen kideak ikusirik, berehala ulertzen zen saioaren izenburua zergaitik zen Euskadi-Akitania eta ez beste modukorik. Garbi zegoen Rinaldo jaunak asko zekiela EEK legedi eta klausula guztiaz, baina ez zuela ezer garrantzitsurik esanen, eta azkenean hala gertatu zen. Baina sorpresa handiena, beste hiru kideengan egon zen. Hirurak euskaldunak izanik, bapatean, saioa planteatu zen termino ekonomiko hutsetatik aldendu eta kristoren sorpresaz, maila kultural eta politikoaz mintzatzen hasi ziren. Hauteskundeak. Zentzu honetan Somoza gaia eskutatik joan zitzaioela zirudien eta berbaldi interesgarriena Karmelo I, II eta Ramuntxoren artean suertatu zen. Karmelo III, zuzendaria, askotan jokoz kanpo zirudien eta hizlariak ixiltzen zirenean, zer galdetu ez zekiela ematen zuen.

Honela kultural eta politiko mailako egin beharrekoak agertu ziren mahaira, garbi erantzunez bestalde Somoza instituzioen arteko trukea soilik ez zela nahiko. Hitz-jarioaren artean Iparralde, Nafarroa eta Komunitatearen arteko lotura beharrak azpimarkatu ziren eta une batez euskal enpresariak eta Correoko lankideak euskal baterakuntzari buruzko kristoren asmoak zituztela zirudien. Karmelo aholkulariak extasiaren tartean, euskal Lobby bat antolatu behar zela aipatu zuen. Somoza, iluminazio txar hark ikusten lagatzen zuen gutxi hartan, ez zekien zer esan eta ikuslegoari Lobby bat zer zen argitzeko ere ez zen gauza izan. Izugarrizko proiektuak azaldu ziren mahaira, hego eta iparreko aireportuen hurbilketa, TGV tren, portuen garrantzia, lanpostu galketaren arriskua... Ekonomikoki ez zuten solasaldian ezer garbi utzi eta kultural-politiko mailan beste hainbeste. Asmo handien artean, merkatu legeaz, Euroerrejioaz eta Correo Español Baionan irakurri ahal izateko aukeraz aritu ziren. Saltsa nahastu zen eta Somoza Akitania eta Komunitate Vascoaren arteko erlazio ekonomikoaz egin nahi zuen berbaldia apurtu zioten. Baikortasun haren artean Mugen gaindiketarekin, kulturalki eta politikoki Nafarroa, Iparralde eta Komunitate autonomoaren arteko erlazioak zuzertuko zirela agertzen zen eta Lobbya gauza guzti hoiengiltza izanen zela zirudien. baina inork ez zekien oraindik zer zen Lobby bat.

XABIER BENITO

■ Bizkor ibiliz gero, ostiral honetan, hilak 28, iluntzeko 8,30etan hasita, Azpeitiko Zine Klubakoek pantailaratu beharreko "U2-Rattle and Hum" izenburuko filme musikala, ikus ahal izango dugu.

Berlanga Loiolan

Hontza zine klubaren eskutik eta "Estatu zineari buruzko zikloa" izeneko zinemaldiaren esparruan, datoren ostiralean, hilak 5, Luis G. Berlangak zuzendutako "La escopeta nacional" izenburuturiko filmea ikusgai izango dugu Loiolako kultur etxean arratsaldeko 6,30etatik aurrera.

Bilbon frantziarra

uztaila

5 "Frantziar Zinemagintza" izenburuko zine ma zikloari hasiera emanez, astelehen honetan Bilboko FAS zine klubak bi zinta aurkeztuko dizkigu. Batetik "Taris" laburmetraia eta bestetik Jean Renoir-ek 1931. urtean plazaratutako "La chienne" ('Zakur emea' literalki) izene ko luzemetraia, 'errealismo gordina'ko adigarri garbia. Pantailaraketa, San Bizente kaleko are toan iluntzeko 7,30etatik aurrera.

USAko independenteak Azkoitian

I gande honetan, apirilak 30, Ottokar Runze alemaniarak zuzendutako "El cuchillo en la espalda" izeneko filmearen bistaratzeaz aparte, aste honetan, astelehen eta astearteaz hain zuzen -hilak 1 eta 2-, eta EEBBetako zinemagintza independenteari eskainitako ziklo bat hasiz, Azkoitiko Gaztetxeko Zine Klub Taldeak Sara Driver-ek 1981. urtean osatutako "You are not i" izeneko eskainiko digu dugu gaztelarazko azpтитuloak dituen berezko bertsioan. Pantailaraketa oro bertako kultur etxean iluntzeko 8,30etatik aurrera (asteartekoa ezik, gaueko 9etan botako baita).

Izotz arteko beroa «Pathfinder»en

Pathfinder pelikula kalitate bereziko filma da. Noruegako filme honek, ipar aldeko herrien bizitzako islada pen xume bat agertzen du eta pantaila komertziale-tan sarritan faltan botatzen den moduko agerkaria gaine-ra. Duela mende batzuk Europako ipar alde hotz eta elur-tu hartan herritxo baten barroan mutil gazte bati gertatu-tako istorioa dugu. Filma osoaren textuingurua Europako iparraldeko herrien izaera eta kultura izanik, pelikula inte-resgarria izatea lortzen da. Honek betetasun bat erasten dio, traman zehar beste bizitza mota bat eta beste kultura mota bat aurrejartzen bait zaizkigu. Mitologia eta sineske-rak errealitatearen plano berdinean jartzen dira, sinesga-rritasuna lortuz.

Bigarren erakargarritasuna lehen aipaturiko gaia bide-ratzen den moduan datza. Hau da, trama interesgarria izan-ik eta era berean beste kultura mota baten agerkari, pro-dukzioa oso lortua suertatzen da. Ohizko medioekin, inolako aurrekontu izugarririk gabe eta zuzendaritza on ba-ten pean, ikusleak pantailaratze bikain bat jasotzen du. Ar-gazkia eta bestuarioa bikainak dira.

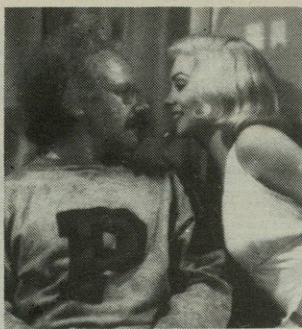
Saio guztian zehar nagusitzen dena, errealitatea, natu-raltasuna da. Testoa urria da, akzioa trajikotasun erantsi-rik gabe, imajinak berriz oso hurbilak. Aktoreek, akzioak, testoak, errealitatea azaltzen digute momenturo. Atentzioa deitzen du, protagonisten umorea nolakoa den, ze espresi-bitate berezi duten. Haserre, beldurra eta beste sentimen-duak agertzeko modua oso ximplea da, protagonisten izaera bezala. Errealitatea apaltasun osoz erakusteak sortzen du gero benetako sorpresa, ez errealitatearen handitze edo esajeratzeak. Pelikulan zehar plano kontrajarriak dira hain zuzen ere ezberdinketa hori azaltzen digutenak eta heriotzen imajinak konkretuki, gogortasun handia ezkuta-tzen dute. Euskal Herrian honelako saiorik «Albaniako Konkista»n egin zen, baina ez zen kasu honetan legez ko-mertzialtasunetik at geratu ez eta «Pathfinder»en xarma lortu.

LUKAS

□«Pathfinder». Zuzendaria: Nils Gaup. Antzezleak: Mikkel Gaup, Nils Utsi, Inger Utsi.

Einsenstein Donostian.-

Antzoki Zaharrak Einsensteinen filmografiaz paratutako zikloarekin jarraituz, hilaren 3an, asteazkenez eta arratsaladeko 8,15etatik aurrera, "Gora Mexiko" eta "Bezhein-en belatza" izeneko filmeak berezko bertsoan ikusgai izango ditugu aipatu donostiar antzokian.

Grosek Reinhard Hauff. 88/89 zinemaldia itxiko duten hiru azken filmeekin hasiaz, datorren larunbaten, hilak 6, Donostiako Gros Zine Forumak 1971. urtean Reinhard Hauff zuzendari 'madarikatua'k plazaratutako "Mathias Kneissl" izeneko filmea pantailaratuko du, Larroka kaleko aretoan arratsaldeko 7etatik aurrera. Filme istorioaren mamia, nolabait: hautzaroz geroztik jada marjinaziorantz baztertutako gizon italiar gazte baten pasadizu garratzen biografia.

musika

■ Igande honetan, hilak 30, Heavy jaialdia Donostian, gaueko 9etan hasita: "Manowar", "Risk" eta "Drifters".

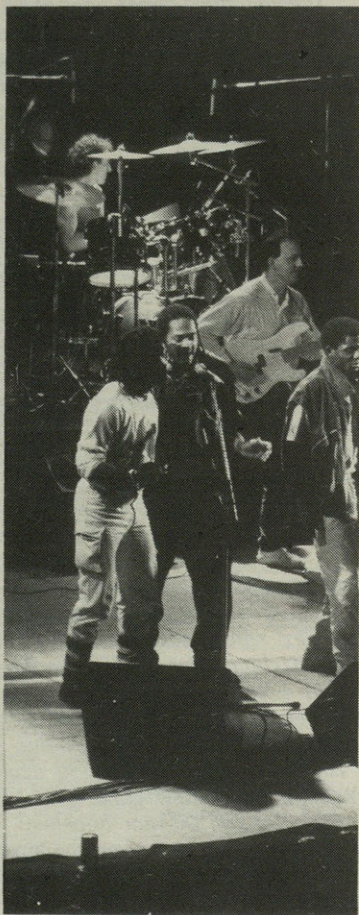
■ Koadrilak antolatuta, igande honetan, hilak 30, "MCD", "Jo ta akatu" eta "Xementerio" taldeak entzungai izango ditugu Legazpiko frontoian gauerdiko leian.

■ Lakuntzako Ilargin, hilaren 30ean, igande, "The Godfathers" talde entzungai arratseko 11k aldera.

■ Igande honetan, hilak 30, Baionako Udal Antzokian, "New Port all stars" jazz taldea entzuteko aukera izango dugu iluntze aldean.

■ Datorren larunbaterako, hilak 6, Itziaroko Txitxarroko "The meteors" taldearen bisitaldia iragartzen du.

■ Iruñeko Gaiarre antzokiaren markoan, datorren ostira-lean, hilak 5, 'Santa Zezilia' orkestra entzungai izango dugu iluntzeko 8etatik aurrera.

Kantaldi bikaina Baionan

Maiatzaren 5ean, ostiralez, arratseko 9etan hasita, Baionako San Andres elizan kontzertu berezi bat izanen da, non entzuten ahalko baitira batetik, Peio Hargouet tenorea eta "Gizon korua" taldea; ondotik, Xabi Soubelet ziburutar kantari gaztearen iharduna eta azkenik, Gorka Knorr arabarraren entzukizuna.

Trikitalari gazteak.- Maiatzaren 14ean Zaldibarraren plazaratuko den Trikitilari Gazteen VII. Txapelketako azken saiorako txartel bila, Igande honetan, hilak 30, Azkoitian ekingo zaio azken kanporaketari, non besteak beste bikote hauek parte hartuko duten: Goiburu anaiak idiazabalarra, Bengoetxea-Zabale bilabonatar-azkoitiarra, Urrestilla-Aiartza apeatiar/errezildarra, Alkorta-Pagadizabal azeptiar/zarauztarra, Intxausti-Munduate segurar/olaberriarra, Agirre-Larrañaga azeptiar/altzotarra eta Zunzunegi-Lizarribar Zumarragarra.

bertsoak

Nafarrak eta arabatarrak Arenalean

Santutxuko Bertso Eskolak antolatuta, datorren larunbatean, hilak 6, Bilboko Arenala Joxe Fermin Argiñarena, Abel Enbeita, Txomin Ezpanda eta Xan Pierre Mendiburu bertsolarien ihardunaren lekuko izango dugu. Arratsaldeko 7etan hasiko den saio honen atari gisa, Bilboko Txistulari Udala Banda izango dugu entzungai.

Orexan lau

Datorren larunbatean, maiatzak 6 betetzerakoan, arratseko 10,30etatik aurrera, honako bertsolari laukote hau izango dugu kantari Orexako pilotalekuan plaza-

ratuko den saioan: Sebastian Lizaso, Iñaki Murua, Andoni Egaña eta Anjel Penagarikano.

□ Nahiz eta laugarren bertsolariaren izenaren berri ez izan, hilaren 6an, larunbatez, gaueko 10etan hasita, lau bertsolari izango ditugu entzungai Eskoriatzako zineman antolatuko den saioan; tartean ziur: Imanol Lazkano, J.L. Gorrotxategi eta Jon Enbeita.

APIRILA
30
MAIATZA
1

dantza

EUSKAL HERRIKO ESKOLARTEKO BERTSOLARIEN IX. TXAPELKETA

GIPUZKOAKO KANPORAKETAK

Apirilak 29
ZUMARRAGA-
URRETXUN
(Fokas-Golemi bailara)

Maiatzak 6
OIARTZUNEN
(Donostia-Oiartzun bailara)

Maiatzak 13
ORION
(Korta-Urola bailara)

Maiatzak 20
ARRASATEN
(Deta-Lentiz bailara)

FINALA:
Ekainak 3
DONOSTIA
(Karmelo Baldin)
Goizeko 11etan

ANTOLATZAILE- BABESLE:

EUSKAL HERRIKO
IKASTOLEN ELKARTEA
GIPUZKOAKO FORU
ALDUNDIA

KOLABORATZAILE:

GIPUZKOAKO KUTXA
BIZKAIKO FORU ALDUNDIA
ARABAKO FORU ALDUNDIA
NAFARROAKO GOBERNUA

Euskal Herriko Eskolarteko Bertsolarien IX. Txapelketa. Gipuzkoako Ikastolen Elkarateak antolatuta, eta Gipuzkoako bigarren kanporaketari txanda emanez, datorren larunbatean, hilak 6, Oiartzungo Haurtzaro ikastolan, Donostia-Oiartzun bailaretako neska-mutilei egokituko zaie aukera arratsaldeko 3etatik aurrera.

Azpillaga eta Sarasua Andikonan

Jai giroa aprobetxatuz, asteburu honetan bi bertsoaldi izango ditugu Andikonan. Bertakoa dugun Amuritzak kantatzerik izango ez badu ere, Jon Azpillaga eta Jon Sarasua izango ditugu lan horretan, izan ere bai datorren larunbatean, hilak 6, paratuko den bertso afarian eta bai biharamunean eguerdialdean plazaratuko den saioan bertsoan izango ditugu biak.

Gipuzkoako Aurrekulari Gazteak.- Errenteriako Landare elkarteak antolatuta eta Euskal Dantzarien Biltzarraren laguntzaz, igande honetan, apirilak 30, Gipuzkoako Aurrekulari Gazteen Arteko III. Txapelketa ospatuko da, non -bi maila desberdinduz- 7tik 15 urtetara bitarte adinako dantzariak parte hartuko duten. Dantzaldia, Gamon Zumardi erreteriarrean bistaratuko da goizeko 11etatik aurrera (eguraldiak hala nahi izango balu, saioa udal frontoian izango litzateke).

ihardunaldiak

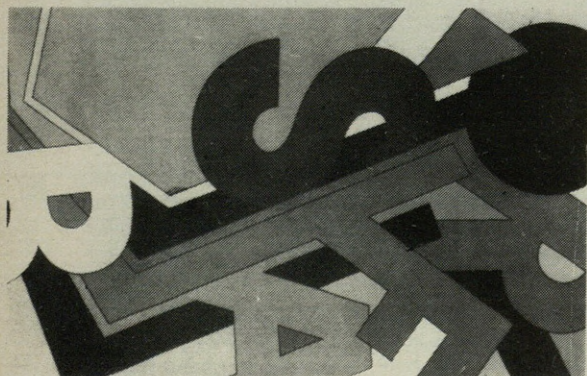
Antzerki klasikoaz mintzo

Nafarroako antzerki eskolak teatro klasikoari buruzko ihardunaldi batzuk antolatu ditu, aste honetan honako ekitaldi hau izango direlarik: Espainiako antzerki klasikoko zuzendaria den Rafael Perez Sierrak, "Antzerki urrezko mendean. Gaur egungo taularatzea". Hitzaldi hau maiatzaren 4ean izango da arratsaldeko 8etan hasita, aipaturiko eskolak Iruñean dituen egoitzetan.

ikastaroak

● **Gramatika ikastaroa.** Labayru ikastegiak maiatzeko gramatika ikastaro bat antolatu du, ikastaroaren helburua euskararen esparruan aztergai izan daitezkeen gramatika arazoak lantzea delarik. Ikastaroa 8 hitzalditan banatuko da, asteen bi saio izango direlarik. Aste honetan honako bi saio hauek entzun ahal izango ditugu: "Deskripzioetatik azalpenetara euskal gramatikan" gaia aztertuko du Deustuko

unibertsitateko irakaslea den Jon Ortiz de Urbinak maiatzaren 2an; maiatzaren 4ean, EHUko irakaslea den Andolin Eguzkitza izango da arituko dena, aztertuko duen gaia "Adnominalak sortzeko atzizkiak" izango delarik. Bi saioak arratsaldeko 7etatik 9ak bitartean izango dira. Ikastaro hauei buruzko informazio gehiago jaso nahi duenak, honako telefono honetara jo dezake: 94-4437684.

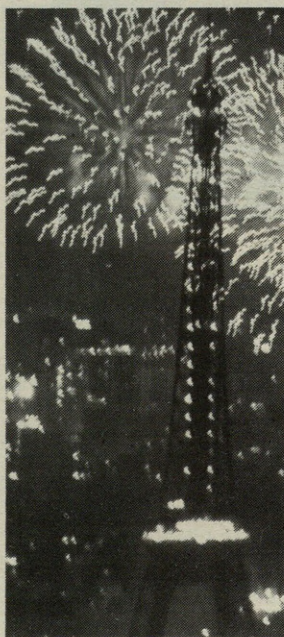

● **Ordenagailuz lagundutako kreatibitatea.** Abel Bello Sanchezen eskutik maiatzaren 12tik 19ra bitartean "Ordenagailuz lagundutako kreatibitatea"ri buruzko ikastaroa izango da Artelekun. Zazpi lagunek osatutako bi talde izango dira, partaide bakoitzak 8.000 pezeta ordaindu beharko dituelarik. Ikastaroan, 2.000ko artegintzan erabiliko diren materiale eta metodoen ikuspegia eskeinituko da. Izen ematea, nahi duen pertsona guztiak egin dezake, horretarako

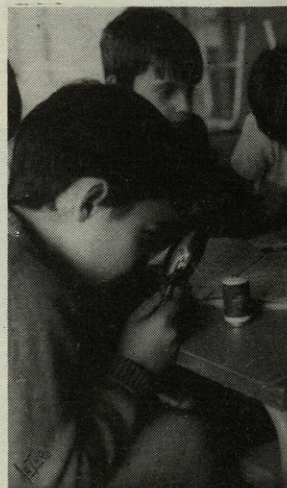
ezarrita dagoen orria eta curriculum vitae laburra aurkeztu behar delarik Artelekun maiatzaren 9a baino lehen.

lehiaketak

□ **IV. Azkue saria.** Bilboko Aurrezki Kutxa Municipalak ipuin eta bertso Azkue sariaren laugarren edizioa antolatu berri du, bertan bi maila bereizi dituztelarik: 10-13 urte bitartekoentzat lehena, eta 14-17 urte bitartekoentzat bestea. Bai bertsoei eta bai ipuinei dagokienez gaia egilearen aukerakoa izango da. Lanak aurkezteko epea apirilaren 30ean bukatuko da, hauek aipaturiko bankuetxearen egoitzan aurkeztu behar direlarik. Lehiaketa honi buruzko zehaztasun gehiago jaso nahi badituzue, honako telefono honetara jo dezakezue, bertan Joserra Bilbaoz galde dezakezuelarik: 94-4167000.

□ **Jaien kartel lehiaketa.** Debako Udal kultur elkarteak jaien kartel lehiaketa antolatu du, bertan nahi duen guztiak har dezakelarik parte. Lehiaketaren helburua, urte honetan Deban izango diren jaiak iragartzeko kartela hautatzea izango da. Kartelen neurriak 88x58koa beharko du izan, erabili beharreko teknika libre delarik: marrazkia, diapositiba, argazkia, pintura... Lanak Debako udalera igorri behar dira ekainaren 30a baino lehen.

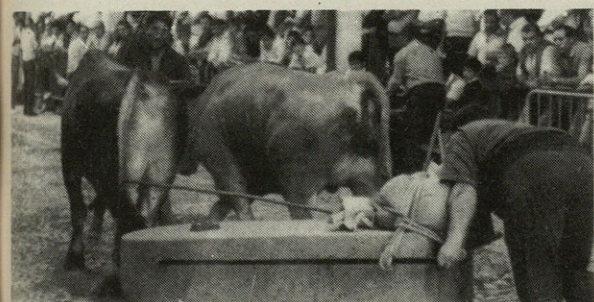
kirolak

Azkoitiako III biatlona

Ilgande honetan jokatu da Azkoitian he rrian antolatutako biatlona III. saioa, bertan Euskal Herriko kirolari onenak arituko direlarik. Proba hauetan gertatzen den bezala, kirolariak 8,5 kilometro egin beharko dituzte laisterka. Laisterketa burutu ostean, bizikletari eman beharko diote partehartzaileek, honen gainean 42 kilometro burutu beharko dituztelarik. Informazio gehiago jaso edo izena eman nahi duzuenok, Azkoitiako udaletxera jo dezakezue.

Zamudion asto probak

Ez dute ez Zamudioko probazaleek denbora alperrik gal-tzen, honako honetan asto proba baten antolakuntzarekin datozkigularik gure orriota. Aipaturiko probak maiatzaren 5etik 8a bitartean jokatu dira, gure erredakzioa itxi orduko izena emateko epea itxi gabe dagoenez, partehartzaileak nortzuk izango diren jakiterik izan ez dugularik. Den-den esan daiteke, beste urteetan gertatu den bezala partaidetza bikaina izango dela, sariak ere halakoak bait dira: lehenak 30.000 pezeta jasoko ditu, eta zazpigarren gelditzen denak 12.000.

Gatikan idi demak

Intxurtxu kirol taldeak antolaturik, idi demak jokatzeko ari dira egunotan Gantikan. Pisu neurtuko demak dira neur-tzen direnak, oinarrizko pisua 1.100ekoa delarik. Hor-

tik gora dutenek kilo bakoitzeko 1,5 kilotako gain zama eraman beharko dute. Bestalde, 1.050 kilotako idi pareek hiru itzain edo karretero eramaterik izango dute. Lehengo astean jokatutako saioen ostean, maiatzaren 1ean jokatu da azken-a, bertan erabakiko delarik irabazlea.

Espeleologia ikastaroa

Nafarroako kirol elkarteak antolaturik, maiatzaren 6tik hasita espeleologia ikastaro bat izango da, bertara edozein gerturatu daitekeelarik. Aipaturiko ikastaroa lau egunetan burutuko da, maiatzaren 6a eta 7an batetik eta maiatzaren 14 eta 21ean bestetik. Honako ikastaro honetan parte hartzerko beharrezkoa da federatua egotea. Informazioa jaso edo izena eman nahi duzuenok, honako helbide honetara jo dezakezue: Jarauta kalea, 78 behe; edo 224324 tlf.

mendi ibilaldiak

□ **Edurtza:** Aketegira egingo dute ibilaldia maiatzaren 7an Gasteizko mendigoizale hauek.

□ **Lagun Onak:** Azpeitiako mendigoizaleek Kakutara egingo dute ibilaldia maiatzaren 7an.

□ **Kresala:** Etxegarateko gailurretik Lizarrusti gailurrerainoko bira egingo dute Donostiako mendigoizale hauek maiatzaren 7an.

□ **Murrukixo:** Aitzorrotz-Eskoriatza bira egingo dute Aretxabaletako mendigoizaleek maiatzaren 7an.

□ **Pagoeta:** Zarautzko mendigoizaleek Mugarra mendira joango dira maiatzaren 7an, goizeko ibilaldia burutuz.

□ **Pagoeta:** Tuterara egingo dute ibilaldia Durangoko mendigoizaleek maiatzaren 7an.

□ **Miru-Gain:** Otxandioko mendigoizaleek Gorbeako bira egingo dute maiatzaren 7an.

□ **Idiazabal:** Zorroztarri-Urtzuan bira egingo dute Idiazabalgo mendigoizaleek maiatzaren 7an.

□ **Irurtzun:** Andoain-Leitza bira egingo dute Irurtzungo mendigoizaleek maiatzaren 7an.

□ **Eibar:** Eibar kirol elkarteak mendigoizaleek Belate-Arraras bira egingo dute maiatzaren 6an.

□ **Antiguoko mendigoizaleak:** Urkiola-Artaun bira egingo dute Donostiako mendigoizale hauek maiatzaren 7an.

□ **Anaitasuna:** Kakutako eguna ospatuko dute Azkoitiako mendigoizaleek maiatzaren 7an.

HITZEZ HITZ

«Espaniak eskatu izan balitu arrazoizkoa izango zatekeen (Aljerian dauden errefuxiatuen) estradizoei onespena ematea edo pertsona 'non grata' izendatu eta bertatik bidaltzea»

Juan Maria Bandrés
(Diario Vasco 89-IV-19)

«Polizial bidea, konponbide bakartzat hartuaz, porrot egin duen bidea da. Ezin da ETArekin bukatu HBren botuemaileak kriminalizatzu»

Joseba Azkarraga
(Gaur Express, 89-IV-21)

«Felipe González gobernua jokamolde honezaz damutuko da eta Aljerreko markoa faltan izanen du. Gobernua eseritzera kondenatua dago, nahiz oraingo hau, gelditzen zaizkion hilabete gutxiengatik, ez eseri»

Iñaki Aldekoa
(Egin, 89-IV-19)

«Ertzantza eta Estatuko Seguritate Indarren arteko koordinazioa izan behar du delitu guztien aurkako burrukaren oinarria, baita terrorismoaren aurkakoa ere»

Juan Lasa
(Eguna, 89-IV-20)

GORDETZEAK

P Ttote Etxebeste hiltzorian

OLIZIA bala batek bizkar hezurrean jo zuenetik emeki emeki itzaltzen ari da Ttote abertzalea. Gurditxo batean eseririk, espetxe ilunetik askatasun oihuak luzatu ditu hiltzen ari dela aitortzen duen hein berean. Legrand jupeak askatasuna emateko prest azaldu zenean beste bi sumario argitzeke dituela aitzakiaz, burdinenartean darrai *legalité*, *fraternité* eta *égalité*-ren hatzapar pean.

A Luberriaga biraka

AZKAINEKO alkate den André Luberriagak aurreko astean prentsan argitaratu zuen artikulua Iparraldeari buruz duen eritzi artikuluen bilduma baten zati bat besterik ez da, zeina Gipuzkoako Eusko Alkartasunako bulegoak banatu duen. Iparraldeko abertzale askorentzat PNVren jokua jarraitzen zuen alkate honek ez zuen ez EA, ez EMA eta ez EBrentzat boturik eskatu, zerrenda eskuindar baten alde jo bait zuen.

M Angeluko Carrefour lehertzeaz

METANO geruza baten gainean eraiki zuten Angeluko Carrefour denda, zeinean udalak jaurtiki ohi zituen beren zaborrak. Benetazko eztanda arriskua ekidin asmoz, injiniari bat kokatu dute salmenten bulego batean ordenagailuaren bidez etxean zehar zabalduz dauden 400 zuloen emaitzak ikertzeko. Egunez jasotako metano kopuruaren arabera, aholkuak ematen dizkie Bordeleko empresa bateko langileei, hauek azotzeko indizioak ezartzen dituztelarik gaue-ro.

EZPALAK

EE-K MILITANTEAK NAHI EZ

●Aste honetan Euskadiko Ezkerraren Biltzar Ttipia batzartu da Iruñea-Andoain autobiarri eta Konstituzioa espainiarrari eman zien baieztokak sortu zituen liskarrak berriro ere sor ez daitezen. Honetarako urrian ospatuko duen batzar berezi nazionallean, barne eztabaidak izan ez daitezen militantearen figura desagerrarazi eta EEko zentso bat egitea proposatuko da, honek erabakiko duelarik unean uneko afera;

GOBERNUAREN TRIKIMAILUAK

●Aurreko igandean Alderdi Karlistak agiri baten bidez aditzera eman duenez, Aljeriako elkar hizketen haustura Gobernu espainolaren ohizko trikimailuen erruz jazo omen da. Karlistentzat gobernuak komunikatua hankaz gora jarri eta bere solaskidearekin hitzarmendutakoa ez betetzerakoan mesederik ez egiteaz gain axolagabekeria galanta dela salatu du. Hala ere, guzti honek ez du eragozten ETako militanteak 'basati kuadrila' direla aitortzeko.

LEGRAND-EK LANAK BUKATU NAHI

●Michel Legrand-ek, Korsika eta Euskadiri dagozkien 'terrorismo arazo'taz arduratzen den jupe frantsesak uda amaitu baino lehen espedienteak aztertu eta jukatzeko asmoa erakutsi du, Grenobleko Auzitegian bere lan berriari lehen bait lehen ekin nahi bait dio. 'Santiago Arrospide', 'Pikabea' eta 'Sokoa' espedienteak udako amaituz gero, epaketak udazkenean burutuko lirake eta Riviere eta Vuillemin jupeek Legrand-en hutsunea beteko lukete.

PSOE eta PSE kontra jarri zaizkio

Ricardo García Damborenea: Taktika baten kartutxo errea

Ricardo García Damborenea pertsonaia ezagutu nahi izatean, honen bi berezitasun —askoz gehiago eduki arren— azpimarratu behar dira: euskal usaina duen guztiari dion amorru bizia, PSEren korrante ofizialistaren kontrakoa, eta Gobernu espāñoleko Barne Ministeritzan dituen —zitu— kontakto eta eraginak, bestetik. Ondorengo lerroetan politikari honen arrakasta eta porrota nola eta zergatik jazo diren aztertzen saiatu gara.

Egoskorra bezain bizkorra, eskuartearen zein joko duen inortxok ez daki.

1976. urtean García Damborenea PSOEko afiliatu egin eta bi urtera politikari buru belarri ekin zionetik bere figurak izugarritzko arrakasta izan du PSEn nola PSOEen.

Duela 49 urte Madrilén jaioa, Medi-

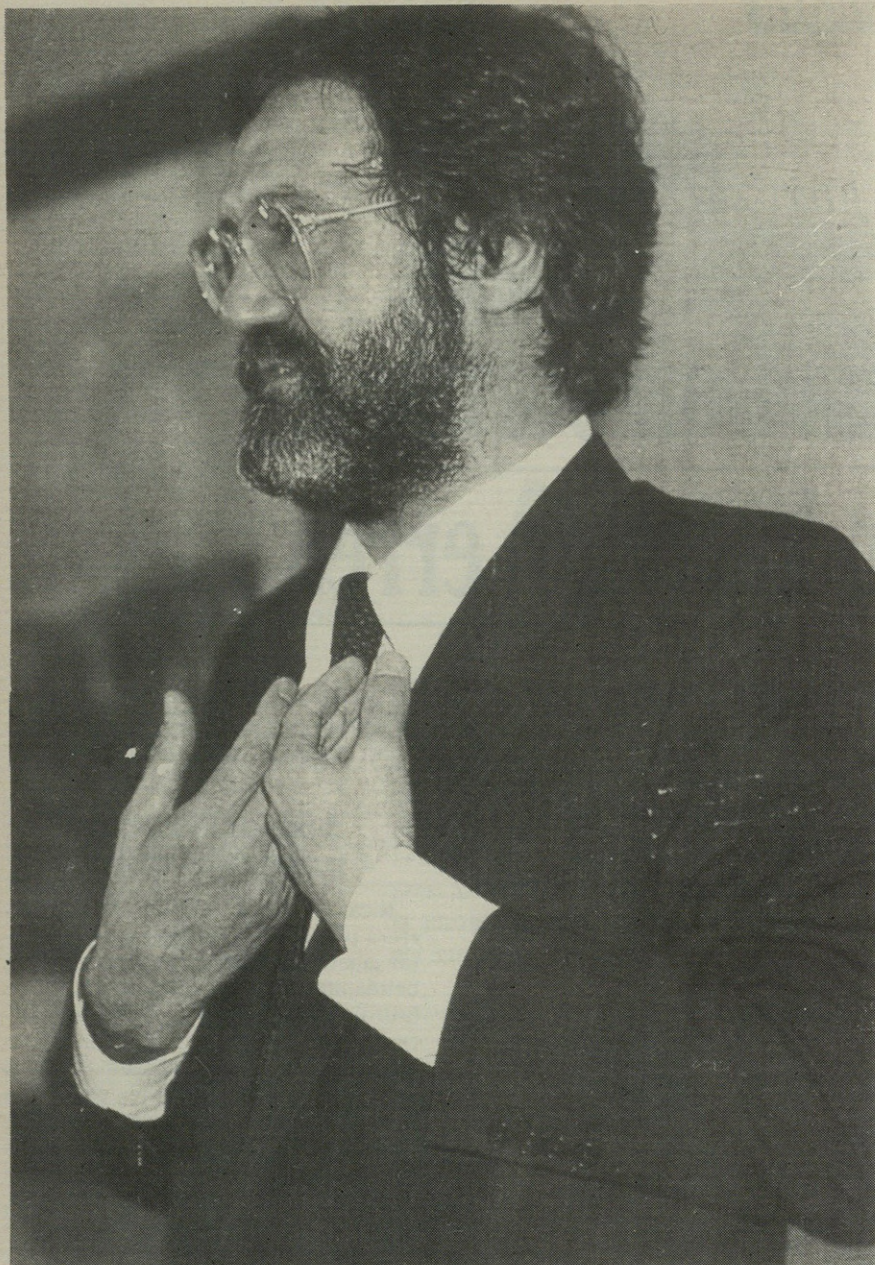
kuntza estudiatu eta nefrologian —giltzurdin alorra— espezializatu zen. Langile fina, gaitasun eta kemen handikoa 77rako Cruces Hospitaleko Nefrologia alorreko buru izendatzen dute, baina garai honetan politikak gizon anbizioso

bati eskaini ziezaiokeen etorkizuna ikusi eta aztertu ostean PSOEren eskutik politikari ekitea erabakitzen du.

López Albizu-ren trapolin politikoa

Ricardo García Damborenearen karrera politikoaren arrakastaz eta porrotaz jabetzeko, PSOEen eta geroago PSEn betidanik izan diren tendentzien arteko borrokaz ohartu behar da, frankismoaren amaieran PSOEren barnean borrokan ari diren tendentzia batetako buru den 'Lalo' López Albizuren garrantzia eta pizua, beranduago García Damborenearen alde ipiniko bait dira. 74ko irailan 'Pacto del Betis' deritzana ospatzen denean, beste batzuren artean Galeote, González Márquez eta Guerrak alde batetik, eta Mugica Herzog, Redondo, López Albizu eta Castellós-ek bestetik garai hura arte indartsu zegoen Llopi ahultzea lortzen dute eta López Albizu exekutiba estatutalera igotzen da.

Gerora Ricardo García Damborenearekin mezenas papera egiten duen López Albizu hau 79ko maiatzean ospatu zen XXIX. Kongresuan Felipe Gonzálezek aurkezturiko dimisioarekin indartua suertatzen da baina gauzak bere lekuan utzi nahian urte bereko irailean ospatzen den kongresu bereziarekin Felipe Gonzálezek, indar berriaz aurkeztuz, López Albizu eta bere sektorea bazterreratzen du. Hala ere, 79ko hauteskundeetan Bizkaiko PSOEren zerrrendaburu López Albizu doa, Nicolás Redondo lagun duelarik. Hau honela, 80ko Elkarte Autonomikoko hauteskundeetan orain arte publikoki ezezaguna zen nefrologoa, Albizuren eta PSOEren eskutik Bizkaian aurkezte da; honekin batera, Antón Saracibar doalarik.

Bizkaiko Ibarrezkerreko ehun industrialean eta Madrileko Barne ministeritzan eragin eta harreman estuak dituen —zituen— politikaria.

Enrique Casas-ekin ohizko konponezinak

Bizkaian indarra hartzen duen heinean, madrildar honek ez dakusa begi onez PSE gipuzkoarrean sortzen ari den tendentzia eta PSE-PSOEn II. kongresuan Enrique Casas Gipuzkoako tendentziaren gizon publikoarekin lis- kar eta istilu frango izanen ditu. Casa- sen tendentziako diren Benegas, Mugi- ca, Matura, Eguiagaray... eta abarrak, PNVren nazionalismoari hurbiltzea, ahal den neurrian nahastea eta PSE-PSOEn barnean dirauten euskal arrastoak azpimarratzearen aldekoak dira. Damboreneak, ordea, itzalpean dagoen López Albizurekin batera, kon- trakoa proposatu eta defendatu zuen eta eztabaida prentsara iritsi zela aitza-

kiaz bata, Casas, Madrilaren senatore era- man zuten eta, bestea, Damborenea. Gasteizko parlamentura; erabaki hau zigortzat jo daiteke. Nahiz beranduago exekutibarako berreskuratuak izan, kongresu garaian ez ziren PSEren go- rengo ardura hauetarako hautatuak izan.

Orduantxe erakutsi zituen Ricardo García Damboreneak bere kartak eta geroztik ofizialistekin izan dituen lis- kar eta aferak ugariak eta mingotsak izan dira.

82ko hauteskundeetako sasoi dizdiratsua

Hauteskunde legislatiboak ospatu baino lehen García Damborenearen bo- tere pertsonalak urrats sendo eta fin- koak erdiesten ditu: Indalecio Prietoren

jarraitzaile honek hauteskunde bezpe- ran prentsaren beharra somatzen du eta hurbileko lagunen eta dituen aha- len propioz bere botere pertsonala ka- tapultatuko duen egunkariak pentsa- tzen hasten da. Zenbait gairetan jantzia dagoela aski frogatua du politikari ma- drildar honek.

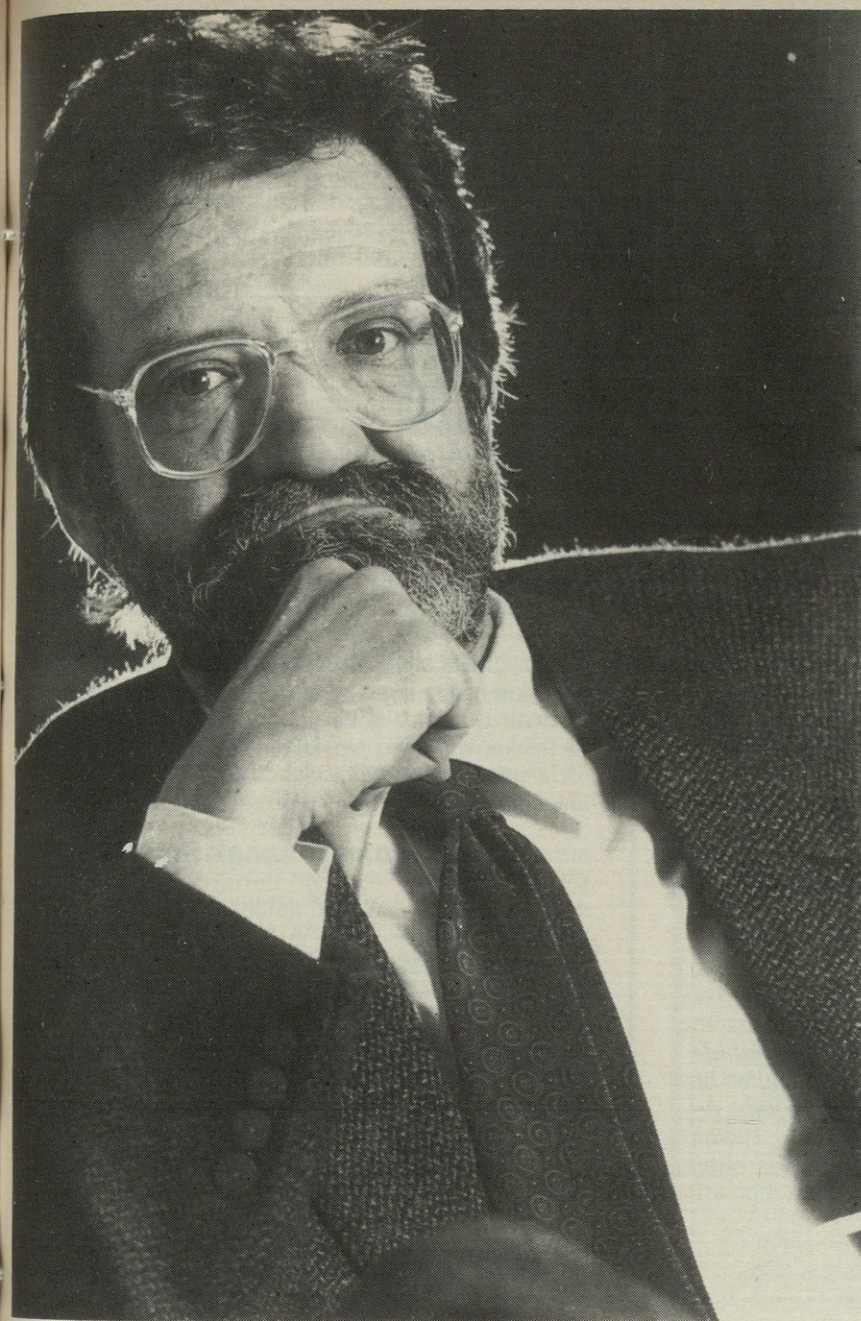
Hau honela, Indalecio Prieto-ren fa- miliarekin harremanetan jarriko da 'El Liberal' egunkariaren mantxeta erabij- asmoz. Ezezkoa jaso ondoren, bere proiektua 'Tribuna Vasca' izenez aur- keztuko du, berez aho bero den honek hauteskundeetan bozgoragailu egoki bat eduki dezan. Aidanez, proiektuak pentsatu emaitzak lortzen ditu, zeren estatu espainiar mailan PSOEk emaitza onak lortzen baditu. Bizkaikoak ere ikusgarriak bait dira. Hauxe izango da García Damboreneak ezagutuko duen sasoi dizdiratsua.

Hauteskundeetako emaitzek Ibarrez- kerreko estatu eta para-estatu den ehun industrial osoa sozialisten esku uz- ten dute, hain zuzen García Dambore- nearen esku eta kontrol pean. Ondor- ioak berehalakoak dira: beheraka doa- zen industria estatu horien zuzendari eta gorengo karguak Damborenearen bulegoan aztertu eta erabakitzen dira, bulego hori benetazko bahe bihurtzen delarik. Noizbehinka familiak ere gogo- ratzen da eta bere ama alarguntsak beste batekin izan duen semea, hau da Escondrillas Damborenea, ia lur jota dagoen Explosivos Río Tinto-ko zuzen- dari izendatzen du. Urte gutxiaren bu- ruan porrot eginik zegoen enpresa honek izugarritzko gorakada egiten du, diru publikoari esker noski; era berean Escondrillasek ere gora egiten du.

Baina nefrologo honen botere kuota ez da industria mailara soilik murrizten; sozialistek Bizkaiko administrazioan sartu beharra daukate eta garai hone- tan sartzeko aukera bikainena dutenez, udaletxeetan, diputazioan, gobernu zentralaren pean diren karguetan... So- zialista afiliatuak present dira. Gaitasun- handirik ez duen asko kuadro mailara eta ardura publikoak izatera iritsiko da- hutsuneak bete nahi bait dituzte. Atze- tik, zuzenki ez bada, García Dambore- nearen boterea somatzen da.

Barne ministeritzako lagun fidelak

Gobernu zibilean eta Estatu espainiar- leko Barne Ministeritzan dituen kontak- to eta harreman estuak aztertzeke PSOEn 77an zegoen egoera ikustera atzera egin behar dugu. Urte hori art, PSOEn hankaz gora dagoen alderdi his- toriko bezain ahal bat da eta berrosake- ta prozesuari ekinez. Madril inguruko Federación de Partidos Socialistas (FPS) eta Convención Socialista Madrileña (CSM) zurrupatuko ditu. Hauetatik Ba- rriónuevo eta Leguina bezalako perso- naiak PSOEn gurdira igoko dira bai

Ricardo García Damborenea madrildarra.

na, egun bezalatsu, ez dira Guerra eta González-en tandem-aren joera berekoak. Hala ere, Barrionuevo Barne ministrari izendatu beharra daukate eta honek Bilboko zinegotzi zen Iñaki López Bizkaiko gobernadore zibil izendatu eta Ermuako alkate ezarri zuten Julián San Cristóbal 'Dirección General del Estado'ko zuzendaritzara darama. Hau da, Hego Euskal Herria bereziki 'tratatu' behar duen ministeritzak Damborenearen gizon fidelak hartzen ditu aholkulari gisa. Damboreneak euskarri garrantzitsuak lortzen ditu Madrilen.

Guzti hau honela, *speaker* bikaina den politikari honek euskaltzaletasun eta abertzaletasun usaina duen oro gaitzesten du, jaurtiki adierazpenak eskuindarren amorruak baretzen dituelarik; Madrileko PSOEek horrelako pertso-

naia bat begirunez dakusa, Euskadin bertan gizon ausart bezain kementsuren bat bait dauka. Ez da eritzi berekoa PSEko zuzendaritzaren gehiengoa, traba bilakatu doan pertsonaia bat bait dakusa Damborenearengan. Bilbon eginitako PSEko III. kongresuan damborenearen tendentzia ahuldu asmoz doaz gipuzkoarrak eta Bizkaiko PSEko idazkari nagusia ikutua gelditzen da. Iaz Donostian ospaturiko III kongresuan gipuzkoarrek ahuldu baino alderdian bazterreratu behar den politikaria dela pentsatzen dute eta trikimailu, azpijokoak... erabiliz Damborenea jipoitzen dute. Hala ere, Bizkaian dago afiliatuen gehiengoa eta madrildar mediku honen gotorlekua lehertu arte PSEko exekutibaren zati bat bere eraginpean dago.

Jauregui, Benegas, Mugicatarren hurrengo urratsa Bizkaia 'harrapatzea' izanen da eta herrialde horretako batzordean lau ordezkari 'ipintzea' negoziatzen dute Damborenearekin. Honek ere, PSEko zuzendaritzan lau lagun ezartzen ditu. Damborenea tranpan erori da eta maldan behera dator. Gainera, PSOEren azken bigarren kongresuan Guerra eta González-en boterearen kontra agertzen da, pentsatzen duena esaten duen horietakoa delako eta Madrileko begirunea gorroto bilakatzeko zaio. PSEk eta PSOEek ez du Damborenearen beharra, hauen taktikari ez bait dio mesederik egiten eta guzti honi UGTk PSOEekin dituen harreman egoera gehitzen zaio —Damborenea UGTren oso aldeko da— hilobi politikoa prest dauka.

PSOEn hilobi politikoa, baina benetazko hilobia?

Onorioz, Damboreneak egun ez dauka lagunak lanpostu egokietan ipintzeko botere ahalmena, bere kide fidelak —komententziakoa, segur— honiaz ohartu dira eta Nicolás Redondo Terreros, José Andrés Paúl, Emilio García eta talde sendoa zen haren hainbat kidek laguntza ukatu diote. Ukatze hau gainera, García Damboreneak Bizkaiko PSEn protagonismo berezia hartu nahi izan duelako eta tendentzia kritikoaren kideen gainetik jarri nahi izan duelako izan dela aipatu da. Beraz, Bizkaiko gotorlekua printzatu egin da; Herrialdeko exekutibak bertan behera utzi du; 'Lalo' López Albizu, bere mezenas-ak ere, bidali egin du.

Bakarrik dago Damborenea, borroka egin barik badoala iragarri du baina hurbiletik ezagutzen dutenek, egoskorra izateaz gain bizkorra den politikari honek bere jokaldia prest duenik ez dute zalantzan ipintzen. Baina jokaldi hori ez oraindik ezgutzen.

Maiatzaren 13rako kongresu berezia iragarri da; Damborenea salba dezakeen bakarra —beste batzuetan bezalatsu— Herriko Etxetako afiliatuen indarra da baina hauen konfidantza galdu duela Ibarrekerran ere nabaritzen denez, berriro ere Cruces-eko Hospitalera giltzurdinak sendatzerako patua du gertuen. Baina PSOE UGTtik aldentuz doan une honetan, sindikatoaren adierazpen elektoralak izan litekeen alderdi posible baten politikari posiblea dugu Ricardo García Damborenea madrildarra eta, bestalde, bere kideen dimisioak bultzatzeak PSOEki datozen hauteskundeetan eskura ditzakeen emaitza txarrekin zikindu nahi ez izatea adieraz dezake.

Hala ere, ez dut Ricardo García Damborenearen alde zentimorik jotzen.

N. ARRASTOA

Aljeriako gobernuak karta markatua erakutsi

HARRITZEKOA izan da, orain arte ia protagonismorik hartu nahi izan ez duen gobernu aljeriarraren agiriari Estatu espanyoleko nahiz Euskal Herriko prentsak eman dion oihartzun eskasa. 'Egin' egunkariak soilik argitaratu du agiria bere osotasunean. Bestalde, Aljeriatik Santo Domingora eraman dituzten gobernu espanyolak aukeraturiko sei errefuxiatu horiekin —Etxebeste ETaren interlokutore gisa, Anjel Iturbe Abasolo, bere anaiaren oroitzapena ekartzen duena eta gainontzerakoak Madril komandoko ustezko partaideak — Gonzálezek indar erakusketa eta Estatu espanyoleko alderdi haserretuen baretzea bilatu nahi izan du.

Aljerian ireki zen prozesorearen amaierarekin batera bertako gobernuak APS agentzia aljeriarraren bitartez azken hitza jaurtiki du asteazkenean. Agirian 'alde biak' hitzen erabilpena egin ohi da behin eta berriro, biok tratamendu bera jasotzen dutelarik eta biak solaskidetzat jotzen dituelarik. Agirian soma daitekeenez, Aljeriak ETari ere arrazoina kentzen badio, mahaia sortzearen helburua gardentsaun osoz adierazi du, «...**Konponbide politiko negoziatu** batera iristeko kezka izan duten bitartean, alde biek eskatutako ekinbide eta hartutako ardurei amaiera ematen die Aljerreko gobernuak». Hitzon arabera bederen, Hego Euskal Herrian luzatu diren hainbat politikarien hainbat adierazpen jokuz kanpo ari-tu dira.

Bestalde, isiltasun informatibo hau agiri honek zenbait alderditan eta González gobernuan egin duen minaren adierazle bezala irakurri badu Herri Batasaunak, Ardanzak haustura ETaren ardura izan dela baieztatu du berriro ere. PSOE gobernuari agiri horrek ez dio, antzadenez, grazia handirik egin eta Aljeriak Europako Elkar-tearekin harremanak sendotzeko egin behar zituen kontaktoak González gobernuak Europako Elkartearen lehendakaritza duen sei hilabeteotan ezinezkoa izango dela iragarri berri du, agenda guztiz bete omen duen aitzakiaz. Usu aitzakia errepresaliatzat har daiteke.

Oraingoan presoak Sevillara

ALJERIAKO agiriari jaramon publiko handiegirik egin gabe, kronista eta politikoko batzuen haria orain arte esperantzak sortu zituen bidea itxia gelditu dela izan da eta, bidenabar, neurri polizialak ezinbestekotzat jo dituzte biolentziaren aferari konponbide egoki bat eman ahal izateko. Era berean, beste batzuen ustez, une honetan ate hori itxia bada ere, berriro egoera honetara iristeko hainbat urte pasa beharko direla aditzera eman dute, Jaureguiren kasuan edota Ardanzak horrelako mahairik ez dela egingo, Arjelen bederen, aditzera eman duenean.

Arjeliakoa amaitu denean, neurri polizialak agertu dira nonnahi: ETArek ofentsibari gogor ekin diote poliziek nahiz guardia zibilek. Hainbat komandoren erorketa adierazi dute, horien artean hiru liberatuz osatzen zuten Ondarroakoarena. Gobernu frantsesak ere, bere laguntza apurra eskaini nahi izan du eta Estatu frantsean errefuxiatuen kontrako soka estuagotuz doa. Hala ere, aste honetako ekintza deigarriena gobernu espainiararen presoen kontra egiten ari den sakabanaketa dugu, non honen bitartez 30en bat preso Sevilla-2ra eraman dituzten eta Herreratik beste ehunen batek neurri bera pairatuko duela dirudien.

Hauteskunde kanpaina gainean

SANTO Domingora deportatu zituzten ondorengo orduetan euskal politikariek jaurtiki adierazpeneztatik zorrotzenetatik Juan María Bandrés eta Iñaki Anasagastirenak aipa ditzakegu; biak Madrileko parlamentuan euren alderdien ordezkari, lehenak errefuxiatuen estradizioa eskatu du eta jeltzaleak neurri hori sei errefuxiatuokin hartu beharrean Aljerian dagoen gehiengoarekin egin behar dela adierazi du, hau da, EE eta PNVk neurri polizialen apustu egin dute, orain arte ezaguturikoak handitu behar direla onartuz.

Xabier Arzalluze, beste modu batez, borroka armatua konpontzea bigarren mailako arazotzat dakusa, ETArek ondoan eta ondoren bizitzen ikasi behar dugula adieraziz. Gerora zein ildotik jo behar den marraztu nahi izan du eta, bere eritziz, arazoa dagoenean mantenduz gero, ETak bere indarra galdu eta bake egoera batera iritsi omen gaitezkeela baieztatu du.

Adierazpen guzti horiek testuinguru zehatz batean jaurtiki badira ere, hauteskunde europarren data —ekainak 15— ez da urrun. Alderdi bakoitzak bere ezkontzak burutu ditu honez gero; PNV, Jon Gangoiti zerrendaburu duelarik, Coaga-ren —bere ezkonkide nagusia Estatu mailako azken urteotako hauteskunderen— kongresura agertu da eta kanariar independienteekin batera ekaineko hauteskunderi egingo die aurre. Bi sozio horiez gain, PANCALekin ere batu da, Catalunyan botu gutxi lortuko duelarik, Convergencia y Unió-ko kataluniarrek lerro autonomista propioa eta berezia bait darabate. Carlos Garaikoetxea parlamentari europarra Alianza Libre Europeak (ALE) eskaintzen dion plataformara probetxatuz, Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) eta Partido Nacionalista Galegoarekin (PNG) batera aurkeztuko da. Euskadiko Ezkerrak, ordea, Esquerra Galegaren (EG) eta Estatu espainiarreko beste zenbait talde tipien laguntza izango du.

Herri Batasunak Txema Monteroren alde egin du apostu. Kanpaina marraztu baino lehen Estatu espainiarrean aurrekoan lagundu zion jendeari egindakoa aurkeztu eta ondorengoaren nondik norakoak azaldu dizkio aurreko emaitzak hobetu asmoz.

Datorren hilean hasiko den kanpaina honetan hizlarien mihiak Euskal Herriak bizi duen egoera konpontzeko Europa hitz majikoaren inguruan eta Aljerian gertatu den eta gerta zitekeenaren inguruan arituko dira trabatu arte. Hala ere, oraindik, gori gori dagoen udaberri honer zer esan frango eskainiko digu.

N. ARRASTOA

BETAURREKORIK GABE

Nafarroa eta demokrazia

Nafarroako Parlamentu berriak hamar urte bete ditu egunotan. Horren ospatzeko, Gaiarre erronkariar kantariaren izena daraman zinean bildu zen Nafarroako eta Estatu Espainiarreko hainbat diputatu eta diputatu-ohi. Eta aspaldi honetan ahaztuxea zirudien Foruaren aipamena entzun ahal izan zen behin eta berrir, Iruñeko Parlamentuko lehendakari den Javier Gomararen ahotik bezala Senatu espainiarreko lehendakari den Federico Carvajalen hitzetan.

Sua eta ura hitzez behintzat nahastea posible dela erakutsi zuten bi hizlariak. Federico Carvajal sozialistak adierazi zuenez, Konstituzio espainiarreko sistema autonomiko orokorrean kasu berezi bat onartzen omen du, Nafarroarena, eta orain dela hamar urte garbi omen dago «bere herritarrek bakarrik erabaki dezaketela beren geroa, haiek beren buruei emandako sistema instituzionalaren bidez». Foru errejimena Konstituzioaren aurretik eta gainetik jarri zitekeela ziotenen eritzia, ordea, aspaldi samar gezurtatu zuen Madrilgo Auzitegi Konstituzionalak, eta gure artean Kepa Larunbek eta bestek behin eta berriz salatutakoa bistan gelditu zen: foralismoa aitzakia hutsa baino ez zela. Norbaitek erantsiko zion legez, «haiek» denbora irabazteko aitzakia.

Foralismoak salmenta ona zuen garaian —eta salmentarik bazuenetz jeltzideei galde— Forua zen Hegoaldeko lau herrialdeak ez batzeko estakurua. Forua larru bizirik gelditu eta modan autodeterminazioa dabilenean, Nafarroa autodeterminatu dela argudiatuko du Javier Gómarak. Arabar, bizkaitar eta giputzentzako Estatutoaren erreferenduma izan da autodeterminazioa. Nafartarrek ez dute erreferendumik izan eta edozein bozketak balio die; ez da argitzen ea munizipalak, autonomikoak, lejislatiboak edo Europarakoak diren baliotunak, ala denak batean. Hitzen jokoa, edo zer da zernahi.

Bitartean, piskanaka, Nafarroaren aipamena urte gutxitan euskal burujabetzarako baldintza izatetik helburu izatera pasa da eta azkenean erreferentzia erretoriko soilaren itxuran gelditzen ari da. Kontzeptu eta asmoek ezagutu duten hutsaltzearen bidean, Iruñea eta Gasteizko instituzioen arteko hesia funtsezko arazo ageri da. Fraga Iribarne argi eta garbi utzi du Aljerian ETA eta Madrilgo Gobernua solasean zeudenean: Nafarroaren eta Komunitate Autonomoaren arteko banaketa aldatzeak kontsentsu konstituzionala pikutara bidaliko luke. Euskal nazio proiektua versus demokrazia?

P.Z.

Carlos Rodriguez, FMLNren ordezkariak:

«Bolada definitorio batean aurkitzen gara orain»

Egunotan Euskal Herriara lan bisitan etorritako FMLNko salvadortar batekin mintzatzeko parada izan dugu. Carlos Rodriguez da, European urte batzuk egina honezkero, bere herrian gerra-zauritua eta hiru urtez Eskandinavian egon eta gero berriki Frontearen Estatu espainolerako ordezkari izendatu dutena. El Salvadorreko gatazka luzearen oraingo momentu bereziki interesgarriaz aritu gara.

Farabundo Martí de Liberación Nacional eta gobernuaren arteko negoziaketan momentuaz galdetu diogu aurrena. Instantean erabat hautsita daudela, esaten digu. Joan den urtarrilaren 23ko beren bake proposamenari gobernuak ez diola erantzun, errepresioa areagotuz ez baldin bada, eta beraz gerraren jarraitzearen alde egin dutela gobernutik apostu, irabazi dezaketelako uste-tan.

Hala ere badirela hala gobernuan no-la armadan ere halamoduko dibergentziak, gerra ulertzeko moduaz. Badirela

edozein elkar hizketari uko egin nahi diotenak, eta hizketazaleagoak. «Intensitate ahuleko gerra»ren eta gerra totalaren aldekoak. Eta dibergentzia horiek gobernuaren euskarri diren Estatu Batuetan ere antzematen direla, joan den urteko hauteskundeetatik oso nabarmenki. Zeren eta Bush ez dago Reagan zegoen abantailazko posizioan, senatuan demokratak garaitu direlarik, eta hauek ez diote Arena eskuindar alderdiari laguntza oparorik eman nahi.

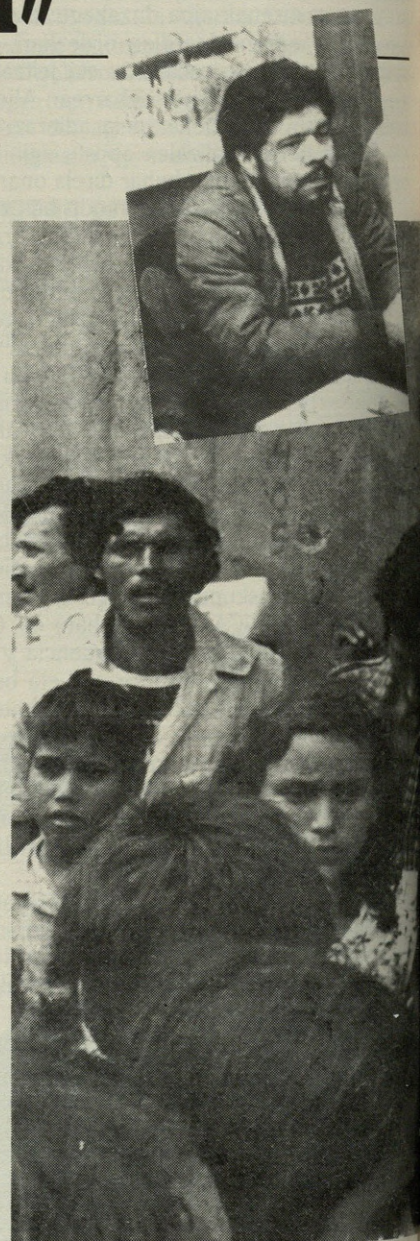
Momentuaren zain

«Martxoko hauteskundeetan Arena nagusi gertatu zelarik [nagusitze hau gerrilarentzako mesedegarritzat hartu izan du askok], talde paramilitarren atzean begibistan ibilitako D'Aubuisson bigarren plano batera erretiratu da eta Cristiani azaltzen da, baina D'Aubuissonnek omen dauka boterea; eta demokrata kristauak 'armen uztea' negoziatzearen aldeko direlarik, Arenak posibilitate hori bera ere egin du ukatu».

Gobernuaren antolaketa formala ekainaren leian egingo da eta bitarte honetan heriotz-eskuadroiek berrekin diote beren aktibitateari aspaldian ez bezalako biolentziaz: azken hilabetetan egunean hiru hildakoren bat azalduko ematen da. Egoera kontrolaezina

El Salvador

Ertamerikako estaturik txikiena (21.000 km², Euskadik bezalaxe) bada aldez Guatemala eta gero jendetsuena, 5 milioi baino gehiago bizilagunekin. 55.000 soldadu ditu armadak, gehi 20.000 polizia eta antzeko —baina militarki dituen 63 helikopterori zor dio bere efektibotasuna. EEBBetatik jaso diru laguntzak Latinoamerika guztiko handienak dira, diferentziaz. EEBB-tara bideratzen ditu bere esportaketetatik erdia, eta inportaketetatik here-na heltzen zaio handik.

Behin ere baino indartsuago

Mendebalderantz ez ezik Moskurantz ere so egiten omen diote ikasle txinarrek.

Manifestazioak Txinan.— Ikasleak —ikasleak, bakarrik?— berriz ere milaka atera dira Txinako hirietako karriketara, eta munduko estaturik populutsuenean atzera suerta daiteke 1987koen tamainako aldaketa politikorik. Orduan ere ikasleak izan ziren protagonista, eta haiekin legunegi jokatu omen zuelako dimitu arazi zuten lehengo asteen hil zen Hu Yaobang Partiduko idazkari orokorra zena. Haren oroimenez irten dira ikasleak oraingoan, bide batez demokrazia eta glasnost gehiago galdegini. Atzean, lehen orrialdeetako titularretatik kanpo, txinar ekonomia eraberritzeko arazoak, pobreziatik jalgitzeko zailtasunak eta jaiotze tasari eusteko urterik urte forogutzen ari den ezintasuna.

Herri mugimendua El Salvadorren.

ikusten du Carlos Rodriguezek, etapa honetan gertaturiko hilketen ardura ez bait du bere gain hartuko datorren gobernu berriak, baina ezta oraindik orain gobernuan —zeharo motelduta— dagoen demokrazia kristauak ere.

FDR-FMLN aliantzaz galdetu diogu ondoren. «FDRk, sektore berriengana iristeagatik, hauteskundeetara aurkezteak deliberatu zuen, hobeto esateko, FDRko partidu batzuek, 'Convergencia Democrática' izenaren pean, eta bide hori erabiltzeari legezko deritzogu». Horretaz, FDR eta FMLNren arteko hala-holako tirabirak haizeratu direla, komentatzen diogu, eta Rodriguezek erantzun: «Ez da horrelakorik, inondik ere. Hemengo prentsak esan izan du, bai, gure boikot armatuak Convergenciari kalte egin ote dion botoak eskuratzeko garaian, baina guk denok oso garbi dugu fraudea izan dela candidatura horri botoak gutxitu dizkiona; gainerantzean guztiz bat gatoz oraingo egoeraren azterketaz eta beharrezko diren irtenbideez». Convergenciak, bestalde, dagoen hilketa giroan, egin gogo duen lan legala oso zaila duela, esaten du Rodriguezek.

Eta herri mugimendua, zertan dago orain? «Ez da lehen bezala masiboa, ez da lehen bezala kalean agertzen alegia: ez dago aspaldi greba orokorrik, beldurra ere bada dudarik gabe, ez alferrik hil dira 70.000 salvadortar azkeneko urteetan». 1981eko errepresioaldiaz nabaritu omen zuten sekulako bajoia. Bai-

na 1984tik etengabe ari dira hazten herri mugimendua. «Oso garbi du jendeak momentu honetan horrela, isilki, jokatu behar dela; poliki-poliki ari dira, momentuaren zain...»

Masa erakundeetan lehena, indarrak gehienak biltzen dituen, UNTS da (Unión Nacional de Trabajadores Salvadoreños). Sindikatak, kooperatibak, auzo elkarteak, erakundetutako indigenak, eta abarrek lan egiten dute erakunde handi horren baitan.

Faktore bakarra

Panorama osatuz, esan dezakegu milaka herbesterratu ari direla beren etxeetara itzultzen (500 bat mila dira Estatu Batuetan), nahiz eta arrisku ugari izan beren lur puska nahiago dute eta —Chalatenango kasu horrela gertatzen ari da, eta bitartean ekintzak ez dira gelditzen, gehiagotzen dira, lehengo irailaz mendi inguru horretan 200 gerri-larik El Paraiso-ko koartela eraso zuten. Kontrolpeko eskualdeek bere betikoan diraute, horretan ez dago nobedaderik, baina herrialde guztietan hedatu dira komandoak —efektiboen erdia gutxi gorabehera—, hiriburuan bertan komandoak ugaritu dira, eta oso ekintza militar prezisoak burutu dituzte. (Barreiatze taktika hau duela hiru urte iragarri zuen Villalobos komandanteak prentsaurre entzutetsu batean). Elektrizitatea eta garraioak hartu dituzte helburu gisa komando horietako batzuek, beste indar batzuk armadaren aurkako ekintzetan zentratzen direlarik.

Zein perspektibak antzematen dituen, galdegiten diogu, eta zerau ihardesten digu Carlosek: «Ez dugu etapa jakinik, hori giza mugimenduek determinatuko dute; ikusten duguna da oraingo etapa hau oso definitorioa dela, eta nahiko gure aldekoa; ustez gerra sobera luzatu lezakeen faktore bakarra, eta oraingoz oso inprobablea dirudiena bestalde, EEBBn interbentzio militar zuzena izango litzateke».

Nazioarteko euskarri ona dute une honetan FMLNkoek. Europatik esate batera, azken bake proposamenak egin dituztenetik, ate gehiago zabaldu zaie, orohar onartuago sentitzen dira. Euskadiren laguntza eskertzeko probesten du aurrerantzean Madrilen kokatuko den ordezkariak. Aipatzen diot, nola behin Nicaraguan izandako brigadista batek, handik bueltan esan zigun ezen komentarioa aditu zuela parekatzen bait zitzen nicaraguarrak eta andaluzak, honduratarak eta kastellanoak, eta salvadortarrak gurekin, euskaldunekin. Konparazioa txit gustokoa duela, esaten digu Carlosek, gogoratuko duela.

PABLO SASTRE

Izan denari baino orainari begira
bizi da 52 urte eta gero

Gernika gaur

Iadanik 52 urte igaro dira, baina hala ere gobernuak oraindik publikoki ez du onartu egiazki, noren aginduz bonbardeatu zuten alemanek Gernika. Gernikak historikoki badu pisurik, badu sinbologiarik. Gaur egun denaren eta izan denaren artean, egonen da etenik, egonen da loturarik ere. Errealitate hau arlo desberdinetan ikusiz eta inpresio mailan jasotzeko asmoz, bertara urreratu gara, bertakoe-kin berriketaldi batzu izateko asmoz.

Kanpotik begiratu ezkerro badirudi Gernikak Euskadiren bihotza izatearen zama daramala eta honek nolabait herri giroa edo izaera baldintzatzen ditue-

la. Baina herri mailan badirudi halako eten bat dagoela gerra zibileko gertae- ren historiaren memorian; batetik ingu- ruko herrietatik etorririko jende asko

dagoelako eta bestetik belaunaldi ba- koitza bere errealitatearen jabe delako eta ez dago memoria horren baldintza- pean. Bonbaketa komisioko partaide den Juantxu Izagirreren ustez «agian sinbologikoki bai baina herriak ahaztu egiten du eta ez dio merezi duen ga- rrantzia ematen». Ez dirudi kontzien- tia berezi bat sortzeko gauza izan den- nik historia Fidel Arejita zinegotziak dioskunez «kontzientzia falta dago, ar- bolak zer suposatzen dueneko kon- tzentzia eta borrokatu egin behar dela kontzientzia hori lortzeko. Sinbologia asumitu egin behar da. Askorentzat fol- klorismo hutsa da». Hala eta guztiz «Gernikak badu sakoneko abertzaleta- sun bat, aspalditik dator kiona» Alberto Gabikaren hitzetan.

Euskaldunak ugari, euskara urri

Inguruko herrietakoak diotenez Gerni- ka betidanik izan da 'señorito'; honega- tik edo ondorioz eskualde buru dugu. Lehen baserri giroko herrixka izanik ere, periaren garrantzia nabarmena zen eta esan daiteke betidanik izan duela komertziantze ikuttua. Gaur egun zerbitzu lanetatik bizi da besteak beste; egoera honek halako izaera bat eman dio, Fidelek dioskunez «juduen herria da, komertzioa da nagusi hemen eta honek diru beltz ugari mogitzen du, ze jende gazte askok egiten du lan sektore honetan kontraturik nahiz seguritate sozialik gabe. Betidanik izan da, burge- sa esango nuke». Sarritan ikusten den legez, euskararen erabilera inguruko

herrixketatik zetozen jendearengan mugatzen zen, euskarak betidanik izan duen desprestigio soziala zela eta. Albertoren hitzetan «erabat harritzekoa zen gernikarrak euskaraz entzutea garai batetan». Gaur egun nahiz euskaldunek kopuru dexentea osatu, euskararen erabilera murrizta da. Euskara komunikabide kanal konkretuetan agertzen da. «Gazteen artean kale hizkuntza gaztelania da, nahiz ardurarik izan. Baina igartzen da halako ezintasun bat gazte kontuak euskaraz esateko» Albertoren ustez. Aipatzekoa da ere A eredurik ez dagoela eta B eredua gero eta gehiago hurbiltzen dela D-ra eskola publiko nahiz pribatuan eta hau «argi ikusten da ze haurtxo gehienek euskara dute beren ohizko hizkuntza».

Euskalduntze prozesu honetan aparteko lana egin du AEK-k; orohar alfabetatzen «euskaldun zahar askori euskaraz edozein gaitaz aritzeko lotsa kentzea lortu du» Albertoren eritziz. Aipagarria da ere Errigoitiko barnetegia, bertara etortzen den jendea, Gernikara jaitsi ohi da mintza praktika egitera eta «taberna batetan sartu eta talde bat euskaraz barra-barra entzun eta hara hor errigoitikoak».

Kultur mugida udaletxearen esku

Udaletxea PNV-ren esku dago bigarren indarra HB izanik eta botazioak beti era berdinean suertatzen omen dira, 9 botu lehenengoen alde eta 8 oposizioaren alde. Ondorioz «udaletxearen gestioan parte hartzea ez da oso erraza» Fidelek dioskunez. Kultura arloan bada kultur etxe bat herrian baina herriko gazte batzuen ustez «gazteentzat ez da ezer montatzen eta guk zerbait montatu nahi badugu ez digute inungo erraztasunik ez laguntzarik ematen. Kultura beraientzat egiten dute eta beti dabilta pakearen roilo horrekin milioiak gastatzen, Txillidaren monumentuarekin lez. Guretzat ez dago ezer». Hori bai, larunbat gauz inguruetatik jende ugari hurbiltzen da eta bertako «martxa izugarria da, gau pasa erraz egiteko modukoa, beti dago zerbait zabali eta ondo enroilatzaren gara hemen. Giro jatorra dago, oso reagea eta tropikala». Badirudi bonbaketaren 50. urteurrena zela eta egin ziren ospakizunen arrakastak bertako giroa piztu zuela eta ezagutzera eman Gernika, bai euskaldunen artean eta bai atzerritarren artean, gero eta turista gehiago hurbiltzen baita bertara; hau dela eta udaletxeak badu gasturik herria berritzen eta monumentuak egiten. Fidelen ustez «udaletxea folklorismo hutsean erortzen da, herriari ezer eskaini gabe».

Beste hainbat herri lez, baina...

Aukerak ematen ditu Gernikak bertara hurbildu ezker, baina baditu beharrak ere gaztetxe bat dela, zahar egoitza dela, gazteak mugidetan gehiago aritzea dela,... eta beste, baina ondo bizitzen omen da. Herri lasaia da. Lau hitzetan definitzea ez da erraza. «Bere historiaren jarraitzaile izan nahi ez

duen herria da» Fidelen ustez.. Gernikan beste hainbat herritan bezala antzeko arazoak ikusten dira, baita antzeko giroa ere, baina gazteen eritziz «bizitzeko leku ona da, hondartza bertan daukagu, giro ona eta eguzkia egiten duenean plazan eserita gustora egoten da. Uste dut bizitzeko Bizakaiako herri majueña dela».

L.AGIRRE
J.MARKOS

BIDEO ETA FILMEEI

AHOTS, HOTS ETA MUSIKA

EZARTZEKO PREST

ARBAITZALDE ETXEA-SAN ROKE AUZOA

DONOSTIA

Tlf.: 46 29 64 — 45 96 29

EUSKAL

**EUSKARAREN I.
ERAKUSKETA
OROKORRA**

ERMUA

Apirilaren 21etik 30era
ATENEO MUNIZIPALEKO EGOITZA

EUSKO JAURLARITZA

HIZKUNTZ POLITIKARAKO IDAZKARITZA NAGUSIA

**HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN**

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

ARGIA, Mundaiz Bidea 8. 20.012 Donostia

Euskal kultura eta politikan erreferentzia izateko asmoz jaio da Egin-Irratia

Uhin berri bat FMen itsasoan

FM 103an entzun ahal izango da maiatzaren 1etik aurrera, azken orduko eragozpenik ez balego behintzat, Egin irratia, herriaren ahotsa zabaltzea helburu duen irratia, bertako kultur arduraduna den Felix Oiartzabalek esan digunez mikro aurrean.

«Egin irratia frogak egiten, FM 103an emititzen ari gara.....», egunotan irratia jarri orduko entzun dugun esaldia. Aspaldidanik zebilen Orain S.A. entepesa irrati baten proiektua aurrera ateratzeko asmoz, azkenik, oztopo ugari gainditu ondoren, maiatzaren 1ean hasiko delarik emititzen Egin irratia.

Hasiera batean, Gipuzkoa aldean entzun ahal izango da soilik, baina aurrerantzean Euskal Herri osora zabaltzeko asmoa dute. «egunotako proben ostean gure entzulegoak emaniko zehaztasunen ondoren, Irundik hasita Zarautz bitartean ondo entzuten dela jakin ahal izan dugu. Hortik aurrera ez dakigu nola entzungo den, batzuk diote itsaso aldetik Bermeoraino entzun ahal izango

dela; baino ez dago zehaztasunik ematerik. Zehaztu daitekeena zera da, Goierri, Deba garaia aldean lehen fase honetan ez dela entzungo».

Albisteak, kirolak, kultur irratsaioak, musika.... entzuteko aukera izango da FM 103an, gainontzeko irratiaren artean leku bat aurkitzeko asmoz jaio den irrati honetan. Irrati eredu bezala, ohizko bidetik joko du Egin irratiak. «Programazio guztia izango da nolabait informazioa baina albistegiak pixu berezia izango dute. Irrati eredu bezala egia da ohizko bidetik joko dugula, baina dudarik gabe gure politika filosofia desberdina izango da. Egin enpresa bat da eta gu horren adar bat».

Herritarren ahotsa

Euskarari dagokionez, hasiera batean irratsaioen %60-65a euskara hutsez eskeintzeko asmoa dago, aurrerantzean, eta irratia gainontzeko lurraldeetara zabaltzen den heinean kopuru hau pixka bat murriztu daitekeelarik, «ez dakigu noiz eta nola zabalduko den irratia, Bizkaian adibidez baimena eskatuta dago, zabaltzen den heinean egoera linguistikoa kontutan eduki beharko dugularik».

Euskal kulturak gaur egungo irrati-tan daukan lekua hutsaren hurrengoa dela esan daiteke, salbuespenak salbu euskal kulturarekiko interes falta soma daitekeelarik. Irrati berri honen sorrerarekin, eta orain arte egunkarian eramandako bidea kontutan izanik, baikortasun izpi bat ireki dakiguke. «Daukagun azpiegitura urriarekin ahal den eskaintza onena ematea da gure helburua. Egin dugun plangintzaren arabera, egunero kulturaren arlo ezberdin baten inguruan arituko gara, nolabaiteko saio bereziak finkatuz. Astelehenetan eta ostiraletan adibidez bertsolaritzaren inguruko saioa izango ditugu, bertsolaritza historikoa eta gaur egungoa aztertuko ditugularik; asteartean euskararen inguruko saioa, asteazkenean tertulia literarioak...».

Azpiegitura urria eta kultur eskaintza zabala izaki, herri mugimenduen eta herritarren laguntza espero du Felixek, besteak beste AEK, EHE eta beste hainbat herri mugimendu arituko direlarik euskal kulturaren inguruko gaiak aztertzen, «herri mugimenduen ohiua eta oihartzuna izan behar du Egin irratiak. Gainontzeko irratiak, eta irrati kateak batipat, nahiko ofizialak bait dira».

MIKEL ARRIETA

Azken urteotako
mobilizazio eza
Abenduaren 14ko
grebarekin bukatu

SINDIKALGINTZA ALDAKETA ESKE

Aurtengo maiatzaren batean, espainiar Estatuko bi sindikatu haundiak direnak, UGT eta CCOO, esku harturik jarriko dira joan den urteko Abenduak 14ko mogidari jarraiki asmoz. Elkartze-prozesuaren beharraz mintzo dira etengabeki... baina zertan da sindikalgintza gaur eta orain Euskadin? Ze ezarpen, ze ideologia, ze estrategia daude jokoan? Guzti honen ikusten saiatu gara.

1936-39ko gerra aurretik bi sindikatu ziren nagusi Euskal Herriko zona industrialetan: ELA eta UGT. Frankismo garaian sindikatuak debekatuak ziren arren mugimendu berririk sortuko zen, CCOO kasu, PCEk lantegietan piztutako mugimenduetatik, eta LAB... 78an suertatuko ziren lehen hauteskunde sindikalak.

Ezarpenaren perfila

Eguno ezarpenari bagagozkio, eta mapa sindikalaren deskribatzerakoan, segidako datuak aipatu: CCOO 1978 eta 1980ko hauteskunde sindikaletan Estatuko lehen sindikatu gertatu zen. 82an aurre hartu zion UGTk (%36,7 UGT, %33,4 CCOO). 86an berriz, eta beti ere

datu ofizialetan oinarrituta, UGTk %40,9 lortu zuen, eta %34,5 CCOOk. Azken datuok bere garaian hainbat iskanbila haizatu zuten, emaitzak nola batzuk hala besteek inpugnatu zituztelarik.

Hego Euskadiri atxekiz, 80, 82 eta 86ko hauteskundeetako zenbakiak alderatuz gero zera adierazten da argiro: ELA-STVk, %26a eskuratu zuen 80ean, %30a 82an eta %35a 86an; LABek aldiz, %5a 80ean, %6a 82an eta %11a 86an; gora egiten dute beraz etengabeki. Ordea, UGT eta CCOO, bere horretan mantentzen dira, ez gora ez behera alegia: UGTk %19a zuen 80an, %22a 82an eta %19a 86an; CCOOk, %17a 80an, %17a 82an eta igoak 86an. Hau honela, Komunitateko hiru herrialde-

tan nazio mailako sindikatuak dira nagusi, eta Nafarroan UGT.

Aipatu, Iparraldeko sindikalgintza, non nekazarien sindikatuak (ELB kasu) —Euskadiko Laborarien Batasuna sindikatuaren ezarpena haundia da mendi-ko nekazari gaztea dela medio— erabateko garrantzia duten, ez dugula artikulu honetan sakonduko, ukituko ez den bezala nekazari sindikalgintza hegoaldean.

Ideologia eta kokapena

Bestalde, sindikatu haundien artean, abertzale nahiz Estatu mailakoetan, ideologia mailan nabarmentzen diren aldaketak, eta sektorez-sektore duten ezarpena argitu bide dugu segidan. ELA: Gernikako Estatutua onartzen du, eta Euskadirentzat lan-harreman marko baten alde borrokatzen da. Klase-sindikatuak, autonomia defendatzen du partidu politikoei, eta ugazabekiko negoziaketan funtsatzen du bere lana. Entrepresa txiki eta maila erdikoetan nagusitzen da batipat, administrazioa eta teknikoen munduan... zerbitzuetan. Berak lortu ditu entzuleriarik gehien hauteskundeetan (Komunitate Autonomoko datuez ari natzaizue).

LABen kasuan, errefusatu egiten ditu erreforma politikoa eta Autonomi Estatutua. Sindikatu iraultzaile aurkezten da, KASen barruan kokaturik Euskadi-

ren askapen nazionala klase-borrokarekin elkartzen duelarik. Asanbladak defendatzen ditu eztabaida eta erabakitzeko, eta bere estrategian paktu soziala ukatzen du. Enpresa haundietan dago ezarritik gehien bat, betiko industria guneetan.

UGTk berriz, sindikatu sozialista eta erreindikatibotzat hartzen du bere burua, azken urteotan PSOerekin bat azaldu delarik erabat (Marku Akordioa eta Gobernuaren paktu sozialetan) Gobernuaren politika defendatzen, azken liskerrak direla medio, erabatateko haustura eta estrategiaren aldaketari lotu bazaio ere. Nerbioi inguruan eta meatze munduan lortu du ezarpen gehienik tradizio historikoari jarraikiz, batipat kanpotik etorritako langileen artean.

CCOO sindikatuak «gizarte kapitalista desegin eta gizarte sozialista erakarr» behar dela dio bere helburuetan. Alderdi Komunistarekin erlazionaturik moderazioa ala mobilizazioa erabili ditu koiunturaren arabera: Monkloako paktuaren alde jarri zen, ez zuen lehen Marku Akordioa sinatu baina bai geroagoko paktu sozialak. Ez dago Komuni-

Abenduaren 14a, Maiatzaren Lehena

Bilbon antolatu du manifestazioa LABek. Eguerdiko 12etan. Lema: «**Aldaketa sozioekonomikoaren alde negoziazioa**». Negoziazioaren aldarrikatuz beraz irtengo dira kalera, berau delakoan egun langileriak jasaten duen egoera gailentzeko eman beharrezko funtsezko aldaketa.

ELAk Donostian ospatuko du Maiatzaren Lehena, Anoetako Polikiroldegian egingo duen mitinaz. Bertan izango dira Jose Migel Leunda sindikatuko lehendakaria, Kandi Pikabea metaleko arduraduna Gipuzkoan, Jose Antonio Zestona idazkari nagusi ordezkaria eta Jose Elorrieta idazkari nagusia. Lema: «**Langileon Euskadi baten alde**». Se-

gidan, 2,30etan bazkaria. Abenduaren 14ko mezuari eutsi nahi dio ELAk ere.

UGTk, lau hiriburuetan antolatu ditu manifestaldiak. Goizeko 11,30etarako luzatu duelarik deialdia. «**Porque ya está bien, juntos podemos**» lemapean eta CCOOekin batera gauzatuko ditu bere ekintzak, joan den urteko abenduaren 14ko estrategiari jarraikiz Gobernuaren egungo politika sozio ekonomikoa auzitan jarritz.

Donostian eta Eibarren egin du bere deialdia ESK-CUIS sindikatuak. Bost punturen inguruan antolatu duten kanpainari jarraikiz, enplegu finkoa, langabezia saria, lan orduen murrizketa, soldaten igoera eta beste ohiukatu bide dira ekitaldiotan.

tate Autonomoan erlazio laboralen barrutia egitearekin ados UGTekin sinatu zuten dokumentuak aditzera ematen duenez. Entrepresa haundietan dago ezarririk, «Nafarroan azken hauteskundeetan gorakada nabarmenaz, eta UGTren afiliatuen aldean jende gaztearen segidaz baliatzen da.

Afiliazioaren datuak

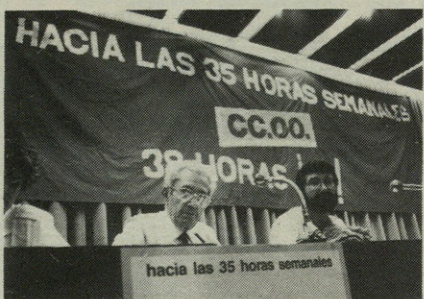
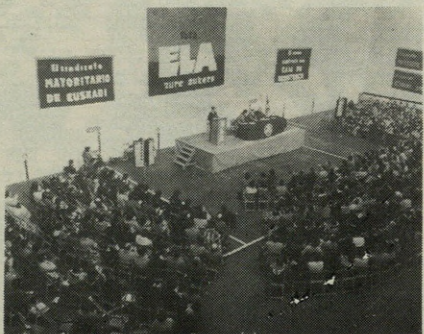
Espainiar mailako afiliazio tasa oso murrizta dela diote maila honetan egin diren ikerketek. Langilegoaren %10 erizten da ezein sindikatutan afiliatuta dagoena. Euskadin hala ere, altuago litzateke zifra gau, hain zuzen ere JAKIN aldizkariak 84an argitaratutako «Sindikatuak Euskal Herrian» lanean Andoni Kobero soziologoak aipatzen zuenez, %32,6ra (funtzionari publikoak eta kooperatibetako langileak kanpo geratzen direla) igotzen bait da.

Egun, zifra hori ttipitu egin da. Azken urteotan jasandako krisi ekonomikoa, eta honen aurrean sindikatuak hartutako bidea erabakikorak izan dira: «sindikatuak desprestigiatzen ari dira, burokratizatzen eta urruntzen oinarriaren interesetik» aipatzen zen ale horretan eginiko inkestan, non langile gehienek (%72,3) burokratizazioa eta bausearen interesetik deslotura salatzen zieten.

Azken urteotako borroka nagusiak

Transizio garaian egundoko mobilizapenak egin ziren langileen esku; ordea krisi ekonomikoaren baitan, 80tik aurrerantzean, erabat jaisten dira mobilizapenak oro har estadistikek adierazten duten legez. Egun, Europako herrietan bederen, langile munduan eza gutzen diren mobilizapen bakarrak negoziazio kolektiboetan soilik suertatzen dira; Estatu espainiarrean aldez, eta lehen aipaturiko desmobilizapen sasoiaren ostean, joan den Abenduak 14ko manifestazioak beste «egoera» batetara garamatza. Aurrerago aztertuko duguna.

Atzera begira, eta berrestrukturaketaren erdian hainbat eta hainbat entrepresa itxi delarik, zein izan da sindikatuen papera? Itxi diren sektoreetan nahiko bapateko borrokak planteiatu zirela argudiatzen du Andoni Kaiero soziologoak, «zeinak ez ziren sindikatuen gidaritzapean antolatatu, oso lokalak, eta basetik eramanak beraz...». Gogoeta baten aurrean jarri gaitu sindikatuak egoera honetan hartutako papera aztertzeko orduan: «ezin dezakete heuren burua iraultzailatzat jo, heuren ideien krisiagatik besteak beste (horra hor partidu komunisten aldatzea kasu); lan es-

kakizunak dira eurenak, berdintasun soziala, ongitasunaren gizartearen hildotik abiatu dira...».

Eskaerak eta bidea

Europa mailan sindikatuen eskaera nagusienetakoa soldatena izan den neurrian, inflazioaren pare eskatu delarik igoera kopurua, eta lan orduen gutxitzearena, Euskadin, langabetu sariaren zabaltzea da azken partean gehientzu entzuten dena. LABek dionez: «gure sindikatuak benetazko bira sozio-ekonomikoa eskatzen du, goraka doan langabezia, sistema honek drogetara jauzten duen gazteria, pentsio eskasak, etxebizitzak lortzeko ezintasuna... eta besteri aurre egiteko. Argi daukagu sakoneko aldaketa politiko batekin soilki lor daitekeela holakorik».

CCOOek eta UGTk kalitatezko enplegua aldarrikatzen dute, «errekonbertsio erabat bukatuta dagoenez posible bait da honelako neurriak hartzea». %48raino igotzea bestalde langabetu saria, pentsioen igotzea, lan orduen gutxitzea eta ordu extremen ezabatzea aipatu zaizkigu eskabidetarik nagusien bezala aho batez. ELAn haxe erizten dute: «Egun duen garrantziagatik helburu

bezala enplegua. Hain lortzeko, baina legilazio aldetik, hainbat denboraldiako kontratazio lotsagarri horiek murriztu eta mugatzeko negoziazio politikoetan behar den guztia egingo dugu. Bestalde, soldaten egungo balioaren mantentzea, lanorduen gutxitzea eta sindikal eskubideak enpresetan sartzea».

Andoni Kaiero soziologoak adierazi digunez, eta eskaera hauek kontutan hartuta, «begibistakoa da Europako sindikatuen eragina bai UGT eta ELAk aldarrikatzen dituzten eskaeretan, CCOOenetan ere». Aipagarria ere, orain bitartean lan finko batean ohituriko langilearen segurtasun falta kontratuen gauzatzerakoan, hain zuzen ere, Europar mailan, Ingalaterra, Alemania eta bestetan Gobernuak patronalgoari luzatutako 'txeke zuria' errealitate bat bilakatu bait da PSOEren Gobernuarekin (horra hor besteak beste Gazte Enpleguaren adibidea...).

Lan Harremanen marko autonomoa

Gure sindikalgintzaren garrantzizko gai bat deritzogu lan harremanen marko autonomoarena. Hain zuzen ere ELAk bere estatutuetan aipatzen du eta LABek aldarrikatzen, sakoneko aldaketa bat eskatuz. Zer arazo antzematen dira maila honetan? Beno, orain bitartean pluraltasun sindikala izan bada nagusi, azken gertaerak direla medio sindikatuen kontzentrazioa aldarrikatzen da. Honek noski badu bere arrazoiak: UGTk ikusi du gero eta ezarpen kaskarragoa duela enpresa handia nahiz erdi mailakoetan, eta orain bitartean PSOEren potereaz baliatu bada (80, 82ko hauteskunde sindikaletan «quien vota PSOE, vota UGT» aldarrikatzen zen), eta partiduaren politika jarraitu badu itxuki, Pakto Sozialaren hitzarmenetan gauzatua, egun sindikatuaren etorkizunak beste bide batetik abiatu behar duela erabaki du, Gobernuak sasoi batean eduki duen legitimazio horrekin puskatuz. Honen lekuko Redondoren azken aitortpenak, UGTren botoa ez duela PSOErentzat izan behar haizatzuz...

Guzti honen aurrean, nazio mailako sindikatuak diren LAB eta ELAk, zeintzuek nazioarteko harreman sindikal sendoak dituzten, lan harremanen marko autonomoa eskatzen dute. Baina bestalde, eta lehengoari eutsiz, CCOO eta UGTren bilkurak badirudi Estatu mailako negoziazioak bultzatuko dituztela, eta hori hemengo sindikatuentzat ez dirudi ona denik.

LOREN ARISTI

ARGIA

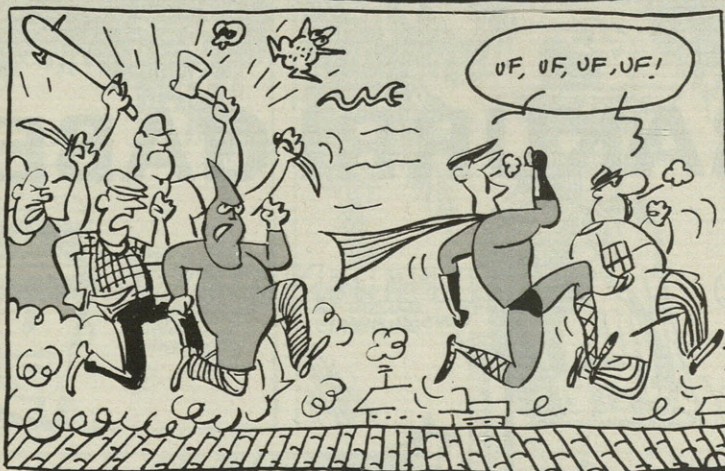
K O M I K I A

146. zenbakia

BOKARTA
MORAU + MARTIN

MAFIA!!

TSKININIA BATEAN AURKA JO DU-
TE GURE BI LAGUNEK. ARGIAKO
IRAKURLE MOSKEATIAK AZALTZEN DIRA

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

**kirolzaleen
zerbitzutan**

m

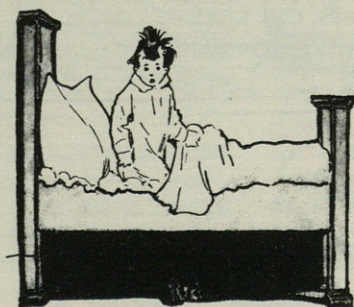
müner

donostia

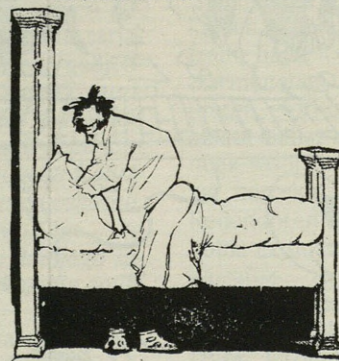
☎ 271050 eta 270447

EZ UTZI IRAKURRI GABE

LITTLE NEMO
WINSOR MCCAY

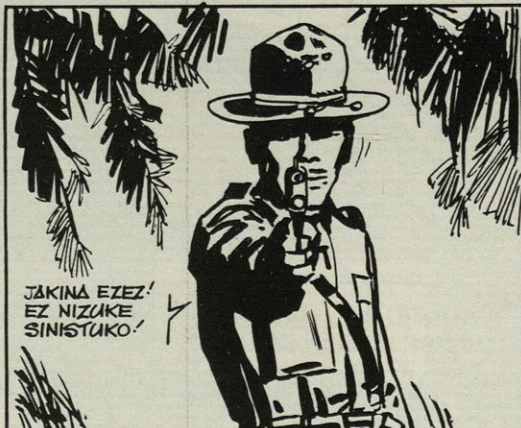
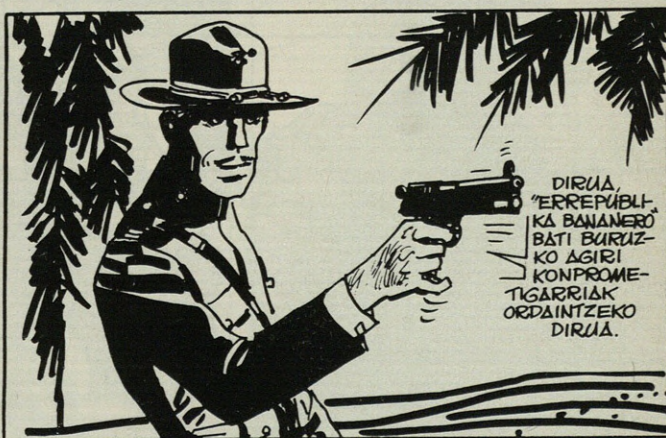
LITTLE NEMO
WINSOR MCCAY

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

onddoak eta buruak

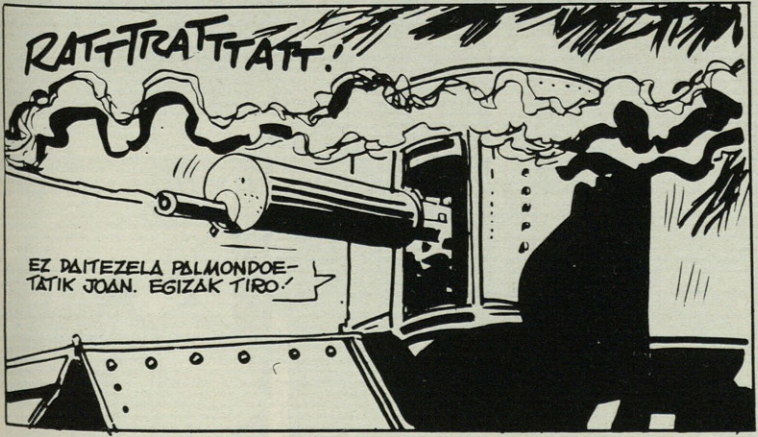
Itzultzaile: Bego Montorio

Jarraituko da. 41

1 LITTLE NEMO IN SLUMBERLAND 2 3

JOAN DADILA
AITAREN-
GANA.
ITXARONGO
DUGU.

BAI,
HEMEN
EGONGO
GARA ZAIN.

EZ NE-
GAR
ESIN.

AITA
IKUSI
NAHI
DUT.

PRESTA
ZAITESTE
DANTZALDI
NAGUSIRAKO

LASTER
ITZULI-
KO GARA

HONI AL DE-
RITZOTE DAN
TZAZAKIA?

JOAN GALE-
RIARA ETA
ITXA-
RON
HAN.

URREZKOK
OTE DIRA
ZUTABE
HAUEK?

HEMEN
ERRAZ
GALDU
GIN-
TEZKE!

GALDU?
NI EZ
NAIZ
GALTZEN!

HEMEN
ITXAROTE-
KO ESAN
DIGUTE.

ERRAZ ITZU-
LIKO GARA
ETA / EZ
OILABUSTIA
IZAN.

EZ
NAIZ
AUSAR-
TZEN!

NI BANOA
BEGIRA
ATZEAN

BAINA ZER
DIZIE?
ZATOZTE
HONA!

EZ DA
EZER!
OHERA-
TZERA
NOA!

BERRIZ
JAITITZEN
BAZARA
IKUSKO DU-
ZU...

250 mila pezetatako saria
akabatzen duenarentzat

Karrantzako bailara otsoari adi

Hogei urtetako lasaitasuna eta gero otsoa agertu da berriro Karrantzako bailaran. Bakarra, pareta, gehiago... zenbat diren ez da gauza ziurra, baina badirela zalantzarik ez. Bi otso hilak izan dira hiru urte hauetan, baina erasoek segitzen dute, eta artzainek 50 mila duro jarri dituzte otsoa akabatzen duenarentzat. Artzaina eta otsoaren ipuina errepikatzen ari...

Hogei urte paseak ziren azken otsoaren erasoak jasan zituztenetik. Hogei urte baino gehiago ziren Isidro Garcia, azken 'loberoa'k, azken otsoa akabatu zuela. Baina artzantzaren etsaierik amorratuena iada ahantzia zutelarik, Kantabria eta Burgos aldetik barrena etorri zaizkie otsoak Karrantzako bailarara, abeltzantza eta artzantza bizibide nagusi dituen bailarara.

Mendira gauero

Gauetz egiten omen ditu sarraskiak —«egunez ere egin izan ditu baina eskuarki gauetz erasotzen du»—, beti ere artzainik ez dagoenean. «Lehen hamabostean behin edo astean behin igotzen ginen artaldea ikustera, orain gauero igo behar dugu», diosku Juan Manuel artzain gazteak, galera handienak pairatu dituen agian. «El Suceso'ko patroiaren egunean gertatu zitzaidan gogorrena, azkenaldian gauero mendira lotara igotzen nintzen, baina jaia zela eta gau horretan kale egin nuen. Horrengo goizean damutu zitzaidan edeki, 42 ardi akabatu bait zizkidan otsoak».

Lehengo otsoek eraso bakarrean 40-50 abere hiltzen omen zituzten aginkada egin eta odolhustuz, baina oraingoak desberdin jokatzen ei dute, zuzenean —aginkadaz— pare bat baino ez bait dute hiltzen, baina artalde osoa izutzean asko eta asko amilduta hil eta beste askok abortatu egiten dute. Gau hartan guztira 42 ardi galdu bazituen,

Lanzasagudaseko artzainek jasan dituzte otsoaren erasorik bortitzenak

Otso taldetik at noraezean

'Fondo para la Protección de Animales Salvajes de Asturias'eko Roberto Artasanchezek esandakoaren arabera, Karrantza aldean agertu diren otsoak beren taldetik hanka egin duten otso 'adoleszenteak' dira, erdigalduta dabilzan otso erratikoak alegia. Otso hauek bere kasa ibili ohi dira, otso taldeak kokaturik dauden lurretatik urruti, beste taldeak dauden lekuetan ezinezkoa bait zaie moldatzea. Zonalde libreetara jotzen dute beraz, hau da, beste otsoarik ez dagoen lurretara. Baina beste otsoarik ez badago otsoentzako habitat desgokia delako izaten da, hots, otsoaren elikagai natural liratekeen ehizirik ez dagoelako. «Otsoak, azken finean, erretserba naturaletan bakarrik daude, gaur egun, habitat egokian».

Otso erratiko hauek, beraz, etxabereengana jotzen dute zonalde libre hauetan —Karrantzako bailara kasu— ehizirik ez dagoelako. Dena den, otso hauek ez dira leku iakin

batean kokatzen, eta Karrantzan hainbat sarraski eragin dituen otsoa ez da ez bakarra ezta pareia ere, noizbehinka azaltzen diren otso desberdinak baizik. «Alferrikakoa da, beraz, hauek hiltzen ihardutea, bata hilez gero bestea agertuko bait da, beti otso bera ez denez...».

Asturiar honentzat otso akabatzea ez da irtenbidea, «espezie bezala desagertarazi beharko bait litzateke efektiboa izateko, bat akabatuta ere gehiago sartuko bait lirateke zonalde libre hauetara». Eta kasu batzuetan otso hil behar izatea ukatzen ez badu ere, egokiena berau kontrolatzea litzateke, habitat egokietan bizi daitezen neurriak hartuz eta kalteak jasaten dituzten abeltzainei dagozkien indemnizazioak luzatuz. «Gainera, otsoak badu bere funtzioa, belarjaleen kontrol genetikoan funtsezko papera jokatzeko bait du, normalean ahulena erasotzean genetikoki eskasena direnak suntsitzen ditu eta».

joan den Urriko gau batean beste 14 hil omen zitzaizkion otsoaren erasoaren ondorioz.

Maiatzetik Abendura izaten da gararik gogorrena, ardiak mendiratu behar diren garaia bait da, eta Maiatza gainera da... Ordurako prest dute mendian otsoari pasabidea galerazten dion hesia, baina egunero gora igo behar da ardiak otsoaren gosetik salbu eduki nahi badira. Benetan arduraturik eta larri topatu ditugu artzainak Karrantzan. «Otsoa akabatzen ez badugu, akabo inguru hauetako artzaintza!».

Urtero artaldeak 40ren bat burutan ugaritzen ziren Lanzasagudasen 'izurritea' deitzen duten hau agertu zen arte. Orain artaldeak ugaritu beharrean urritzen omen doaz, eta artalde txikiko artzainak ardiak saltzen hasi omen dira. «Urtero kontrolatzaileek ardiak zenbatzen dituzte, mendiratu aurretik eta jeltsi ondoren, azaldu digu Juan Manuel, 360ren bateko artaldea dut, eta normalean 40ren batean ugaritzen bezela, aurten duela bi urte baino 2 gutxiago zensatu dizkirate».

Batidak

Lanzasagudaseko Feliperi 14 ahuntz akabatu omen dizkio hiru urte hauetan. «Bi otso direla esango nuke, eta agian bikotea osatzen dute. Hori litzateke txarra, ugaltzeko arriskua suposatuko bait luke». Kantabria eta Burgoseko mendietatik barrena sartzen omen dira harrapakin bila, kilometro mordo egin ondoren. «Jan egin behar du eta asko ibiltzen da... 25, 60, 100 kilometro gau batean».

Gauzak honela, artzaintzat soluzio bakarra otsoa akabatzean datza, eta horretarako antolatzen dituzte batidak. «Erasoa gertatu ahala egin behar dira, bestela ezinezkoa da otsoa harrapatzea». Baina ez dute baimenik halakorik antolatzeko, batidarik egitekotan kontrolatua behar bait du, ertzainen baimenaz eta laguntzaz.

Hiru urte hauetan bi otso akabatu dituzte Karrantzakoek, ia kasualitatez baina, eta batida antolatu baina kontrolatu gabean bestea. Karrantzako EHNEko liberatua den Angel Palaciok kontatu dizkigu gertaerok. «Lehenengoa artzain batek tirokatu zuen, baina ez batida batean, eta berak hil zuela esanaz jeltsi zen herrira, otsoa erakutsiz. Problema legalak izan ditu horregatik, otsoa babestua ez badago ere, horrela akabatzea debekatua bait dago».

Isidro García, azken 'lobero'ak, 15 otso akabatu zituen Eladio Ortizekin batera

Lehengo otsoak eta oraingoak desberdinak direla diote artzain zahar hauek

Arrastoaren atzetik

Ordutik han hemenka azaldu bada ere, XX.mendearen hasieran otsoa gure ingurugirotik ia desagertu zela esan daiteke. Baina hori gertatu aurretik artzainen ameskaizto etengabea izan da. Horren aurka egiteko sistema eta modu desberdinak erabili izan dira, Euskal Herrian bezala beste lekuetan ere, baina espeziearekin bukatzeko ahaleginak egin diren arren, hor darrai otsoak.

Otsoa harrapatzeko metodoetatik ezagutzen den zaharrena otsalekue-na da: hobi baten elkartzen diren bi hesiko —300 metrotako luzerara ere heltzen ziren— eraikuntzak ziren —oraindik zutik diraute batzuk—, hobiaren aldean hestuek eta hesiaren hasieran zabalak zirenak. Zaratzen bidez otsoa hesi artera eramaten zen, eta behin otsoa barruan zegoela, hesian ezkutaturik zeudenek harrika-edo otsoa hobira bultzatzen zuten bertara erortzen zen arte.

Pozoia ere nahiko erabilia izan zen aspaldi —estrinina aipatu digute Karrantzan—, ardi zahar bat aukeratu, lepoan zintzilik pozoiz gogorra ja-

rri eta otsoa zebilen inguruetan aske uzten zuten, otsoak ardiarekin batera pozoia jan zezan.

Akabatu beharrean otsoa uxatu nahiez gero, zarata berezia ateratzen zuten tresnak erabiltzen zituzten, eltzarra —danbor berezi bat—, adarra edota 'bramadera'-ren gisa-koak.

'Mastin'-ak otsoarekin batera desagertu ziren mende honen hasieran. Zakur tzar hauek —70 kilotik gora zuten— artaldeak babesten zituzten, otsoek zakur hauei errespetu handia bait zieten. Hala ere, gose gorriko garaietan egundoko burrukak jazotzen ziren 'mastin' eta otsoen artean.

Baina Karrantzako jendeak oraindik gogoan dituenak 'lobero'-ak dira, hau da, burdinezko zepoaz baliatzen zirenak otsoak harrapatzeko. Ezagunak dira oraindik Karrantzako Isidro García eta Eladio Ortiz azken 'lobero'-en balentriak. Bien artean 15 otso harrapatu zituzten, azkena 1965an. «Isidro García hemen balitz otso hauek akabatuak ziren iadanik, ziur», esaten ziguten Lanzasagudasen.

«Bestea batida batean izan zen, joan den Ekainean», segitzen du kontatzen, «goizeko zazpiretan erasotu zuen otsoak, 11etarako antolatuak ginen eta mendira jo genuen. Lehengo egunean hanka egin zuen baina hurrengoan tirokatua izan zen. Tirokatu zuenaren izena isilpean gorde da, eta otsoa herriko plazan zintzilikatu zen gaez». Azkenengo batida ostiral santuan egin zen, gaez mendiko txahal bat hil eta jan bait zuen otsoak, baina ihes egitea lortu zuen.

Bizkaiko Foru Aldundia batida kontrolatuak egitearen aldekoa da, azkon loeragilez otsoa harrapatzeko asmoz, baina sistema horrek ez du oraindik fruiturik eman. Kalteak pairatu dituzten artzainek indemnizazioak ordaintzeko prest agertu da bestalde, baina artzainek salatzen dutenez, badira lau hile bere galeren berri eman zietela eta ez dute ezer jaso oraino.

Arazoa beren erara konpontzea erabakita dute artzainek, eta otsoari prezioa jarri diote dagoeneko, hiltzen duenari 250 mila pezeta emango diotela aginduz. Horretarako dirubilketa egina dute bailarako abeltzain guztien artean, eta milioi erdia jaso dute, beste diru guztia «hurrengorako» gordeko dutelarik. Conchako —Karrantzako auzo nagusia— ehiztari kuadrila batek iragarri du iada diru horren truke otsoa hilko duela...

I.MURUA

*Parisen jaio 32an, xiberutarren
seme, Parisen bizi, hazi eta hezi,
halere adixkide frantses
bakarra bere emaztea dauka,
Parise kosmopolitanoak
kanpotar lagun frangoz blaitu
zuen. Sorbonne unibertsitatean
letrak ikasi eta Vincennes-ekoan
biologia karrera burutu, bi
ardatz hauek gidatu dute
Txomin, apirilaren lehenean
Baionako Herriko Etxean
euskaltzain oso izendatu zutena,
eta Jon Miranderen bitartez
euskal kulturara hurbildu zena.
Gaur Pabe eta Baionako
unibertsitatean irakasle,
Xuberoko azken bailarako
Santa Graziko azken etxean
onartu gintuen, gizon segail eta
urduriak.*

Txomin Peillen:

«Euskaltzaindiako ordezkatzeko proportzioek euskal politikakoak isladatzen dituzte»

GALDERA: Zergatik hasi zinen euskeraz idazten ?

ERANTZUNA: Ikasteko hasi nintzen. Gipuzkeraz hasi nintzen, 17 urterekin. 'Gernika' aldizkarian argitaratu zizkidaten bi olerki. Elantxobetar batek aholkatu zidan: 'Beharko zenuke Xuberotarrez idazten saiatu'. Xubereroa ikasten aritzen nintzen, egun guziz entzuten nituen etxean baina frantsesez mintzo zitzaizkigun. Bi ipuin idatzi nituen xuberotarrez.

Gero Gipuzkerara itzuli nintzen, ez nuen gehiago xuberotarrez idatzi. Gu jarri ginen Miranderekin gipuzkeraz idazten, berak lapurtera baino hobeki zekien. Andimak erraten zigun: 'Gero egun batez izanen zarete abertzale, baina lehenik euskera ikasi!'

Nik Mirande ezagutu nuenean, 47-48an, euskaldun guztiei borroka armatua proposatzen zien. Guk guztiok ezetz ihardetsi genion. Azkenean bakkari rik gelditu zen eta abertzaletasunari uko egin zion, Agirre lehendakariarekin ere hasarretu egin zen, 'Astia galtzen ari zarete, Demokrazia frantses eta amerikanoak Francorengandik libratuko zaituztela uste duzue, ez da egia, zuek borrokatu behar duzue horretarako' erraten zion.

GALDERA: Zuk uste duzu orduan idazleak konprometituagoak zeudela politikarekin? Gaurko idazle batzuk gorabehera politikoak segitzen dituzte.

ERANTZUNA: Badaude batzuk aurrepostuetan daudenak. Txillardegi esaterako. Batzuetan erraten ditu astakeriak baina zerbait kritikatzeko ausartzen da. Hemen Iparraldean ni naiz bakarra beti kritikatzeko ari dena. Besteek ez dute hainbeste kritikatzeko, Itxaro Borda noizpait kritikatu du ez oker edo zuzenean baina kritikatzeko saiatu zen. Miranderekin 'Igela' sortu genuenean ez zen borroka armatua eskeintzeko. Hark ez zuen gehiago sinesten euskaldunengan. Hark erraten zuen 'ez du balio, ez du pena merezi'. Baina gauza bat ez zuen onartzen, borroka bat abiatuta zegoen, borroka kulturala! Olerki erotikoak idazten zituelako ezin ziren argitaratu. 'Igela' hortarako sortu zen Mirande berriro euskeraz idazten hasi zedin, bestela utzia zuen, zentsuragatik.

GALDERA: 'Igela'-ren jarraitzaileak badago, edo bertan behera geratu zen? Hemengo gaur egungo euskal literaturaren giroa...

ERANTZUNA: Badituzu batzuk abertzale omen direnak, baina ez dira alderditan agertzen. Ez dakigu abertzaleak diren ez, noiz esan dute abertzaleak direla? Nihoiz. Beren karrera baitaukate buruan. Iparraldean kostatzen da aber-

tzalea zarela erratea. Aurreko unibertsitateko lehendakariak erran zidan 'Konuz, ez duzu abertzaleekin ibili behar!'

GALDERA: Paben edo Baionan ?

ERANTZUNA: Paben. Kaltegarria da abertzaleekin ibiltzea. Bilbon mintzaldi baten ondorioz jakin zuen eta aholkatu zidan, 'Ez duzu Seaska lagundu behar!'. Nik biharramonean Seaskari 10.000 libretako txekia eman nion, bazuen aspal-di ez niola sosik eman.

GALDERA: Nolabaiteko zigorra jar ziezazukeen ?

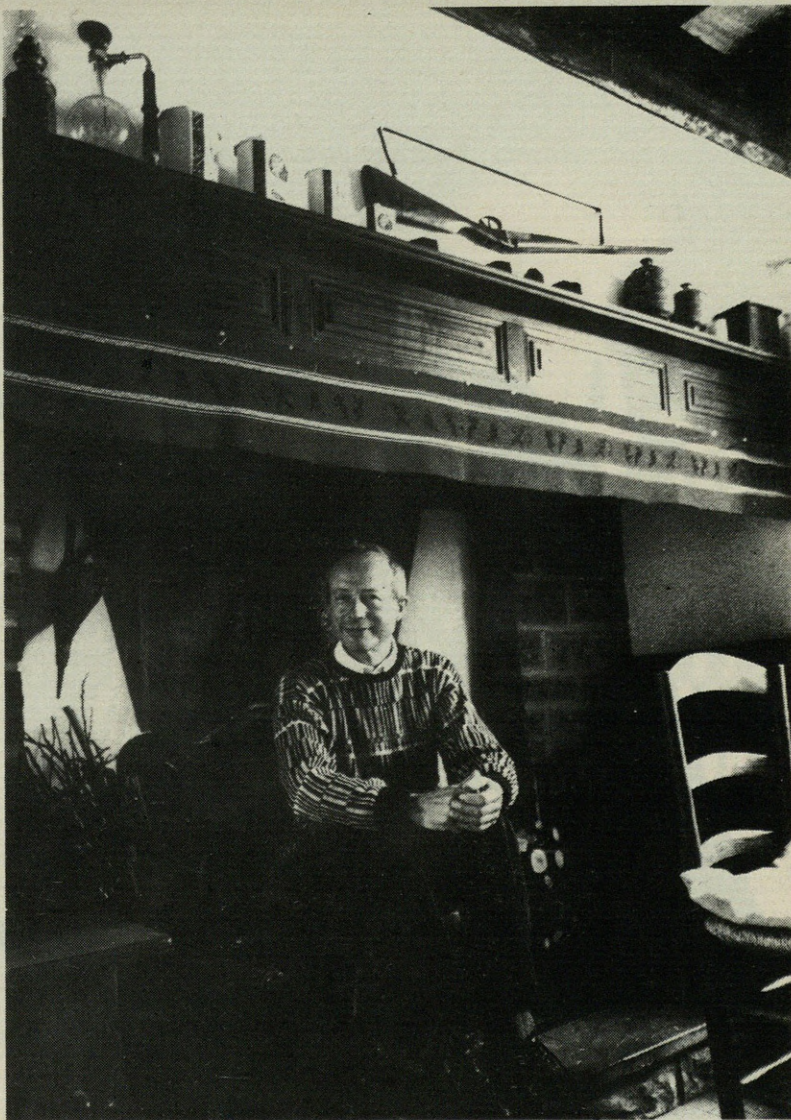
ERANTZUNA: Denbora batean bai baina ez didate zigorrik emango. Horiak erraten didatena da kontuz ibil nadin. Azken hauteskundeetan emaitzek goiti egin dute halere bi alkatek beren postuak galdu dituzte beren buruak aber-tzaletzat eman zituztelako.

Nik erranen nuke ez litzatekeela alderdi batetan sartu beharko. Intelektual batek ez du derrigorrez talde politiko batetan sartu behar. Alderdiaren puntu batzuk ezin ditu kritikatu, nekeza da kritikatzeara. Hori gertatzen zaigu. Intelektual gisa gauzak salatzea gure eginbidea dela idatzi nuen behin. Frantzia gertatzen dena da bigarren mailako irakasle bati gobernuaren politika kritikatzeara debekatzen zaiola, 'obligation de réserve' erraten zaio. Unibertsitatean askatasun haundiagoa daukagu, hori aprobetxatu ahal dugu baina astakeriarik erran gabe, zernahi erran gabe.

GALDERA: Hala ere alderdi batetan afiliatuta egon ez arren lerrokatze bat gertatzen da. Batzuetan ez da arras erraza ez batean ez bestean egotea, posible da abertzale soilik izatea, gaur egun Euskadin, politikaren abiadura ikusita, ez da erraza izaten une guztietan bakoitza non kokatu jakitea.

ERANTZUNA: Urruntasuna behar da. Iparraldeko abertzaleen artean badaude zorionez idazle batzu, errepikatzen dutena eta ni hauekin bat nator, ez dugula saltsetan sartu behar. Gu abertzaleak gara eta kitto, ez dugu erraten EB-koa, EMakoa edo EAKoa garenik! Baina badira alderdietatik kanpo diren abertzaleak, anitz, ez dute erraten zein alderdi-takoak diren. Xuberoako 'Bizi Hatsa' aldizkarian Giressek idazten du, Mauleko zinegotziak, abertzalea zer den definitio anitz dago baina berea da nola harmonian bizi litekeen euskaldunon nortasuna. Hori bizi-araztea eta garatzea.

GALDERA: Hegoaldean iduri du intelektualak eta idazleak ez dutela esaten alderdi zehatz batetan baina bai korronte politiko batetan sartuta daudela. Le-

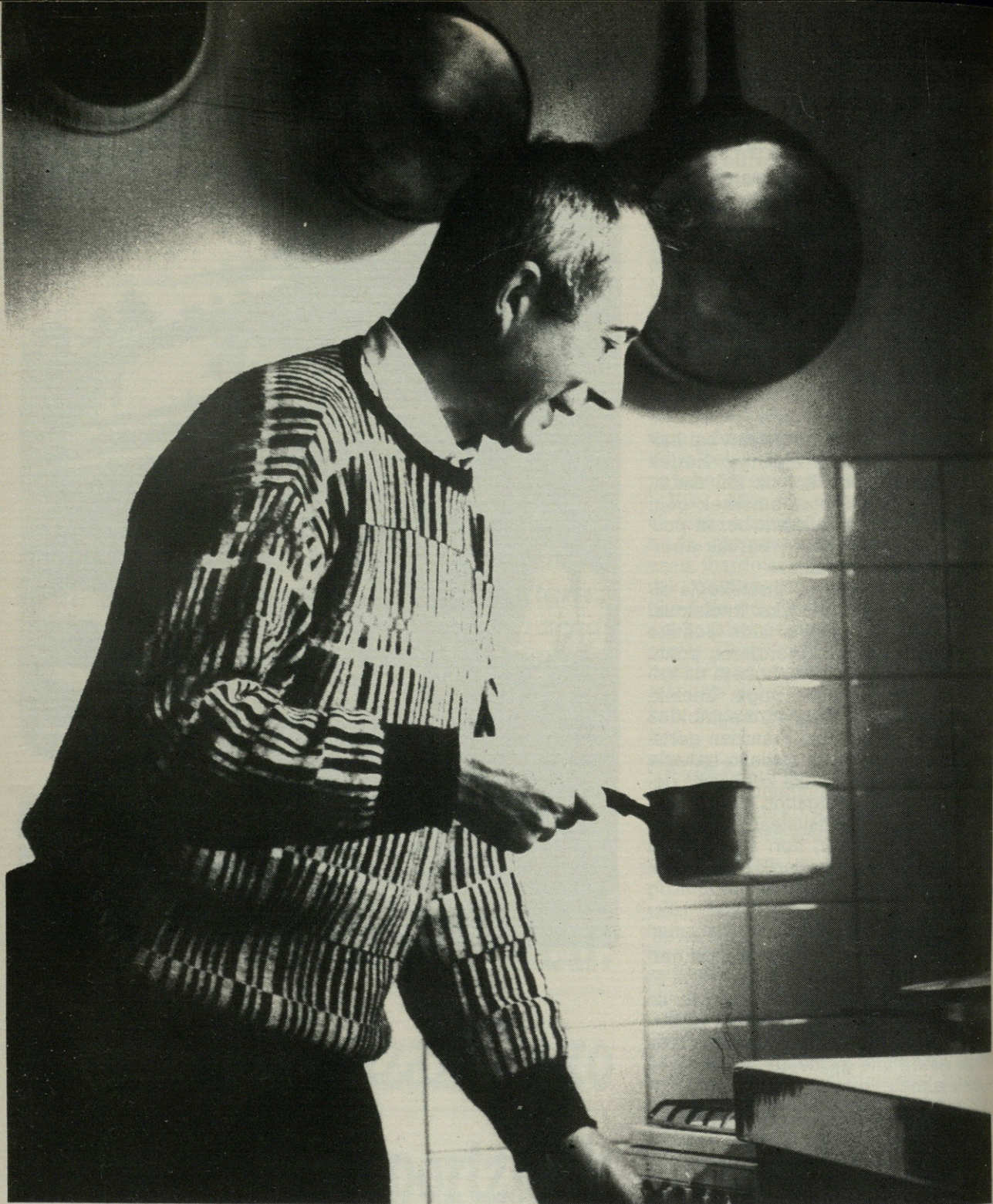
**«Mirandek
ezagutzen
zituen
euskaldun
guztiei borroka
armatua
proposatzen
zieten 48an»**

rratu behar edo bestela beste korrontean dago. Batzuk apolitikoak direla esaten dute, baina hori ere bada politika mota bat.

ERANTZUNA: Apolitikorik ez dago Iparraldean. Abertzale izatea definitzen da patriota bezala eta ez euskal nazionalista bezala. Hemen euskal nortasuna defendatu nahi duen edozoin sartzen da definitzioan.

GALDERA: Ardura politikoa nola ez kontzen da Euskaltzaindian? Euskaltzaindian ikusten duzu horrelako ardura politikorik edo bestelako girorik bada-go?

ERANTZUNA: Euskaltzaindian gauzak ez dira beti argi. Nik oraindik ez ditut ulertzen, sartu berria naiz eta ez ditut berehalaxe ulertuko. Egia da nik harri-duraz ikusten ditudala gauzak gertatzen. Etorri berriak boterean sartzen dira, etorri zaharrek ez dute botererik. Ni Pari-

sen nintzen, badakit zer idatzi duten. Nik ez baitakit eta ez dakienak ixilik egon behar du. Hemendik bospasei urtetara erranen dut zer pentsatzen dudan. Euskaltzaindia Euskal Herria bezala dela pentsatzen dut. Diferentzia bat haririk ere, Iparraldeko euskaltzainak. Talde homogenoa gaituzula erraten digute baina guk ezin dugu beste era batetara egin. Guk behar dugu talde bat osatu nahiz kontraerrianak ditugun, baina botuetan azaltzen garenean adibidez fronte ba iduri du.

***«Intelektual
batek ez du
derrigorrez
talde politiko
batetan sartu
behar»***

GALDERA: Halere aipatu dituzu Euskaltzaindiako botere borrokak.

ERANTZUNA: Noski, normala da.

GALDERA: Hautagaiak proposatzeko orduan nabaritzen da batez ere. Zuk hurbiletik bizi izan duzunez gero, nola dakusazu?

ERANTZUNA: Problema batzu badirela uste dut. Baina normala dela ere, halako borrokak izatea, bestela ez genuke nihor ordezkatu. Euskaltzaindiako pro-

portzioek jarraitzen dutela Euskadiko proportzioa uste dut.

GALDERA: Euskaltzainburu Haritche-llar, ez al du balantzak Iparraldera tenk egiten?

ERANTZUNA: Ez zaigu gustatzen 'Iparraldea' eta 'Hegoaldea' bereiztea. Proportzioa batzuk besteak baino gutxiago ordezkatuta daudela bai, une honetan Bizkaia den bezala. Beti orekan eta txandaka ibili behar da, jendea aldatuko da, denborarekin karguak ere bai. Bestalde garrantzitsua lana da, zinez. Hamar batzorde dugu, bakoitzean bada bederen 9 urgazle, lan handia egiten ari direnak, beste urgazle batzu ez ditugu sekulan ikusten.

GALDERA: Siadecok egin zuen inkesta bat hemengo euskeraren egoeraz. Guztiok gelditu ginen harrituta eta arduratuta. Agian Euskaltzaindiran aurkezpena Baionan egiteak, Haritche-llar buru izateak, zeu eta Davant sartu berriak, guzti horrek lagun dezake hizkuntza zuzperetzeko?

ERANTZUNA: Siadecon eman diren xifrak beltzenak direla uste dut. Egoera behar bada hobexeagoa da. Gauza bat gertatzen da Xuberon, ez dagoela gehiago Xuberotarrik. Mauleko herriko etxean zinegotziak %1a euskal kulturari ematea proposatu zuenean besteek erantzun zioten ea zergatik ez eman beste hainbeste kultura espainol eta portugesiari. Maulen hainbat portugesi eta espainol baitago. Kanpotiar horiek haurrak dauzkate eta euskaldunek ez. Demografiaren jesteria euskaldunen artean ematen da, inguruetako familek gehiegi bi seme-alaba dituzte. Bestalde Xuberotarrak kanpora joan dira, eta kanpotarrak hona. Nor geratzen da hemen Xuberotarrik?

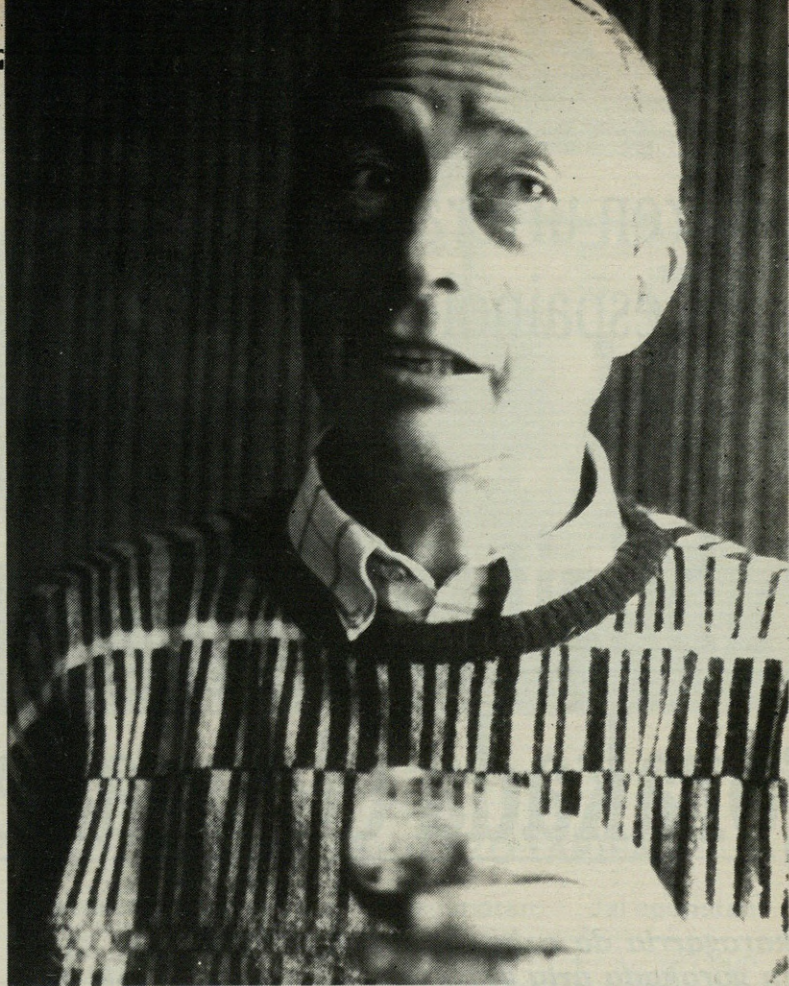
GALDERA: Eta kanpotarrak euskalduntzea? Bizkaian gertatu den bezala?

ERANTZUNA: Nola egin daiteke Maulen, kaskoinak, frantsesak, funtzionarioak bidaltzen dizkigute euskararendako batera interesik ez daukatenak. Orain 50 urte Italianoek euskera ikasi zuten, baina geroztikakoek ez.

GALDERA: Zuk nola ikusiko zenuke motibazio neurriak hartzea, nolabaiteko mekanismoak eskoletan proposatuz, administrazioari neurriak luzatuz, jakina motibazio propiorik ez badago...

ERANTZUNA: Euskera hizkuntza kanpotar gisa kontsideratzen da. Orduan?

GALDERA: Baina inguruko guztiak euskaldunak dira, Xuberoko Botza irratia guztiak entzuten dute.

ERANTZUNA: Berrogei urtez goitiko jende gehiena euskalduna da baina urteak hamar urtez behetikoak ez dakit %10etara iristen denentz, gazteetan %20a, Nafarroan bezala.

GALDERA: Egia al da osasunari buruzko lan bat egiten ari zarela?

ERANTZUNA: Beka bat lortu dut Jaurilaritzatik.

Aintzinako herri medikuntza eta oraingo medikuntza alternatibaren arteko harremana aztertzen ari naiz. Hemen fenomeno bat gertatzen da. Belaunaldiz belaunaldi sendatzeko erak pasa direla. Zoazi ikustera Agerre, zoazi Cazenave-rengana, zoazi Inchauspe ikustera, edozoin. Cazenaven ama Santa Graziko belar-sendagile sonatuena zen. Sendagintza horretan dabilzanak ahaideren bat edo beste horretan zebilen antzinatik. Agerre zaharra, 82 urtekoari galdetu diot non ikasi zuen eta hark arrapostu, ofizialki Parisen ikasi zuela diploma baten erdiesteko baina pratikatzen duen guztia aitarengandik ikasitakoa duela. Aita donatua zuen, hezur-zuzentzailea eta famili horretan hezur-zuzentzaileek 400 urte zeramaten horretan. Harrigarrina dugu kasu guzietan ez dela sekula etenik izan.

**ERMIÑE MADARIAGA
BELAUSTEGIGOITIA**

***«Euskaltzain
dian
harriduraz
ikusten ditut
gauzak
gertatzen, sartu
berria naiz eta
ez ditut
berehalaxe
ulertuko»***

Datorren urterako prebisioen arabera estatu espainolean bilioia gastatuko da

Publizitate merkatuaren gorakada etengabea

Ikaragarria da azken urteotan publizitateak izaten ari duen gorakada arlo guztietan. Inbertsioei dagokienez, milioioak etenik gabe ari dira enpresa eta instituzioen poltsikoetatik ateratzen, publizitate ajentzietara eta komunikabideetara sartzeko. Guzti hau ikusteko zenbait datu bildu dugu.

Publizitatearen mundu honetan ari diren ajentzia handienetako adituek diotenez aurten munduan ia 30 billoi pezeta gastatuko da, 1988an gastatu zena baino ehuneko 12,7 gehiago. Erdia inguru Estatu Batuetan gastatuko dute (136.000 miloi dolar) eta gainontzeko gehiena mendebaldeko Europan. Estatu hoiaren artean Espainiak ere iguera nabarmena izango du, ehuneko 25a.

Hurrengo urterako berriz, JWT entrepesa handiak eginiko kalkuloen arabera, estatuan bilioi batetako gastua espero da, 1988an baino %46,19 gehiago. Aipatutako urte honetarako, 1988ko datuei begiratzen badiugu (ikus 1. taula), publizitatearen gehiengoa komunikabideetara doala dakusagu. Komunikabideen artean berriz egunkariak daramate beste ezerk baino publizitate gehiago (188 mila milioi pasatxo) eta ondoren dator telebista (162 mila milioi). Telebisten artean (ikus 2. taula) estatu mailan ia %70 TVE1-an gastatu da eta Euskal Telebistan %0,5 besterik ez (836 milioi).

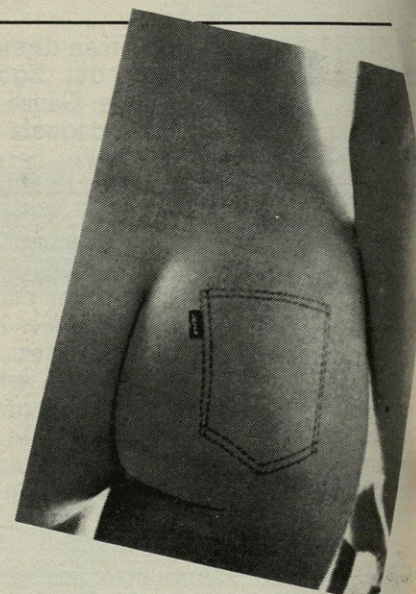
la saturaziora iritsi beharra

Publizitatean egiten diren inbertsio handietaz ari gara hitz egiten eta hoi-

ren artean kanpaina bat nabarmendu da hemen Euskal Herrian behinik behin azken aldi honetan. Eusko Jaurlaritzak arrazoi askorengatik oso berezia kontsidera daitekeen kanpaina burutu zuen Martxoaren 18an egindako manifestaziorako.

Martxoaren 6an lehendakaritza saila Donostiako Atico ajentziarekin harremanetan jarri eta lana eskeini zion. Martxoaren 8an Aticok kanpainaren nondik norakoa erakutsi zion Jaurlaritzari, eta honek onartu egin zuen. Martxoaren 9rako Aticok prentsarako iragarkien orijinalak egin zituen. Egun berean manifestaziorako deia zabalduko zuten alderdiek, onartu egin zuten kanpaina hurrengo egunetik aurrera martxan jartzeko. Martxoaren 11an, larunbatez hasi zen aipatu kanpaina.

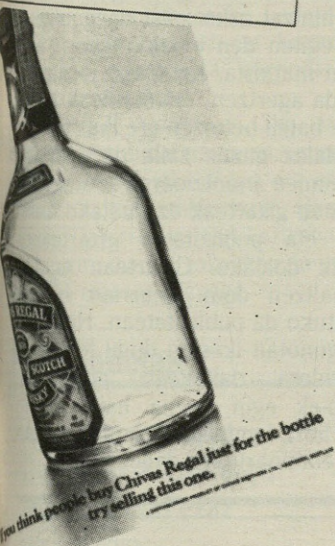
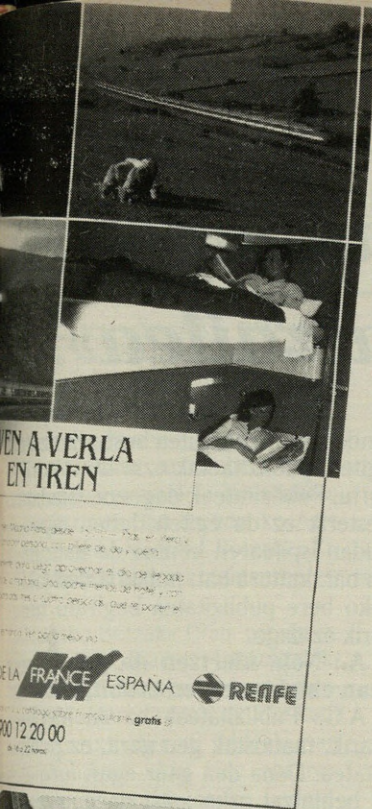
Lehendakaritza saileko komunikaziorako aholkulariak, Rafael Susok adierazi duenez, «medioen ia saturaziora iritsi beharra geneukan, aste baten barruan Euskal Herriko pertsona orok izan behar zuen manifestazioa eta honek eman nahi zuen mezuaeren berri. Bistan denez, egun gutxi genuen aurretik eta

ondorioz medioen planifikazioa ez zen normala izan, telebista alde batera utzi eta prentsa idatzian eta irratan oinarritu genuen kanpaina».

Jende ugari egun horietan kanpainaz kokoteraino egina gelditu zen, eta bazen gainera horretarako arrazoi frango. Egunkariak bete beteak agertu ziren aste betez, etxeetara kartak idatzi zizkiguten, irratieta, zenbait emisoratan, eguneko berrogei ziri baino gehiago jarri zen, kaleetan kartel ugari eta pegatinak.

Kontu guzti hauek entzunda, denon burura lehenik datorkigun kezka orduan egindako gastuarena da. Jaurlaritzatik oraindik ez dute tutik ere esaten, ez omen dakite oraindik, datu bilketan ari omen dira. Guk geure aldetik ikusi

3. TAULA

ZENBAIT MEDIOTAKO TARIFAK

Egunkariak (or. 1)	Lan egunetan	Jai egunetan
ABC	550.000	787.000
DEIA	252.000	336.000
DIARIO DE NAVARRA	110.000	135.000
DIARIO VASCO	198.000	280.000
EGIN	86.000	110.000
EL CORREO ESPAÑOL	282.000	408.000
EL PAIS	996.325	1.424.365
TV (20 seg.)	Merkeena	Garestiena
TVE1	130.000	8.100.000
TVE2	200.000	3.100.000
ETB2	100.000	180.000
ETB1	100.000	150.000

1. TAULA

1988an EGINIKO INBERTSIOAK

Medioak	Milioiak	%
Egunkariak	188.750	27,7
Aldizkariak	86.500	12,6
Telebistak	162.000	23,7
Irratiak	60.250	8,8
Zinea	3.600	0,5
Kanpokoak	20.900	3,1
Beste zenbait	162.000	23,7
GUZTIRA	684.000	100,00

2. TAULA

1988an INBERTSIOAK TELEBISTETAN

Medioak	Milioiak	%
TVE1	111.370	68,8
TVE2	12.593	7,8
TVE Canarietakoak	4.060	2,5
TVE Eskualde Z.	17.052	10,5
TV3	15.059	9,3
ETB	836	0,5
TVG	1.030	0,6
GUZTIRA	162.000	100

Alvaro Gurrea, UPVko irakasle:

«Ikusleak drogazaleak dira eta publizitatea trafikatzailerak»

Gaur egun publizitate ugari egiten da, honek bazter guztiak ito beharrean dauzka, baina, nolako publizitatea egiten da? Galdera horri erantzun nahiean Alvaro Gurrearengana jo dugu. Aspalditik bizi da Alvaro publizitatearen munduan sartuta, eta besteak beste publizitate sailean kreatibitate irakaslea da EHUan.

ARGIA: Nolakoa da oro har gaur egiten den publizitatea?

ALVARO GURREA: Publizitate ikaragarri egiten da eta oso ondo gainera. Oso zaila gertatzen da gauza berriak asmatzea, izugarri hobetu bait da publizitatea egiteko modua.

Hala ere formari, itxurari, begiratzeko zaio batipat. Horregatik esan dut 'ondo' egiten dela publizitatea, eta ez publizitate 'ona' egiten dela. Egungo publizitatea formalistegia da agian, hutsegia. Fidelotasun txikia dio marketing-ari, autonomia handiegia hartu du. Badirudi marketing-a alde batera utzi eta kitto. Publizitateak ez duela ezer esan behar, polita izatea nahikoa duela, eta hori gezurra da. Esateko zerbait behar da, horregatik ezin da publizitatea ona izan zer esanik ez badu.

Dena den anuntzioa ikuslea da, eta norberak egiten du anuntzio ona. Niri anuntzio batek zerbait esaten badit hori ona da niretzat.

A.: Nola ikusten duzu publizitatea eta gizakiaren arteko harremana?

A.G.: Oso joera zabala dago eta erratua, alde batetik publizitatea eta bestetik kontsumitzaileak ikustekoa. Anuntzioak gure ispilu dira eta guk geure burua ikusten dugu anuntzioetan, bestela ez lirakeke efikazak izango. Anuntzioak ikusle bat dagoelako existitzen dira.

A.: Soberano-ren 'Es cosa de hombres' bezalako anuntzioak onak direla esan ohi da...

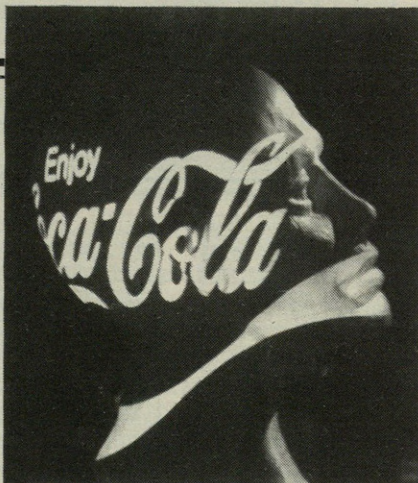
A.G.: Noski ona dena, hala izan da behinik behin orain arte, orain jeitsi egin bait de bere eragina. Jendeak hori entzun nahi zuen eta Soberano horixe eman zion, gu drogazaleak gara eta publizitatea trafikatzailerak.

Soberano-k ez du hori sortu, horrela jende ugari pentsatzen du eta

jende horri erantzutea besterik ez da egiten, publizitateak ezin du mitorik sortu. Publizitateak dagoena isladatu besterik ez du egiten, lehen aipatu dudana ispiluaren kontua da hau; herri bat, kultura bat, nolakoa den jakiteko bere publizitatea begiratu besterik ez dago.

A.: Nola ulertzen da publizitatean emakumearen erabilpena?

A.G.: Publizitateak ez du ideologiarik, matxistak geu gara, ez publizitatea. Dena den gaur egun formaliki behintzat asko jeitsi da publizitatean egiten den emakumearen erabilpen matxista. Kontrako joera ere hasi da agertzen, emakumeak beste paper batzu betetzen ere ikus daitezke. Halaz guztiz zaila da oraindik emakumea anuntzioaren protagonista izatea gizarteak ez duelako onartzen, eta publizitatea gizartearen atzetik doalako. Gizartearen egoera normaltzen doan neurrian halaxe gertatuko da publizitatean. Horregatik egunotan ikusten dugu feminista kontsidera daitekeen anuntzioa, Camp-ek egin duena hain zuzen; ideia hori, feminismoarena gizartearen gero eta onartuago dagoelako.

ahal izan ditugun datuen arabera 80ren bat miloi gastatuko zituzten zortzi egunen buruan.

Bi minutu, 31 milioi

Eusko Jaurlaritzako komunikazio arduradunak esan duenez, kanpaina hau burutzeko komunikabideek jarrera berezia izan dute publizitatearekiko. Diotenez ohizkoak ez diren tarifak ezarri zituzten eta eskuzabaltasunez agertu ziren komunikabideok. Eskuzabaltasuna edo ez, komunikabideek erruz igo dituzte beren tarifak azken hilabeteotan (ikus 3. taula).

Prentsa idatzian El Pais egunkariak kobratzen du gehien, orrialde bat lan egunetan 996.325 pzta. eta igandetan 1.424.365 pzta. Irratietan 15 segunduetako ziriek 1.300 pzta. inguru eta 6.000 pzta. bitartean daude saio normaletan. Telebistetan berriz asko aldatzen dira

prezioak. Euskal Telebistan 20 segundutako anuntzio garestienak 150.000 pzta. balio du ETB1ean eta 180.000 pzta. ETB2an. TVE1n astelehen gaueko hamarretan 20 segunduko anuntzioak zortzi milioi eta ehun mila pezeta balio ditu eta bi minututakoak 31 milioi eta erdi.

Komunikabide libreak?

Orain aipatu ditugun datu hauei begiratu eta 3. taula ikusiz argi dago komunikabideetan iragarkiak jartzea baxter merkea ez dela. Hala ere, ez da hori arrazoi nagusi entrepesa handiak atzera botatzeko eta are gutxiago administrazio publikoak. Ondorioz komunikabideetan publizitate asko egiten da eta komunikabideak guztiz baldintzatzen ditu. Prentsan produktu batetaz edo zerbitzu batetaz gaizki aritzen bada arrisku handia dute, produktu hori egiten duen entpresak azkar erretira dazakeelako bere publizitatea eta medio babesik gabe utzi. Entrepresak guztiz maite dituzte komunikabide erradikalak, prentsa horia egiten dutenak edo gustu txarra dutenak. Nahi duten medioetara hurbiltzen dira soilik, sarri saio mentak ere ia kontutan hartu gabe.

J. ALDA

Xirixti-Mirixti taldeak Lartzabalen obra taulara

Larunbat honetan Oztibarreko Antzerkiaren «Suedako neskatxa» ikusteko parada izango da Debako Antzerki Topaketaren egitarauaren barnean. Baxe Nafarroan estreinatutako obra honen egilea Lartzabal dugu, eta hain zuzen bere beste obra baten estreinaldia taularatuko da maiatzaren 3an Baigorriko Aste Kulturalean: «Herriko Botzak», Xirixti-Mirixti antzerki taldearen eskutik.

«Herriko Botzak» 1956. urtean izkiriatu zuen Piarres Lartzabalek, bertan udal hauteskundearen inguruan gertatzen direnak dituela kontagai. Xirixti-Mirixti taldeak joan den abenduan ekin zien obraren entseiei, Iparralde osoko bederatzia aktore amateurrez eta Eneko Olasagasti donostiarra zuzendari lanerako aukeratuta.

Baigorriko maiatzaren 3ko estreinaldiaren biharamunean, obra honen bigarren jokaldi bat ere eskainiko du Xirixti-Mirixtik, Hazparnen. Datorren astean Lartzabalen bi obra hauen jokaldien berri zabalago emango dizuegu.

Aste honetan

Argitaldaria mintzo Durangoko Azokaren antolamendu ezaz (46. orrialdea)

E. Alkat txapeldun Baigorriko finalean (48. orrialdea)

«Arramele» euskal tegi berria Tolosan (50. orrialdea)

J.M. Lazkanorekin arteaz solasean (51. orrialdea)

«Txapelandi» bideoak bertso ariketarako (52. orrialdea)

ZENBAITEK TRABAK JARRI NAHI ARREN HERRITARRAK AEK-REN ALDE KALERATU

Seigarren «Korrika»ren amaiera jendetsu Donostiako kaleetan

Hamar egunetan barrena Euskal Herri osoan zehar eramán dute euskaltzaleek euskararen aldeko lekukoa, AEKk apailaturiko «Korrika»ren seigarren edizioan. Administrazio desberdinetatik ez da aintzakotzat hartu ekitaldi luze hau, baina herritar euskaltzaleen erantzuna adoretsua gertatu da.

Euskararen aldeko lekukoa luñetik atera zenetik, joan den igandea bitartean Donostiako Boulevardera heldu arte, euskal herrietan erruz irten dira kalera euskaltzaleak «Korrika-6»aren lema aldarrikatuz: *euskara korrika eta kitto!* Begibistakoa suertatu da AEKk antolaturiko edizio berri honen arrakasta, batik bat hiru administrazio desberdinetatik eta hainbat alderdi politikoen aldetik AEKri era guztietako trabak ipintzen saiatu diren uanean.

Hamar egunetako zirkuitoan zehar noiz behinka eguraldi txepelak astindu izan duen arren, ez da urrundik ere aski izan herri orotan euskararen aldeko festa giro jendetsua zapuzteko, ezta euskara eta euskal kulturaren alde lanean diharduten herri mugie-

menduek jasaten dituzten oztopo eta murrizketa instituzionalak salaketak mutu erazteko.

Donostiako amaierara indartsu eta tinko ailegatu ziren igandean Gipuzkoako kostaldetik barrena zetozen «Korrika»ren azken zutabeak, hiriburuan pilatuz jendetsa multzorik zabalena. «Ke arteko egunak» filmeko ordezkari gisan hartu zuen lekukoa Elene Lizarralde, HBko ordezkari pasatu eta hauek Mikel Laboari utzi; ondoren «Korrika»ren nazioarteko lagunek, EHEk eta gero EKBko Joxemi Zumalaberen eskutik AEKko Batzorde Nazionalari luzatuko zioten 2.100, eta azken kilometroa burutzeko. Herritarrak txapeldun euskararen aldeko marathoian!

Jon Kortazarrek azken 20 urtetako poesiaz saioa

Badira hilabete batzuek honez gero Literatur Gazeta aldizkarian irakurri genuela Jon Kortazarren liburu berriko edukiari buruzko sarrera gisako laburpen bat, ondotik kritikarik jaso zuena portzierto poeta bat edo besteren lumatik.

Joan den astean Donostian aurkeztu zuen Baroja argitaldaria Jon Kortazarrek entseiu liburua: «Laberintoaren oroi-mena». Egileak aditzera eman duen bezala, «gure aldiko olerkigintzaz da hain zuzen ere azalpen esaldi hori. Liburu honen bidez azken 20 edo 25 urtetan Euskal Herrian egindako poesiari buruz hausnartze bat egin nahi izan dut».

Zazpi atal desberdinean banaturiko liburuak lehen zatietan azterketa orokorra egiten du, eta hiru azkenak Mirande, Lekuona eta Atxagari eskaintzen dizkio. Hemen-dik aurrera ikusteko gertatzen da Atxagaren ostean poesia argitara eman duten makina bat idazleen azterketa honi buruzko eritziak bat ote datozen Kortazarrenarekin.

ZER PENTSATZEN DUTE ARGITALETXEEK DURANGOKO AZOKAZ?
ELKAR, LABAYRU, MAIATZ ETA EREIN-EKO KIDEAK MINTZO

Gerediaga Elkarateak abendurako utzi du Azoka argitaletxeen udaberrirako produkzio eskasa zio

Durangoko Gerediaga Elkarateak ezagutzera eman berri du aurtengo udaberrian ez dela Euskarazko Liburu eta Diskoaren 4. Azokarik izango. Antolamendu eza dela eta, euskal literatura kaleratzen duten zenbait argitaldarirengana jo dugu gaiaren inguruan eritzi eske.

Iazko Durangoko bai udaberriko bai neguko azoketan airean zebilen gaia zen ea euskal liburugintzak nahikoa kale-ratzen ote zuen irakurlegoak bi azokei indartsu erantzuteko moduan. Udaberrian burutu izan diren euskara hutsezko hiru azoketan ez da abendukoetara hurbildutako jende kopuruaren adina bildu. Eta egia errateko, argitaletxeek ere ez dituzte neguan ekarritakoen tamainako nobedade sonatuak aurkeztu.

Gerediaga Elkaratekoek Euskarazko Liburu eta Diskoaren 4. Azoka ez antolatzeke arrazoiaren artean aipatu ditu: argitaletxe gehienek heuren euskal produkzioa abenduan kalera-tzen dutela; eskolei begira ezer gutxi argitaratzen dela hurrengo ikasturterako, eta gainera irakaslarik ere nekaturik egon ohi direla kurtsoburu horretan; eta, antolaketa aldetik abendu-koaren kopia antzekoa ez dela erakargarri gertatzen.

ARGIA honetako «Kulturaren aste borrasea» saila-
ren (ikus 53. orrialdea), Jesus Mari Zalakain galdeketa aritu zaio Gerediagako Antton Mari Alde-
koa Otalarari azokaren inguru-
ko balantzea egin dezan, eta

tartean jakitera eman du abendu-
duko azoka ahalik eta euskal-
dunena izan dadin saiaturiko di-
rela udaberriko euskara hu-
tsezkoaren ordezkari edo.

Baina zer eritzi dute honetaz
euskal argitaldarien? Elkar,
Erein, Maiatz eta Labayruko
lankideengana jo dugu heuren
hitza jaso asmoz.

X. Mendiguren: «Azoka euskal liburugintzaren neurrikoa»

Elkar argitaletxeko lankidea den Xabier Mendigurenek aitortu zuen: «udaberriko eko-
nomikoki motela da abendu-
koaren aldean, baina urtetik
urte pixkanaka hobetuz joan
dela ere azpimarratu behar de-
la uste dut». Durangoko azoka
hala ere euskal liburugintzaren
neurrikoa ikusten du. «Ezin du-
gu pentsatu amerikanoen mo-
duan ibiliko garenik, aberasta-
sun azkar eta seguruen atzetik.
Inbertsio kultural serio guztiak
bezala, luzera begira aritu be-
har da».

Mendigurenek gehitu zuen
Elkar argitaldaria urte osoan
zehar hilero ateratzen dituela
liburuak, «eta agian Azokari

begira gehixeago, sprint txiki
bat eginda. Bestek ez dute edo
ezingo dute hainbesteko apos-
tua jokatu beharbada, baina ni
ez naiz besteren lana epaitze-
ko». Nobedaderik ezean udabe-
rriko azokak zentzu handirik
ez duen eritzikoa agertu zaigu
Xabier. Dena den, Elkar-ek,
ikusirik eskolako testu liburuen
erakustokia bihurtuko zela, ba
omen zeukan gauza berri mor-
doxka bat prestatua.

«Durangoko Azoka naziona-
la denez, nazio honen egungo
egoerari erantzun izan dio.
Hau da, eleantiduna izan da.
Bere funtzio nagusia liburugint-
za osoaren erakustoki bat iza-
tea da, eta horrez gainera eus-
kal kulturaren pizgarri eta to-
pagune izatea. Zerbait nabar-
mentzekotan, Gerediagaren ur-

teroko lan etengabea txalotu
beharko genuke denok».

A. Arejita: «Argitaletxe indartsuen intereseko»

Labayru-ko Adolfo Arejita-
k abendukoaren tradizioan koka-
tzen du arrakasta. «Urte asko-
ko entzuteak eta hartu duen in-
darrak kapitalizatu du Duran-
goko Azoka. Udaberrikoak al-
diz, beste interes bereziagoak
ditu, hurrengo ikasturterako
testu liburu berriak aurkeztu
dituena edo. Uste dut hori izan
zela aitzakia Euskarazko Libu-
ru Azoka sortzeko. Ikusi da or-
dea gatzela dela bigarren azoka
bati ongi eustea. Nik positibo-
tzat jotzen dut bat eta bera in-
dartsua izatea, indar sakaba-

matzea baino». Argitaletxe indartsuentzako beste erakargarritasunik ez du somatzen udaberriko azokan. «Azken batean heurak izan dira bereziki bultzatu nahi izan dutenak».

Bestalde, Labayru-k azoka-

ren arauerako argitalpen plan-gintzarik sekula egin ez duela aipatu digu Arejitak. «Guk uda aurreari begira argitaratu ditugu geure liburuak, betiere Derion Udako Euskal Ikastaroa antolatzen dugulako eta ordu-

rako aurkeztzen dugu nagusiki geure produkzioa. Baina bai, esango nuke, Durangoko Azokak editore guztiei erritmo bizia eragin diela hilabete konkretu batzuetan».

Adolfok diosku, Azoka sortu bazen, editoreak irakurlegoari zuzenean aurkeztu eta saltzeko asmoak bultzatu zuela hein batetan bederen. «Baina oinarriko funtzio bat ere bete du Azokak, idazle, irakurle eta kultura giro osoaren topagune izatekoa. Hobekiago lortu ahal izateko ekintza kultural aberatsagoak eskaintzea falta zaio beharbada, baina halako elkarte bati ezin diogu gehiegi eskatu ere». Azokak, liburuaren inguruan biltzen den jendearen harremanak ugaltzeko balio izaten duela esanaz amaitu du.

Erein: «Liburudendetan ere aurkitzen da urteko produkzioa»

Erein argitaletxeko Mixel lankidearen ustez, «abendukoak udaberrikoaren aldean abantaila dauka, berez indartuta bait dago. Hor badago kate bat ongi lotuta dagoena, bai argitaletxe bai publiko eta bai eta idazleen presentziari dagokionez. Hortxe dago abenduko azokaren arrakasta». Udaberrikoa berriz, oraindik indar hartu gabeko azoka berritatzat jotzen du, «oso propaganda gutxi izaten duena, motz behintzat komunikabideen aldetik. Udaberrian badirudi jendea udari begira dagoela eta kale egiten da neurri handi batean».

Liburu produkzioari dagokionez, urtetik urtera argital-

pen sasoia hilabetetara hedatzen joan delakoan dago Erein-eko Mixel. «Gero eta gehiago barreiatzen ari da argitalpen produkzioa, nik uste dut argitaletxe guztietan gertatu dela gainera, eta guri dagokionez areago uste dut. Hala ere bada halako gupil bat, inertzia bat, guztiongan, urtearen amaiera aldean plazaratzeko joerakoa, akaso dirulaguntzak ere azken sasoiari heltzen bait dira batik bat».

Azokak urtean zehar plazara ekarritako produkzioaren ispilulu dela azpimarratu digu, «eta hori da azken batean azoka baten funtzioa. Baina ez da nahikoa, jendeak nobedade bila ere joaten bait da. Dena den, liburudendak ere nahiko azoka bihurtu dira gaur egun, nahiz eta azoka batek betetzen duen funtzioa lortzen ez duten».

L. Etxezaharreta:

«Azoka gaurko egoerari lotu behar»

Maiatz argitaletxearen lanen ezagutarazteko oso baliagarritzat jo izan dituela erran digu hasiera batetik Lucien Etxezaharretak. «Iparraldeko produkzioa gutxi eskuratzen da Hegoaldean eta izatez udaberriko azokak funtzio bera dauka guretako abendukoarekin konparaturaz. Gutxiago saltzen dugu, baina jende gutxiago delarik, kontaktu hobeagoak ditugu».

Lucienek ere, beste argitaldarien moduan, beren produkzioa azokaren ingurura mugatzen dutela ukatu nahi izan du. «Konturatzen gara arrazoi ekonomikoak badirela negu alde horretan, opariak direla edo, eta orduan jendeak erantzuten du produkzio aurkeztuaren aurrean. Ondorioz abenduan: leku eskasa, jende gehiegi, ezin ezer irakurtu lasai. Eta bestetik nobedade ugari baina horiek erosteko diruaren muga».

Iparraldetik begira, Maiatz-eko kidearen ustez, azokak promozio leku behar lu-keela pentsatzen du. «Neurri batean hori egiten du. Orain, hobekuntzaren garaia litzateke: lekuaren arazoak konpondu, aste oso batez zabaldu, gaurko egoerari lotu, modernotasun, kolore eta gaztetasun gehiago... Europako beste azoka batzuen frekuentzian».

GORKA ARRESE

Atrebentzia ez bada

Bigarren mailako Euskal Azoka

IRAGAN astean iragarri ziguten berria. Aurtengoan ez da Euskal Azokarik izango. Ez Durangon behintzat. Ez da harritzekoa. Gero eta argiago ikusten dut nik zertan den euskara. Ikur bihurtu da hizkuntza hau. Edo paleontologiek heurrek aditasun arretatsuz aztertzen duten hondakina.

«Orotariko Euskal Hiztegia» delako horretan, esate baterako, Borboien Inperioko Lengoaian ematen zaizkigu azalpenak. Egunkarian irakurtzen dut, bada, 'Diccionario Retana de Autoridades' hori 'el mayor acontecimiento editorial' dela ere. Gezurra izateaz gain —ez nau harritzen, publikitate gezuraren inperioa bait da—, Hegoaldeko erdaraz azaltzen dira horko euskal hitzak. Aspaldiko ohitura, bai, gura izatea erdara batuaz euskara batuaz baino, ezta?, Jainkoaren Seme Argiok? Eta Euskal Telebistak, zeren simulakroa edo itxura egiten du, publikitatea batez ere erdaraz egitean? Non dugu lurralde edo gogalde elebakarra guk, laster psikiatriaren aztergai izango garen azken euskaldunok?

Gerediaga Elkartearen lan eskergaitza auzitan imini bari, itxarotekoa izan da erabakia. Bigarren mailakoa izan da Euskal Azoka, hasiera beretik. Aurrerantzean, aldiz, negukoan saiatuko ei dira euskararen lekua hobetzen. Nik neuk, ateo asegaitz honek, ikusi arte, sinestu ere ez! Non gura dela ere —arestiko adibideak lekuko—, erdarak ito egiten du euskara, biak elkarrekin batera izanez gero. Talaian, bada, gerediagatarrok (!) eta zu, euskal liburugintza gizajoa, ez bedi heriotza izan zure gaitzak behin betirako konponduko dituen. Argitaletxeek erakutsi duten azoka gura eskas hori akuilu izan begiku gainerakooi.

EDORTA JIMENEZ

AROZENA BERRIRO BIGARREN, J.F. ARGIÑARENA KANPOAN, ALABAINA EPAIMAHAIK EZ ZUEN KATEDRAREKIN ASMATU

Ernest Alkati eman zioten garaile txapela ipartar eta nafarren Baigorriko finalean

Baigorriko finalean kontuak oso hestuak izan ziren eta saioa bukatzean ez zen ikusten irabazle nabarmenik. Epaimahaiak Alkat txapeldun eta Arozena bigarren eman zituen, baina jendeak beste izen batzu zituen lehen postuetarako: Ezponda eta Arzalluz.

Baigorrin mugaren bi alderdietako zazpirehun bat entzule bildu ziren Nafarroako bertsolari txapelketaren finala ospatzeko. Gaiak aldeetik denetik egon zen. Bai gai sentimentaloidere, bai gai bi-ziak ere. Bertsolariek orohar euren maila eman zuten.

Saioari hasiera zoztziko nagusian ofizioki eman zitzaion: Mendiburu eskean zetorrenaren paperean jarri zuten eta Arozenak etxea, lana, eta jana eskeintzen zionarenean. Artzalluz eta Alkatentzat beste gai ungarri bat. Lehena haurdun zegoen ama zen bitartean, bigarrena sa-belean aurkitzen zen semea zen. Joxe Fermin Argiñarena eta Mixel Xalbador biak lanik gabe aurkitzen zirenak ziren. Horrela izanik Jose Fermin-ek Parisa joan nahi zuen lan egiterat eta Mixel Xalbadorrek, aldiz, hemen gelditu nahi zuen. Joxe Migel Argiñarena laborari zahar bat zen, eta belar berria sortzeko belar txarrak erre egiten zituenaren, eta Ezponda, osterala laborari gaztea zen hori txarra zela zioena.

Bigarren lana kopleetakoa izan zen eta hemen gai xele-break eman ziren. Alkat eta Joxe Fermin Argiñarena aita semeak ziren. Aitak semea ferira bidaltzen du behi bat erosterat eta semea hori itzultzen da ximino batekin. Artzalluz eta Xalbador senar-emazte ezkon-berriak ziren. Senarra ezkondu ondoren lanetik datorren lehen eguerdian, emazteak ontziak garbitzeko esaten dio... Arozena eta Joxe Migel Argiñarena biak besperan parrandan ibilitakoak ziren, eta bi-haramonean biak herriko iturrian topo egiten dute... Mendiburu eta Ezponda biak lanik gabe aurkitzen ziren eta Mendiburuk Ezpondari toerro sartzeko proposamena egiten dio nahiko diru lortuko dutela eta.

Arzalluz joango ote txapelketa nagusira

Ondoren puntua eta oinak emanda bina bertso paratu behar izan zuten, eta orohar oso txalotuak izan ziren. Higarren saioa zortziko txi-

Arzalluz, Arozena eta Mendiburu,

txapelketa osoan puntan ibilitakoak.

kian egin zuten. Mendiburu txirridularien tourrean zihoa-na zen eta Artzalluz bere entranadorea. Arozena eta Alkat biak elkarrekin autobusean zihozten ziren, Arozena erretzaile amorratua zen eta zigarroa ezpainetan zuela zihozten, eta Alkat erre-

tzen ez duena zen. Argiñarena anaiak zaldi lasterketatako gai bat zuten. Joxe Fermin-ek Joxe Migelen zaldia-aren alde jokatu zuen dirua eta Joxe Migel asto zahar batetan etorri zen... Xalbador 22 eta huts galdu zuen pilotaria zen eta errebantxa eskatu zuen.

Epaimahaiarekin jendea ezin kontent: Bujanda, Urroz, Etxe...

Ernest Alkat: «Euskal Herriko xapelgoa bertze maila batean dago»

Saioan baino zainek joago iduri zuen Ernest Alkat iholdiarrak xapela buruan akabantxan. Hainbat komunikabideri erantzun ondoren, gure aldi zen; eguneko gaiak ibili genituen, usaiatzkoak. Berak nahi baino beranduago utzi genuen.

ARGIA.— Nola izan dituzu zainak, nola atzeman zuhauren burua egun-goan?

E. ALKAT.— Esan nezake, nerbioek jotzen gaituzte denak, baina borrokarik handiena nerbiotasun hori neurtzea da, eta saio normal batean bezala agertzea eta hori zen ene egungo helburua, usaiatz kanpoko zerbait egiten ari ez banintz bezala jokatzeko, askotan horrek galtzen du pertsu-laria.

A.— Kanporaketako egunaren aldean nola senditu zara?

E.A.— Gorabehera gutxiagorekin, gorabehera gehiago eman dut orai artinoko kanporaketan, ta uste dut gaur neurri batean hasi naizela ta neurri berdinean segitu dudala.

A.— Entzulegoa ez zegoen aski hotz hasieran?

E.A.— Ez dut uste. Bai, hasieran bai bertsulariak eta bai entzuleak ere hoztasun batean dira, gero hartueman batzu sortzen dira eta uste dut gaur ere hala gertatu dela, nahiz ongi entzuten ez zen frontoian.

A.— Gaien aldetik ez duzu uste gehienak inguru berera biltzen zirela, hizkuntzaren eta herriaren gerora nola politikara?

E.A.— Hori askok esaten dute, baina gaurko munduan behar dugu bizi, eta nahi denean farre egiteko gai izan,

Alkat txapeldun; atzean: Ezponda, J.M. Argiñarena eta M. Eire.

gaur egun saio normal batzuetan farre egiteko nahiko gaiak badaude, baina ez dugu ahaztu behar gaurko bizitza hori ere, behar duela aipatu bertsulariak, eta horregatik beharbada gaiak oso serioak izaten ahal dira, baina denak beharrezkoak dira.

A.— Irri eta omorea badaki baliatzen halarik ere Alkatek:

E.A.— Bai, ni oso omoretua naiz nerez, baina bertso-

tan asko sofritzen dut omorezko gaiei buruz eta gai sakon eta serioetan errazago kantatzen ditut bertsoak.

A.— Aipatzen dute bertsularitzari ez dakarkiola onik xapelgoak. Nola dakusa hori Nafarroako xapeldun den Ernest Alkatek?

E.A.— Txapelketa ez da bertsularien onerako, zeren eta nahi ala ez neurtze bat baita, eta denak adiskideak eta neurtu behar puntuazioa-

ren bidez. Baina txapelketak duen ona da bertso giroa biziten duela eta su bat bizten, bakoitzak bere inguruko entzuleak ekartzen dituela eta horrek du bertsularitza aurrerat eramanen, ta horrek du gaurko gazte eta umeei gogo biztuko, eta horretan da nere ustez xapelketaren indarririk handiena.

A.— Xapelgo honetan hautematen ote oraino mugaz eskuinaldekoeen nagusioa?

E.A.— Bai eta pixka bat holako oztupo batzu sortzen dituz horrek, azkeneko urteetan saria gehien bat Iparralderat etortzen dela, baina horri buruz lan egin behar dugu, guk eta bertzeek, Hego ala Iparrereko, eta bertsulari biek dute Nafarroa ere elkartuko, ez da guri berezkuntza egiten hastea, baina bertsuen bidez, kantuaeren bidez elkarren arteko hartuemanen bidez Nafarroa ere bihotzaren barnean lehenbizirik beharko dugu osatu.

A.— Eta Euskal Herriko xapelgoari buruz?

E.A.— Euskal Herriko xapelgoa bertze maila bateko xapelgoa dago, eta nafartarrek ere ahalaren arabera parte hartuko dute baina ez uste izan Nafarroakoa eta Euskal Herriko xapelgoa maila berdinekoak direnik.

INAKI CAMINO

Argiñarena, Ezponda eta Larre.

Ezponda zen honen kontrarioa.

Azkenik kartzelako lanean: Lehenik bertso baten bukaera: «martxa honetan zail izanen da / hemen arnasa hartzea». Eta gai bat hiruna bertso nahi zuten doinu eta neurrian abesteko: «zure semeak esan dizu: Nik ez dut zu bezalakoa izan nahi».

Epaimahaikoek emandako puntuazioaren arabera hone-

la gertatu ziren: Alkat 611.5 punturekin; Arozenak 609.5; Mendiburuk 605.5; Arzalluzek 605; Ezpondak 601; Mixel Xalbadorrek 596; Joxe Migel Argiñarenak 587.5; eta Joxe Fermin Argiñarenak 582. Lehendabiziko zazpiak Euskal Herriko Txapelketa Nagusirako txartela eskuratu zuten gisa horretan.

ZALDUBI

LIZARDI KULTUR ELKARTEAREN PRESTUTASUNA LAGUN

Orain 7 urte euskal eskola desagertu eta gero AEKk «Arramele» euskaltegia zabaldu Tolosan

Ezaguna da Tolosako kale nagusian kokaturik dagoen Lizardi Kultur Elkartearen etxea. Bertan zegoen lehen euskal eskola, egoitza euskaltzaleen gunerik inportanteena bilakatu dela urtetan. Joan den larunbatean AEKk euskaltegi berria zabaldu zuen lehengo toki berean.

HABEren politikak bultzaturik Tolosako Udalak Udal Euskaltegia sortu zuen duela zazpi urte, gisa honetan AEKko euskal eskola bertan behera geratuz. Sasoi hartan euskal eskolak 700 bat lagun biltzen zituen, udal euskaltegiaren zabaltzearen ondorioz 400 lagunera murriztu zelarik euskara ikasle kopurua.

Ordudanik, goitik beherako malda bidea hartu zuen Tolosako herrian berreuskalduntze prozesuak, instituzioetatik sustaturiko tresna eta plangintzak ez bait du bere asmoa apropos egokitzerik erdietsi.

AEK kideek aditzera eman ziguten bezala, «alfabetatze eta berreuskalduntzearen

auzia erakundeen eskutan utzi zenetik, euskararen aldeko herri dinamikak porrot egin du». Eta hauxe izan da euskaltegi berri baten beharra somatu izatea herrian, «egoera hark eraginda, hizkuntza eta kulturaren eragintza soziala ahuldu egin da eta urtetik urtera. Moteltasun hau gainditzeko tresna eta alternatiba egokiak bideratzeari ekin nahi izan dugu, ze udal euskaltegiek sustatu duten irakaskuntza moeta ikaslegoa pasibotasuneran eta indibidualismora eraman dute. Garai batean Tolosan zegoen euskararen aldeko mugimendua eta motibazioa berpiztea da AEKren helburuetarik bat, esparru berriak zabaltzea, herri dinamika sortzea, ikaslegoa hitzun oso eta aktiboa bilakatzea».

**«Arramele»:
XVI. mendeko
asanblada euskalduna**

Lizardi Kultur Etxeko bigarren eta hirugarren solairuak egokitzea lortu du AEKk Tolosako kale nagusian. Egoitza berriaren konponketetarako zortzi milioitako aurrekontua baliatuko dutela. «Apostu ikaragarria gertatu da guretzat».

Eta gogora ekarri digu honek, euskal eskola duela zazpi urte desagertu eta gero burutu duten berreuskalduntze lan saioa Gaztelu, Orendain eta Tolosan azken urteotan barnetegiak apailatuz. Eginahal hauek ez dira batere alferrik gertatu, eta haien ondorio zuzena dugu hain zuzen «Arramele» euskaltegiaren sorrera posible bihurtzea eta lau irakasle medio ikasturteari laster hasiera eman ahal izatea.

Euskaltegiari «Arramele» izena nondik ote dator kion jakin nahi izan dugularik, badirudi aintzina samarreko kontuetarik datorrela. Itxuraz, XVI. mendean Tolosako herriak bertako legegintzarako eta barne erabakietarako asanbladak egiten omen zituen, asanbladaren izena «Arramele» izaki. Eztabaidetan parte hartu ahal izateko, antza, derrigorrezko bldinta ei zen euskaraz egitea.

AEKren proiektu berpiztua euskal kultura eta hizkuntzaren aldeko herri dinamika sustraitzera dator, pasibotasun linguistikoa gainditzeko xedez betiere, eta ardura kolektiboa bihurtuz.

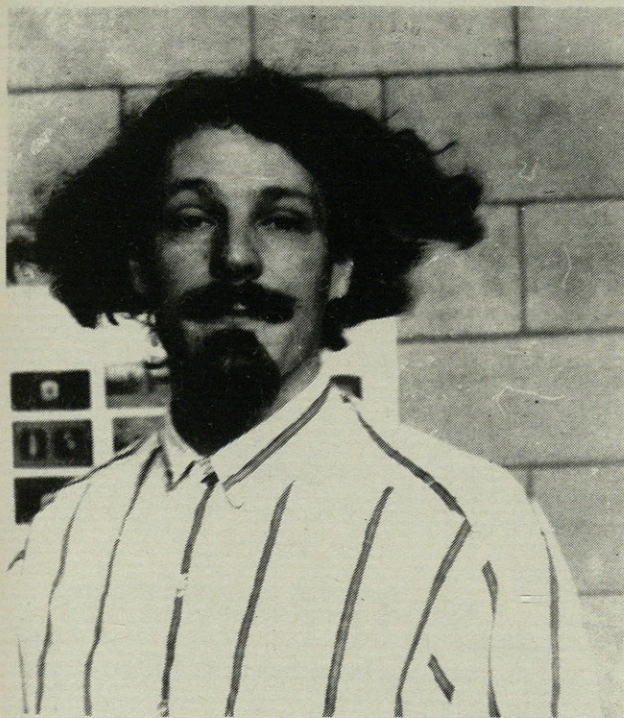
DABID ZUAZALDE

AZKEN ALDIKO OBRA ETA ERAKUSKETETAZ MINTZO ZAIGU

J.M. Lazkano: «Ez daukat euskal ezaugarririk, ez hemengo belaunaldiarekin erlazio linealik»

Jesus Mari Lazkano, 1960. urtean Bergaran jaioa, euskalduna, arte ederretako irakaslea eta hemengo gazte margolari ezaguna dugu. Nahiz eta oso trazo zehatza egin bere buruak arintasuna eskatzen omen dio pintaketa orduan.

«Buruan ideiak denbora askoan edukitzea txarra da; irteera eman behar zaie».

Madriletik etorri berria da, eta hango erakusketa ondo-txo pasatu zela aipatu digu, jendeak ez zituela halako kuadroak espero: «romantizismoaren barruan paisaiak egin ditudanez, oraingoetan argazkiak sartu ditut eta burdinezko markoek inportan-

tzia daukate».

ARGIA.— Zergatik marko berezi hauek?

LAZKANO.— Orain arte markoak muga izan dira eta orain irudiaren parte izan dadila nahi dut. Irudiarekin erlazio abstrakto errealista, marko eta kuadroa. Marko

hori bitarteko bat da irudi desberdina eroateko. Adibidez, markoek irudi ezberdinak sartzea posible egiten dute.

A.— Nolako harrera jasotzen dute hemengo margolariak?

L.— Kanpotik ikusita pintorek suerte txarra izan dugu. Eskultura oso ontzat hartua da, baina holako margolariak ere badaude. Margolariak kanpora urteteko beste arazo bat daukate. Alde horretatik suertea izan dut. Kanpoan oso ondo ibiltzen naiz, oso ezaguna naiz. Eskultoreen belaunaldi berberakoa izateaz gain beraiekin urten naiz.

A.— Hemengo margolarien harremanik baduzu?

L.— Nire lana oso pertsonala da, hemengo pintoreekin ez daukat harremanik. Euskal karakteristikarik ez daukadala uste dut eta hemengo belaunaldiarekin ez daukat erlazio lineala. Gainera oraingo egoeran bakoitzak bere istorioa darama, hasierako taldeetan izan zitekeen baina orain bakoitzak berea dauka.

A.— Jendearengan zure kuadroek itzelezko arrakasta daukate.

L.— Kasualitatea da. Nire lana oso errekonoziblea da, zer dagoen pintatuta ezagutzen du jendeak. Baina egia da jendea azalean geratzen dela, eta hori arazoa da. Den den, Euskadin barruraino sartzen den jendea badago: ez dizkizute zergatiak galde-tzen.

A.— Badirudi bere burua modernotzat hartzen dutenentzat ez zarela batera modernoa, guztiz atzerakoa baino.

L.— Kanpoko modernoe-kin oso ondo nabil, ondo ulertzen dute nire lana, bestela ezina izango litzateke kanpora joatea, kanpoko kolektibetan egotea, kanpoan erakusketak egitea. Gainera errealista izateak ez du esan nahi aintzinean nagoela, bakarrik gauzak kontatzeko beste modu bat da.

A.— Ingurunea aldatu da zure lan berrietan.

L.— Lehenengo kuadroak nire euskal bizimoduarekin irten ziren, hemengo paisaiak eragiten ninduen, eta orain New York-ekoak urte-ten dira.

A.— Teknika ala edukia nagusitzen da?

L.— Nik pentsatzen dut biak batera eroan daitezkeela, ez da ezer egiten teknika-ekin zerbait kontatzeko ez baduzu, eta aldrebes. Nola kontatu ikasi behar da. Teknika bakoitzaren istorioarekin doa. Nik akrilikoa erabiltzen dut; akrilika oso bizkor sikatzen da. Hori oleoz ere egin daiteke baina astiroa-goa. Baina burua arin doa, eta akrilikoa ere bai, ez dut denbora galtzen. Buruan ideiak denbora askoan edukitzea txarra da, irteera eman behar zaie. Gero, noski, pentsatutako kuadroa aldatzen doa pintaketa orduan: batzutan aldaketa handia da, txikia bestetan. Kuadroaren azpitik kuadro mordo dago.

TXUS MELENDEZ

«TXEFLERU» PRODUKTORAK LAU KALERATUKO MAIATZEAN

«Txapelandi» bideo-kaseta liluragarriak ikaskuntzan bertsogintzaren ariketarako

Duela urte t'erdiko ideiari eutsiz, Donostiako «Txefleru» produktorak martxoan eman zuen argitara «Txapelandi» izeneko bideo-kaseta sailaren lehen zenbakia, ikus-entzutekoen baliapideaz bertsogintzaren ariketarako, natur zientzia, zinema, iragarki eta klip sketch-ez moldatua.

Egunetik egunera irakas-kuntzarako materiale didaktiko berrituagoak sortzen ari dira. Eta horien artean bideoa da azken urteotan indarrean ipini dena, betiere ikus-entzutekoen medioa gero eta aproposagoa suertatzen ari bait da haurrengan eragiteko, komunikabidez inguraturik bizi dugun sasoi honetan batez ere.

EIMA eta Zine eta Bideo Eskolaren dirulaguntzari esker, «Txefleru» produktorak bertsogintzaren ariketarako bideo-kasetak prestatzen dihardu, Txapelandi sail izenaren pean 13 zenbaki desberdin plazaratuko dituela, horietarik lehenengoa martxoan salgai jarritakoa, eta maiatzarekin batera beste hiruzpalau gehiago martxan.

Sketch irudiak bertsogai

9 urtetatik 14ra bitarteko gaztetxoek bertsogintzako ariketak egin ditzaten bideoak ditugu «Txapelandi»koak, lau azpisail desberdinetan banatuak daudenak: publizitate edo iragarki iru-

diez gaia jartzen dutenak, filme komikoetako sketchak, basapizti eta natur zientzieta-ko irudiak, eta bideo-klip musikalak. Pantailan eskainitako irudien gainean zenbait puntu eskaintzen dira, bai eta doinua ere —berrogei bat orotara—, gisa honetan zortziko txikiak osatzeko aukera sortuz.

Ikusgarriak iruditu zaizkigu bideook, bertan Europa mailako publizitate pasartetik onentsuenak bildu bait dira gaia jartzerako orduan; eta bestetik, artista lan polita aurkitu dugu zinta hauek interpretatzen aritu diren ikasletoletakotako haurrengan: musika doinu famatueta oinarritutako play-back itxurosoak benetako bideo-klipak izango balira bezala.

12 ikasletoletako gaztetxoak protagonista

Hamahiru bideo-kaseteko saila burutzeko, ikastola desberdinetako gaztetxoengana jo zuten, eta dagoeneko 8 gauzatuak daude, denak Gipuzkoan eginak: Lasarte-Landaberrikoak, Lizartza-

koak, Eskoriatzako Almene-koak, Andoaingo Larramendikoak, Elgoibarkoak, Martutenekoak, eta batik bat Irungo Txingudi ikastolakoak izan direlarik partaide eta protagonista. Beste 5 bideo-kasetak Bizkaiko Euba eta Getxon, Arabako Toki-Eder ikastolan, Leitzan eta Hazparden errodatu nahi dira, sail osoari amaiera emateko.

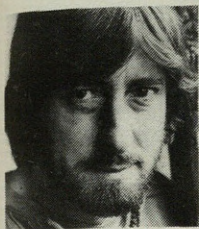
Idea Luis Mari Astigarra-garen eskutikakoa dugu, pintura eta eskulturagintzan ari-

tu izandakoa eta egun bideo-gintzan murgildun dena. Aldamenen izan ditu hala ere laguntzaile zenbait: Gema Gurrutxaga —gidoilari lane-tan eta aurkezletzat egiten duena bideo bakoitzean—, Marian Unamuno —produktorea—, Alberto Petxarroman —eszenografia eta grafismoaren kontu eginaz—, eta Alberto Rubio eta Arantxa Lazkano. Txukuna eta ausarta ekipoaren lana.

PERU UNTZUETA

Ikastolako gazteak bertsolaritzan txapeldun bihurtzeko moduko ariketak «Txapelandi» bideoetan.

KORRIKA, BALANTZEA
Gure hizkuntzak mahitaezko normalizazioa behar du. Euskara mementu hauetan gerran dabilela eta fronte ahula dela esan dezakegu. (...) Korrika eta euskararen alde egiten diren ekintzak espontaneo eta herrikoiak izanik, positiboak direla uste dut. Honek ez du esanahi arazoa konpontzen dutenik, baina nolabaiteko astindu bat

dira, arnas berri bat suposatzen duten heinean onak dira ekintza hauek.

Benito Lertxundi, («Eguna», 89-4-20).

EAJ, HABE ETA EUSKARA
Korrikaren peto koloretsua jatzeko inolako erreparorik izan ez duen agure jakintzu honen [Barandiaran] aurrean, egun hauetan Korrika eta AEKren kontra entzun eta leitu ditudan hitzak ustel gertatu zitzaizkidan. Hutsen aritu baitira EAJko Buru Batzarraren Euskara batzordekideak, agiri luze bat gaztelanieraz aditzera emanaz. (...) Argudioen faltan hitz jarioari ekin diotela dirudi. Orain arte HABEren politika desberdintasunagatik markatu da, AEKrekiko desberdintasuna kontutan hartu gabe.

Pello Urzelai, («Hemen», 89-4-21).

LITERATURA ETA UNIBERTSALTASUNA
Han eta hemen unibertsaltasuna aipatzen da euskal literaturak falta duen tasunetarik bat zerrendatzeko orduan. (...) Aipatzen den unibertsaltasuna erreusitzeko, liburu ona idaztea bezain garrantzitsua da euskaldunok euskaldun statusa erdiestea munduko nazioen kontzertuan (ala deskontzertuan). Gainontzekoan, ahotik ahora hain erraz erabiltzen den unibertsalkeria hori espanoetik datorkigun kultura minor baten probintzialismoa baino ez da.

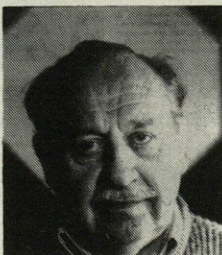
Iñaki Uribe, («Egin», 89-4-18).

EUSKAL LITERATURAREN ARAZOA
Euskara oraindik ez dago kontu handiak narratzeko egokitua. [Idazleek] euskara egungo arazoetara eta egungo narratzeko modura egokitu beharra dute. (...) Euskal literaturaren arazoa zera da, egiten ari dela; oso idazle gutxi dagoela, eta hau gaizduta ahal izateko traba handia da. (...) Etorkizuna esperantagarria da, baldin eta euskal idazlea gai bada kontradizio hori gaizditzeko: literatura alorrean zeharo garatua ez dagoen hizkuntza bat izatea eta bere pentsamoldea hizkuntza horretara egokitzea.

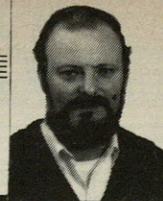
Felipe Juaristi, («Diario Vasco», 89-4-21).

GREKERA KULTUR EREDU
Gizona, bereziki ikasteko prestatutako bizidun bat da, ez kreativeko. Kulturekin antzeko zerbait gertatzen da, lau kultura bakarrik izan dira benetako ezagutza edo kultur aurkikuntzak ekarri dituztenak, beste guztiek kopiatu egin dute. Grekoa da lau horietarik bat, berak moldatu kulturarekin Europa osoa zorretan daukana.

Federiko Krutwig, («Gaur-Express», 89-4-19).

J.M. Zalakainek puntua jarrita

Antton Mari Aldekoa

Otalorari (Gerediaga Elkarteko kidea)

— Maiatzean Euskarazko Liburuen Azokarik ez egitea erabaki du Gerediagak. Horren ordeztan nahiago izan du Abenduko Azoka euskaratzea. Hori arrazoitzeko edo, bestek beste, euskara ghetto batetik ateratzeara aipatu da. Beraz, hori kontutan harturik eta gizartera jauzi eginik, balioko al luke molde horrek gizarta euskaratzeko, hau da, euskarazko eremuak bereziki potentziatu eta landu beharrean giza harremanak euskaratzen saiatzeak?

A ZKEN urteotan positibotzat ikusi dugu oraingo azoka, baina arriskua ere bazegoen, zeren abendukoaren kopia bihurtzen ari zitzaigun eta kopia pobrea, hau da, kopia hutsa izanik pobretzerako bidean zegoen. Beraz, hori ikusirik, berten behera utzea erabaki da; ez ordea, euskara hutsez eginik euskarari kalte egingo ziolako, baizik eta, ontzat emanda ere, iruditzen zitzaigun hobe zela abendukoan indar guztiak jartzea. Zeren, bestalde, ez da espejismoa bat abenduan sortzen den giroa eta hurbiltzen den jendea, funtsean, euskalduna dela esatea, nahiz eta jakina hor euskarazkoak ez diren zenbait produktu ere agertu. Beraz, guk abenduko oraindik gehiago euskaratzea erabakidugu. Bestalde, azoka ere bada, alegia, badu bere alde komertziala, eta hor, guk uste dugu gure ekinez euskara bultzatzen dugula. Horregatik hartutako erabakiak ez dio euskari behintzat inolako kalterik ekarriko.

Gero, gizartera trasladatzen bada erabaki hau, ba, zer esan, hor dagoela koska. Eguneroko bizitza nola euskaldundu? Hor dago benetako koska. Adibidez, ikastolek eta antolatzen dituzten ekintzetan ere horixe gertatzen da: hurbiltzen den jendea euskalduna izanda ere edo euskararen aldekoa izanda ere, gero sakanatzen direnean, badirudi egindakoa indarge edo gelditzen dela eta ez da batere eraza.

Puntako argitalpenak

Iruñeko «Xalbador» liburudendak emandako datuak.

Literatur liburuak:

- 1.— «Garretatik erauzitakoak», Aingeru Epaltza. Elkar.
- 2.— «Katharina Blumen ohore galdua», H.Böll / P.Zabaleta. Elkar.
- 3.— «Heriotzaren ipurdia», Joakin Balentzia. Pamiela.
- 4.— «Bide ertzeko poema bilduma», Isidro Rikarte. Pamiela.
- 5.— «Bapatean 88», Bertsolarien Elkartea. Elkar.

Orotarikoak:

- 1.— «Mitxelenaren Hiztegia II». Desclee / Mensajero.
- 2.— «Euskal Herriko dolmenak», Anjel Armendariz. Kriselu.
- 3.— «Hautsi ditugu kateak, espaziora goaz», Inaki Irazabalbeitia. Gaiak.
- 4.— «Done Fermin Patroia». Iruñeko Udala.
- 5.— «Joko Bilduma». Gasteizko AEK.

Tonino Guerra, zinema italiarraren gidoilaria

**Romañako Santarcangelon jaio zen 1920.ean
Antonioni, Fellini, Rosi, Taviani anaien, Tarkovskiren...
eta beste askoren gidoilari izana dugun Tonino Guerra.
37 urte zituela hasi zen gidoigintzan, bitartean poeta,
pintore, irakasle... izan ondoren.**

Tonino Guerra, Antonioni-ren gidoilaria.

— Nolatan hasi zinen gidoiak egiten?
— Irakasle nintzen gerra hasitakoan. Pre-so eraman ninduten errejimen faszistaren aurkako nintzela eta. Poemak idazten hasi nintzen barruan. Askatasunarekin irakaskintzan jarraitu nuen. 1953. urtean Erromara joan eta Elio Petri-k Giuseppe De Santis aurkettu zidan. Handik lau urtetara honen *Gizonak eta Otsoak* filma-

ren gidoia prestatu nuen. 1960. urtean hasi nintzen Antonionirekin. Berarekin jarri nuen martxan inkomunikazioaren gaia.

— 'Blow Up' (1967) filmarekin alde batera utzi zenuen inkomunikazioaren gaia...

— *Blow Up*-en erahilketa dago eta ezin da frogatu izan denik. *Ukert al daiteke egia?* galdera egiten du filmak. Gure ohizko gaiaren, *Ukert al daitezke besteak?*, aldagai bat baino ez da.

— Beste alor batzuk jorratu ohi dituzu Fellinirekin.

— Fellinirekin ez da lan egiten ideia baten inguruan, sentimendu, fantasma eta oroi-men mosaiko baten inguruan baizik. Adin berekoak gara eta lurralde berekoak. Egun batez deitu ninduen eta zera esan zidan: *Tonino, film bat egin behar diagu gure haurtzaroz. Amarcord* izan zen. Estudioetan egina izan arren 30. urteetako Rimini ondoen jaso zuena da.

Taviani anaiekin kautsitu nuen berriro ere gizarteren eta poesiaren arteko nahasketa berezi hori, *San Lorenzo gauean* (1982). Egiakoia naiz beti. Ezinezkoa egiten zait ez dagokidan gai batetan engaia-tzea. Adibide bat. Felliniren *Casanovan* parte hartzeko kontratua sinatu nuen. Produziotzarra zen... baina ez neukan hor sartzeko ezer pertsonalik. Kontratua hautsi nuen beraz.

— Tarkovskirekin, sobietar batekin, aldatu egin al da zure lan egiteko modua?

— Sobiet Batasunean ezagutu nuen Tarkovski, lehendik bere filmak atsegin bantuen ere. 1983. urtean etorri zen Italiara *Nostalghia*-errodatzera. Zinegile italiarrek ez bezala Tarkovskik ez zeukan denbora askorik. Herri honen mentalitatea ezagutu behar zuen aurrenik eta lagundu egin nuen. Angelopoulos-ek eta Tarkovskik asko miresten zuten Antonioni. Nik uste hori dela eta etorri zirela nirekin lan egitera.

Egun, Italian, herriska hustuak bilatzen ematen dut astia. Etxe hutsean sartu eta gogoetan hasten naiz. Ez nago bakarrik, irudimenezko ehundaka paisaiez inguratzen nau.

J.M. HERITZ

Zipriztinak

«Kapitaina eta etsaia» Graham Green-en azkena

85 urte dauzka eta Nobel saririk jaso ez badu ere, duela hamabost urte hasi eta lau aldiz alde batera utzitako *Kapitaina eta etsaia* argitaratu berri du Antibes-en bizi den Graham Green nobelagileak. «Batzutan galde-tzen diot nere buruari idazten ez dutenek, pintatzen ez dutenek, konposatzen ez dutenek nola arraio lortzen duten gizatasunak berezko dituen eromenetik, malenkoniatik eta izuarengandik ihes egitea» esan du deklarazio berri batzutan.

Publizista amerikarrek editoreak xaxatu nahi

Whittle Communications etxeak bederatzidazle ezagunen obrak publizitate erakargarritu josi eta Estatu Batuetako 150.000 erritzi leader omen direnei igorri die. Zera da bere asmoa: aidanez, argitaletxeak zirikatatu ea plazaratzen dituzten liburuetan publizitatea sartzen duten.

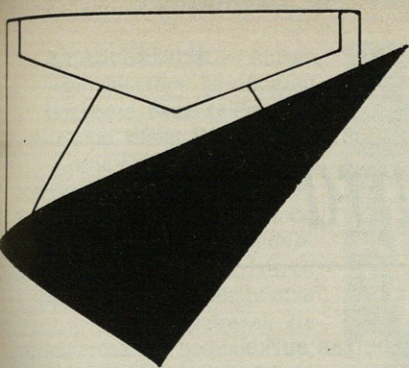
Michelle Shocked kantariak diska erretiratu Hegoafrikatik

Dagoeneko 80tako Joan Baez izendatu du prentsak Polygrame etxe amerikarrean *Short Sharp Shocked* diska argitaratuta daukan Michelle Shocked kantaria. Zergatik? Jakin duenean bere diskoa Hegoafrikan saltzen ari zela merkatu hartatik erretiratzea agindu du (8.000 disko). Ingalaterran bost kontzertu eman ditu gero (Aid): emakumeak, lesbianak eta homoiak bakea, ingeles armada Irlandatik atera dadin eta boskarrena mehatzarien alde.

«Kotéba» antzerki taldea Afrikatik Europara

ekarri duten bi obretako batean Abidjan-gu auzo-giroa erakusten da. Kritikoek diotenez ez dira oso aktore mundialak baina talde-giro oso euforikoa sortzen dute.

Artea politika ote?

«Zer Egin?» 262. zenbakian José Carlos Mariátegui-ri eskainitako idatzian irakur dezakegu: «*Mariátegui fué uno de los pocos marxistas de la época admirador de las corrientes culturales de vanguardia del momento, como el futurismo (antes de su absorción por el fascismo italiano), el surrealismo o el psicoanálisis*». Har dezagun esaldi hau sarrera gisa.

Honela ikusita badirudi artikulok honen egilearentzat zerbait baikorra edo Mariátegui-ren merito bat zela iraultzaile honek egiten zuen abangoardiarekiko atxikimendua, eta horri zuzentzen diot hausnarketa hau.

Aspaldidanik piztu da nigan zalantza ikaragarria. Nola da posible iraultzaileen kultura faszismoaren kultura bilakatzea?, edo alderantziz, nola da posible eskuindar amorratuen kultura talde ezkertiarrena bilakatzea? Nola da posible Sobiet Batasuneko kultura Ipar Amerikan garaitzea?, edo alderantziz. Eta gure artean, nola da posible gobernamentuarentzat baliagarria den kultura gobernamentuaren kontra teorikoki borrokatzen duten hainbeste intelektualentzat ona izatea? Nola da posible abangoardiako mugimendu gehienak gobernamentuaren edo fundazio kapitalisten babespean ekitea? Nola da posible gobernamentuaren kontra borrokatzeko sortzen diren hamaika espresio artistikok gobernamentuaren pean bizi edo, are okerrago, haren onurarako erabiliak

izatea? Nola uler daiteke guzti hau, Gyor Lukács-ek esaten zuenez, artea gizartearen ispilua baldin bada? Berdinak al dira gizarte kapitalistaren eta gizarte sozialistaren balioak? Nola erabil ditzakegu guk beste garaian, beste lurraldean eta beste gizarte moeta-aren barruan sortutako paradigma estetikoak? Ez al dituzte gure artistek kontraesanak aurkitzen haien diskurtso iraultzaile eta haien eginkizunen artean?

Badakit hau konplexua dela. Badakit ere hau aztertzeko parte hartzen duten ekintzaile guztien joera eta haien arteko erlazioak sakonki analizatu behar direla. Nik, ordea, eta gainera bada ere, hiru elementu besterik ez ditut aipatuko: funtzioa, forma eta edukia.

Malinowski-rekin hsit, gaur arte antropologo guztiak ados gaude erritua gizarte talde baten batasuna indartzeko tresna bat dela aldarrikatzen. Baina erritua ez dira gizarte ezletratuak bakarrik gertatzen. Gure gizarte gero eta erritualizatuago dago. Giza talde bakoitzak bere erritua motak ditu, non giza talde horren balioak zuzenki edo zeharkiki bermatzen diren behin eta berriro. Erritua ezinbesteko tresna da giza-taldearen batasuna mantentzeko.

Lehenengo erritua eritzi erlijioso inguruan sortzen ziren, elemento erlijioso edo erlijioa bera elemento bateratzailea zen oso, eta hor espresio artistikoak apaindurak edo elemento erakargarriak ziren, toki sakratu batean gizagaintasuna sortzeko edo indartzeko giza-gaintasun horren kideak.

Baina pentsakera erlijioso gero eta zokoratuago dago. Iadanik gizagaintasunaren sortzailea, Jainkoa, desagertzeko bidean dago, etorri zen moduan joaten da. Ikustezina zen iraganean eta ikustezintasunean joaten da. Bitartean, jainkotasun horren kide izan den tresneria, gizagaintasunaren eta materiaren kideak diren objektu artistikoak hemen gelditzen dira, gizagaintasuna jainkoengandik elementu artistikoetara eta berarekin erlazioaturik dauden gizaki edo gauzetara iragaten delarik.

Jainkoa desagertzen da, baina gizarteak erritua behar ditu. Beraz, oztupo haundiz Erdi Aroan sortu zen prozedura gero eta gehiago gorpuzten da frantses iraultzan era garbi batean agertu arte. Hau da artea erritua topagune bilakatzea. «*Egin dezagun geurea artea*» zioten burgesek; «*lehen Jainkoa goraipatzen zuen arteak gure gizarte moeta goraipatu dezan*»; «*bildu gaitezten arte ingurua*»; «*filosofikoki artea izango da oraingo eta etorkizuneko filosofiaren subjektua*»; «*arteak Jainkoa ordezkatzeko du*»; «*artearen santutasuna ukatzea sakrilegioa izango da eta haren profanazioa gure gizarte moeta- ren profanaziotzat joko dugu*»; «*beraz, kontuz ibili paganoak, alde batetik pekatuak pagatzen dira eta beste- tik hobe zenukete gure erlijio berriaren barruan jokatu ospe eta dirua lortzeko aukera izango bati duzue*».

Hona hemen bada artearen funtzio garrantzitsua, boteretsuen erritua subjektu izatea. Haren inguruan bilduko dira hoberenak eta haien partaidetzaz gizagaintasunaren kidetasuna erakutsiko dute. Prestijioa lortzeko bide pribilegiatua arte inguruan biltzea da eta prestijioa azkenean propaganda da. Norberaren aberastasun edo haunditasunaren propaganda; gizakien, mugimendu sozialen, taldeen, lurraldeen,

governamentuaren edo estatuen propaganda. Honez gero merkatua eta berari lotuta dauden gorabehera guztiak etorriko dira: gustoa, forma, eskolak, eta abar, baina hau gutxienezkoa da, garrantzitsua beste parametroetan datza.

Hau ikusita guztiz antzua iruditzen zait formari buruz hainbeste aipatzen diren eztabaidak. Gure artean eta urrutira joan gabe forma garapenak bultzatzen dituzten eritzi ideologiko atzerakoiak begi bistan daude haien eginkizunetan, musikan bederen zalantzarik ez dago. (PP edo PNVko militanteak, OTAN eta gobernamentuaren aldeko sinatzen dutenak, militarrek, ohizko apaizak eta apaiz ohiak, eta abar). Hau gutxi balitz, denak daude erakunde ofiziale- tik enkargu bat edo beste noiz etorriko zaien zai. Zein iraultza mota egin dezakete honela? Erantzuna erraza da, lojiko denez sistemak ez ditu haren kontra doazen espresioak finantziatuko bere demokrata kutsua erakusteko ez bada, eta horretarako eginkizun sinboliko batekin nahikoa daukate.

Espresio artistiko baten edukia forman datza hein batean, baina batez ere espresio artistiko baten edukia medioan datza. Iadanik eta eduki esplizitotik at espresio artistiko inguruan sortzen diren erlazioak dira gehien interesatzen direnak. Edukia, bada, arte inguruan sortzen diren erlazioan datza: eskolan hasita eta artista famatua bilakatu arte, pertsona inguruan sortzen diren erlazio berezian. Azkenik, garbi dago erakusketa edo kontzertuetan gizartearen ematen den lan banaketa errepikatzen dela, behin eta berriro giza sozialaren zatiketa bultzatuz eta sakralizatuz.

Behin nire ikasle batek, PPko gaztediaren arduraduna zenak, «arte» apolitikoa zela esan zidan. Egia ote da?

JUAN IGNACIO LOPEZ DE LUZURIAGA

Loraz bete dadin lurra

1

Eustakion ta Txaton ondoan
loraz bete dadin lurra
denok gabiltza egin nahirikan
omenaldi bat xamurra
nik espetxetik jarri nahi nuke
jar dezakedan apurra
nahiz badakidan izango dela
pobrea eta laburra
nere partetik eman nahi diet
bihotz bihotzez agurra (bis)

2

Gaztetatikan egina zuten
burruka euskaran alde
gure herritik erdal hizkuntzak
egin dezan azkar alde
haien ametsa zen izatea
subirotasunen alde
baina gauz hori ez da lortuko
burruka luzerik gabe
horretarako saiatu dira
horregatik hil dirade (bis)

3

Itsasondoan jaio zineten
eta Itsasondon hazi
zoritxar batez herri hontatik
gaztetatikan ihesi
hala ta guztiz zuen morala
nolatan makur arazi
zuen antzeko mutilarekin
ziur baietz irabazi
zuen esenpluz beste guztiok
badaukagu zer ikasi (bis)

4

Gure herriko jabetzan aurka
ezarri zten legea
oraindik ere honela dirau
bortitz ta lotsa gabea
suntsitu dadin eraman dute
burruka guztiz trebea
bizia galduz Txato, Txikia
ta beste zenbait jendea
baina aurrera doa baikorki
jarri ziguten bidea (bis)

5

Eustakioren azken arnasen
testigua zen Algorta
ta Txato aldiz GAL izeneko
balak egin zuten bota
horrela biei ezarri zien
errepresioen soka
nahiz ta tamalez bi heriotzak
herriari asko kosta
loratuko da haueri esker
askatasun lore sorta (bis)

6

Zuen oroitzaz idatzi dira
Euskal Herrin hainbat paper
testigu gisa Bidasoako
bai eskuin eta bai ezker
bide zuzena jarraitzeko ez
zineten ibili oker
ta horren froga ikusiko da
danoren aurean lister
gauzak horela besterik gabe
nere partez mila esker (bis)

MARTIN APAOLAZA

BIDAIK

THINDOKI, S.A.

GAT 1.025

**BIDAI ATSEGINAK
ZURE NEGOZIOTARAKO**

Kuadrilakoak.— Kalean egin dute topo. Ez zihoazen txikiteora, baina kalean egin dute topo. «Baina Bernardo, ze ostia egiten duk hik kasko horrekin?». «Hementxe, badakik, lanean. Eta hik zer arraio ahoan esparadrapoa ipinita?». Kuadrilakoak dira denak, batzuk txikitandik formal eta txintxo ibili ohi zirenak, eta parranderoak edo besteak. «Tira, hi, Anastasio, haserre aurpegi horrekin lanean ihardun beharra latza izango duk ba!?». «Hago ixilik eta ez iezadak adarrik jo bizkarreko bat nahi ez baduk!». «Bale gizona, ez duk horrela jartzekoa ere...». Komeriak gaizki bukatzeko traza guztiak hartzen ari da. «Ez duk makala zuen patroia: lagunekin ere serio aritu behar, eta zerbait esanez gero... egurra!». «Hi, Pello, ez diat hirugarren aldiz abisutako!». Muturrekoka bukatuko duten itxura dauka jadanik kontuak. «Beno gazteak, goazemak hemendik; hauek zipaio sartu direnetik galdu ditek lehen zeukaten umore apurra». Eta antzeman zitekeen moduan, gaizki bukatu dute.

MARTIN ARANA

OSASUNAREN ARDURAZ

H.I.E.S. birusarengatik lehen istripuzko infekzioa

KONFIRMATU berri du Madrileko Komunitateko Osasun Kontseilaritzak Estatu espainiolean Giza Imunoeskaziaren Birusagatik lehen kutsapen kasua, istripu gisa, profesional sanitarioen artean gertatua. Dirudienez infekzioa duela lau urte jazo zen HIES gaixotzat bati odol ateratzeko erabilitako orratzaz ziztatu zenean. Une honetatik istripua jasan zuenari beharrezko probak egin zitzaizkion, 6 aste igaro ondoren anti-gorputzak detektatu ziren eta joan zen abenduan seropositibo bihurtu zen.

Profesional hori nor den isilpean mantendu arren, gauza lojikoak bestalde, ospitale publiko batean ari dela lanean jakin izan da eta kutsapena gertatu zen moduari begira, seguruenak da Sanitate Urgazle Teknikoren bat izatea.

Bestalde, Osasun Kontseilaritzak esan duenez gaur egun arte 366 dira ustez infektatua dagoen materialaz, istripuz, inokulazioak jasan dituzten profesional sanitarioak, 'behaketa mediko zorrotzaren azpian daudelarik'. Kutsapen bide honetatik eritasuna goratzeko posibilitateak, Osasunaren Munduko Erakundearen arabera, 3-4 kasutakoak dira 1.000 istripuko.

XABIER AGIRRE

ARRATOIAK ETXEAN

Estudianteek ez daukate beste erremediorik etxe txiki eta kaskarrak alokatu behar izatea baino. Zein baino zein egoera tamalgarriagoan daude asko eta asko. Neska bat alde batetik bestera frango ibili eta gero, hara non topatzen duen polit samar bat. Aste bete igaro da orde, eta ez zaio ba etxea arratoiez bete! Nagusiarengana jo du berehala protestaka:

— Aizu jauna, lehen zegoen inkilinoak etxea arratoiez beteta utzi zuen etxea!
— Tira, zaude lasai! Eskatzen ez badizkizu zeuretzat gorde ditzakezu.

KATARATENGATIK HIL

— Kaixo Miren, zer moduz zure senarra.
— Ez al duzu ba jakin? Hil egin zitzaidan.
— Ez da egia izango. Zer gertatu zitzaion?
— Kataratengatik, neska, kataratengatik...
— Operatu egin zuten ala?
— Operatu ez, bultza.

Hillborough-eko azken aktoa

HILLBOROUGH estadioan gertatutakoak, erreflesiorako aukera ematen du, nahiz eta trajediaren ondoren egin aurretik behar zuena. Gaur egun kirol moeta gehienetan, konpetizioak determinatzen ditu ia gauza guztiak. Eta konpetizioa aipatuz gero, emaitza hartzen da elementu ia bakartzat. Irabazlearentzat laudorioak eta bedeinkapen guztiak. Irabazteak guzti guztia justifikatzen du, galtzaileari aldiz, ez zaio ezer justifikatuko, ez eta barkatuko.

Giza lege irabazi den ala ez, ez du garrantzirik. Joku edo kirol moeta berari zerbaitek aportatu zaion ala ez berdin da, irabaztea da kontua. Tranposoa, listo bihurtzen dairabaziz gero, galtzailea aldiz, tontoa. Gaur listo bihar tonto. Gaur azkarra, bihar ahula. Eta futboleant, guzti hau, anplifikatu egiten da. Futboleant aktore edo sujetaok erabateko inseguridadean bizi dira. Entrenatzaileak, jokalarik eta arbitroen azierto edo errakuntzen esku daude hein handi batetan, jokalariek entrenatzaileen planteamentu taktikoen eta arbitroen esku dauden bezalaxe. Arbitroak jokalarien portaeran eta jendearen presioan dauka bere

arazorik handiena. Eta reglamentua? Eta jokua? Eta prestakuntza fisiko, sikiko, taktiko, tekniko?

Guzti hori bigarren mailan dago. Irabazleari errekonozituko zaio bakaerrik, zeren galtzearen trajediak dena estaltzen bait du.

EZIN liteke koordenada edo parametro horietan finkaturiko ezer objetibizatu. Sujetoak berak, ez du ia inoiz futbolaz hitz egiten. Entrenatzaileek partiduen ondoren egiten dituzten deklarazioak emaitzak fiskalizatzen dituenak dira, topikoetan oinarrituak eta inongo interesik ez dutenak. Hori zergatik? Beldurragatik gehienetan eta ezjakintasunagatik askotan. Zeren, erreflexio ezak horra eramaten gaitu arlo guztietan. Lanpostu pribilegiatu hori mantentzea bait da helburu ia bakarra.

Jokoa baino guda da, eta gudariek prestakuntza zehatza behar dute irabazle izateko. Baina hala ere, zelaia-aren barnean jokoa minimoki razionala da eta legepean antolatua dago. Batzuk eta besteek prestatzen dituzte heuren buruak eta gorputzak zeregin hori betetzeko. Baina zaletuak?, prestatu-rik al daude parte hartzeko? Zeren 'hamabigarren jokalaria' deituriko horrek prestatzen al du berea?

Aukeratu zaion papera (sostengu ekonomikoa, bere taldea berotu eta aurkakoa eta epailea beldurtu) bete dezan ba al dago manualik eta entrenatu dadin metodorik? Eta parte hartzen duelarik zein da reglamentua eta nork epaitzen du bere portaera? Aurkakoa eta arbitroa bereziki beldur arazi horretan non jarri muga?

Zeren adibidez Real Madriderk Bernabeun jokutako hainbat partiduetan orduko bere jokalarik batek definitutako 'beldur estetikoak' zer zen? Eta nork kontrola dezake hori?

BAINA irabaztean, biharamu-neko prentsarik hasita dena laudorioa izango da. Jokalariak, entrenatzailea eta direktiboak zuzenki bedekatuak eta heroizat hartuak izango dira hurrengo partidura arte, arbitroak aldiz irabazleentzat bere lana ongi bete duen bitartean, galtzaileen maldizio guztien jabe izango da, eta 'hamabigarren jokalarik'aren parte hartze hori determinatzaileztat joko da.

Denek dakite hamabigarren hori lainerosa dela, zeren zertarako burni tartean eduki zirkoetako abere basati lege? Zergatik polizial neurri errepre-siboak? Ke poteak, kaskoak, maskarak, porrak, eskudoak... Guzti horiek zergatik eta zertarako? Entramatu honen arduradunek garbi daukate hamabigarren jokalarik hori edozein momentutan eta edozergatik erraz eztanda egin dezakeen sujeta edo elementua dela eta kontrolaezina.

Horrelakoa da marko eszenikoa, tragedia ondorioa besterik ez. Eta futbola? Kirola? Jokoa? Talde lana?

Ah, baina hori ere ba al zegoen?

XALBARDIN

Aldean eraman alde guztietara

- Gipuzkoako Kutxako Txartela aldean eraman egunera egoteko. Diru-arazorik ez izateko. Kutxako zerbitzu guztiak eskura izateko modu automatikoan. Ordu-arazorik gabe. Edozein dendatan ordaintzeko modua izateko, dirua aldean eramaten ibili gabe. Eroso-eroso. GK Txartela duzu praktikoen. Oraindik gabe bazaude, eskuratu azkar. Gipuzkoako Kutxako GK Txartela aldean eraman alde guztietara.

GK:

GIPUZKOAKO KUTXA
CAJA DE GUIPUZCOA

Lagunak Oro

Lagun Aron

Lagun Aro Aseguruetan gure herriari konfiantza osoa eskeini diegu, eta berak, gogotik igorri digu. Horregatik, gure ahalmen aseguratzailea hobetzen saiatzen gara, Euskalerriko bezero guztiei zerbitzu onena emateko asmoz.

Lagun Aron poliza mota zabala daukagu, estaldura sendoenekin, une bakoitzean klienteei seguritate gorena eskeintzea posibilitatzen diguna.

Lagun Aro Europara begira dago, europar sendietatik % 20a aseguratzen duen Europako Kooperatiba Aseguruen Elkarteko partaide bezala.

LAGUN ARO
SEGUROS ASEGURUAK

Lan Kide Aurrezkia Taldekoa